

การศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเดรวาท
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย
 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ ตรีวิทยา พุทธมณฑล

นายสมเด็จต์ นาคศรี

 294.3122
 29A5742148 ฐ134ก
 2549
 นวัตกรรมสื่อเทคโนโลยีโรงเรียนเตรียมให้ศึกษาคุณค้ สพรวิฒนาการสู่คุณวิภาของนักเรียน
 พุทธมณฑล
 กองสมุด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สารนิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศึกษาตามทาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 พุทธศักราช ๒๕๔๘

การศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย

โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล

นายชนกฤต นาคศรี

		๐ 294.3122
	29A5742148	ธ134ก 2549
Title: การศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียน พุทธมณฑล		
ห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย		

294.3122

ธ134ก ค.2

16 ก.ค. 57

เลขทะเบียน	5742148
เลขเรียกหนังสือ	๒ ๒๙๔ 31๒๒
วันที่	16 ก.ค. 57

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

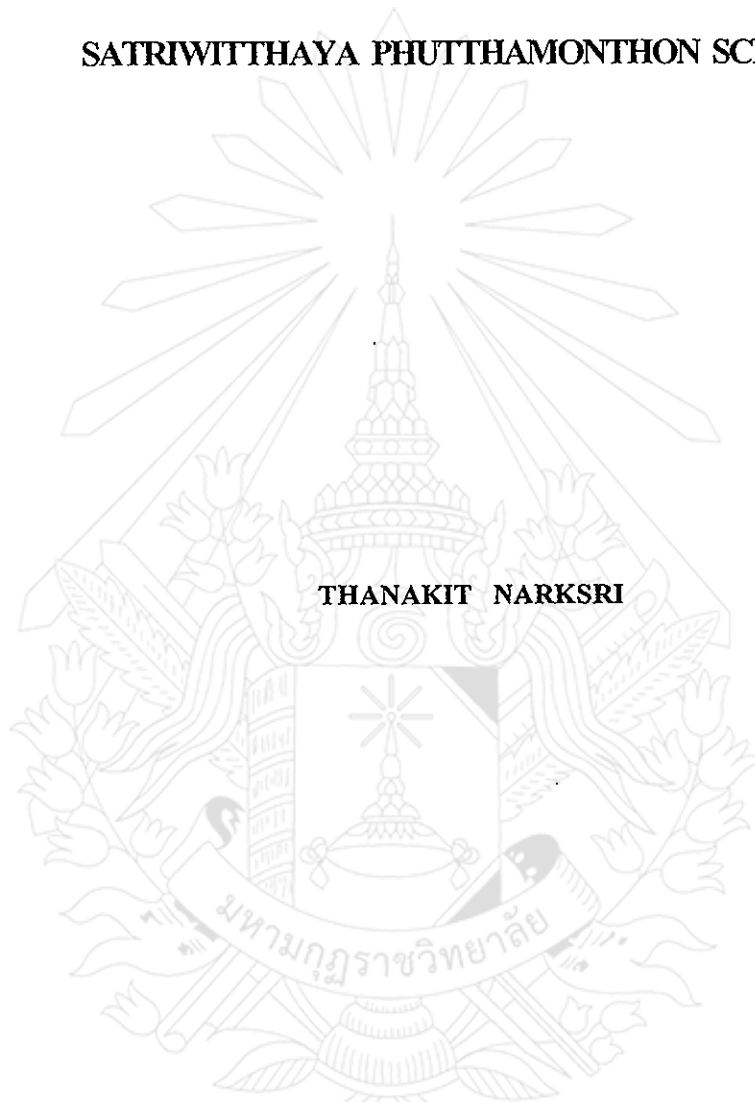
พุทธศักราช ๒๕๔๕

สิ่งพิมพ์นี้เป็นสมบัติของห้องสมุด มมร.

ผู้ใดพบอยู่ในที่อื่นไม่สมควร

โปรดนำมาส่งที่แผนกห้องสมุดด้วย ขอขอบคุณ

**A STUDY OF THE UNDERSTANDING IN THE LAW OF KAMMA IN
THERAVĀDA BUDDHISM OF THE HIGHER MATTHAYOMSUKSA
STUDENTS OF NAWAMINTHRACHINUTHIT
SATRIWITTHAYA PHUTTHAMONTHON SCHOOL**

THANAKIT NARKSRI

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF BUDDHIST STUDIES
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E 2549 (2006)**

หัวข้อสารนิพนธ์ : การศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวมินทรราชินูทิศ สตรีวิทยาพุทธมณฑล

ชื่อนักศึกษา : นายชนกฤต นาคศรี

สาขาวิชา : พุทธศาสนศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา : พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์

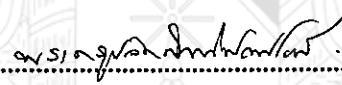
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : นายสุจินต์ ธรรมชาติ

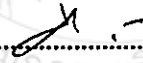
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นำสารนิพนธ์นี้ เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

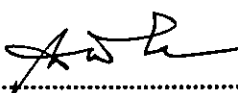
คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

..... กรรมการ / อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(นายสุจินต์ ธรรมชาติ)

..... กรรมการ
(ดร. สุวิญ รักษัตย์)

..... กรรมการ
(ดร. เสน่ห์ เดชะวงศ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic title : A Study of The Understanding in The Law of Kamma in Theravāda
Buddhism of The Higher Matthayom Suksa Students of
NawaminthraChinuthit Satriwithaya Phutthamonthon School

Student's Name : Thanakit Narksri

Department : Buddhist studies

Advisor : Phragrupaladsampipattanaviriyajarn

Co-Advisor : Mr.Sujin Thamachat

Accepted by the graduate school, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's degree.

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Dean of Graduate school
(Phragrupaladsampipattanaviriyajarn)

Thematic Committee

S. Chaimusik
..... Chairman
(Dr. Sukit Chaimusik)

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Advisor
(Phragrupaladsampipattanaviriyajarn)

Sujin Thamachat
..... Co-Advisor
(Mr. Sujin Thamachat)

D. Suvin
..... Member
(Dr. Suvin Ruksat)

Sanh Dechawongse
..... Member
(Dr.Saneh Dechawongse)

Copyright of the Graduate school, Mahamakut Buddhist University

S

หัวข้อสารนิพนธ์	:	การศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนา เถรวาท ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล
ชื่อนักศึกษา	:	นายธนกฤต นาคศรี
สาขาวิชา	:	พุทธศาสนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	:	นายสุจินต์ ธรรมชาติ
ปีการศึกษา	:	๒๕๕๘

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนา เถรวาทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล และเพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามาจาก นักเรียนจำนวน ๑๖๗ คน ที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๕๘ การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยระบบ SPSS , เปอร์เซ็นต์และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = ๔.๐๕๘$ และ S.D. = ๐.๘๑๒) นักเรียนเพศหญิงมีความเข้าใจหลักกรรม มากกว่านักเรียนเพศชาย ($\bar{x} = ๔.๑๒ / \bar{x} = ๔.๐๕$) และนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างมีความเข้าใจหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท มากที่สุด ส่วนนักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขายมีความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนา น้อยที่สุด ($\bar{x} = ๔.๑๒ / \bar{x} = ๔.๐๘$)

Thematic title : A Study of The Understanding in The Law of Kamma in Theravāda
 Buddhism of The Higher Matthayom Suksa Students of
 NawaminthraChinuthit Satriwithaya Phutthamonthon School

Student's Name : Thanakit Narksri

Department : Buddhist studies

Advisor : Phragrupaladsampipattanaviriyajarn

Co-Advisor : Mr.Sujin Thamachat

Academic year : B.E.2549 (2006)

ABSTRACT

This research aims to study the understanding in the laws of Kamma in Theravāda Buddhism of the Higher Matthayomsuksa Students of Nawaminthrachinuthit Satriwithaya Phutthamonthon School and to use the results of the study to improve the learning and teaching of a group of subjects in Social Studies, Religions, and Cultures.

The data for the study are collected through questionnaires from 167 students studying in the Higher Matthayomsuksa level in Nawaminthrachinuthit Satriwithaya Phutthamonthon School, academic year 2005. The instruments used in data analysis are SPSS program, percentage, and standard deviation.

The results of the study indicate that in overall the Higher Matthayomsuksa students of Nawaminthrachinuthit Satriwithaya Phutthamonthon School understand the laws of Kamma in Theravāda Buddhism quite well. The statistic figure is at $\bar{x} = 4.059$ and S.D. = 0.912. Female students have more understanding in the laws of Kamma than the male students do. The ratio is $\bar{x} = 4.12 / \bar{x} = 4.05$. The students with parents working in employment have the best understanding in the laws of Kamma but the students who have parents working in commercial career have the least understanding in the laws of Kamma. The statistic figures are $\bar{x} = 4.12$ and $\bar{x} = 4.08$.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาแนะนำจากพระครูปลัด-
สัมพิพัฒนวิริยาจารย์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ความเมตตาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สุจินต์
ธรรมชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ให้คำแนะนำปรึกษาจนสารนิพนธ์สำเร็จขอขอบคุณบัณฑิต
วิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ได้ให้โอกาสแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก อาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ / สารนิพนธ์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้แนะนำการพิมพ์สารนิพนธ์ / ให้เป็นไป
ตามระเบียบบัณฑิตวิทยาลัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย เจ้าหน้าที่ห้องสมุดพุทธมณฑล ขอขอบคุณ โรงเรียนโพธิสารพิทยากร ขอขอบคุณ
โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ที่อนุญาตให้แจกแบบสอบถามแก่นักเรียนใน
การทำวิจัย

ขอขอบคุณผ.ศ.ชัชชนพงษ์ ศรีจันทร์ วิชาเขตศรีล้านช้าง มหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย ขอขอบคุณอาจารย์ธนรัตน์ ทองพิง อาจารย์วิทยา เกริกศุกุลวิชย์ คศ.๑ โรงเรียน
นวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม เครื่องมือการวิจัย
ขอขอบคุณอาจารย์จิระ ดีช่วย ที่อนุเคราะห์โปรแกรม SPSS/PC

บุญกุศลอันเกิดจากการทำสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้ศึกษาขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และขอน้อมบูชาพระคุณบิดามารดา พระอุปัชฌาย์ ครูอาจารย์และ
ผู้มีพระคุณทุกท่าน

นาย ธนกฤต นาคศรี

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อชื่อคัมภีร์ เป็นอักษรย่อที่ใช้ในการอ้างอิงพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ และพระไตรปิฎกและอรรถกถาแปลฉบับครบ ๒๐๐ ปี แห่งราชวงศ์จักรีกรุงรัตนโกสินทร์มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๒๕ โดยเรียงตามลำดับคัมภีร์ในการอ้างอิงดังนี้

คำย่อ	คำเต็ม
พระสุตตันตปิฎก	
ม. มุ.	มชุณิมนิกาย มูลปณณาสก
ม. อุ.	มชุณิมนิกาย อุปริปณณาสก
ส. ส.	สงขุดตนิกาย สกาวกุก
อง. ติก.	องคุตตรนิกาย ติกนิปาต
อง. ปณจก.	องคุตตรนิกาย ปณจกนิปาต
ขุ. ร.	ขุททกนิกาย ธรรมปท
ขุ. อุ.	ขุททกนิกาย อุทาน

การใช้อ้างอิง

การใช้คำย่อชื่อคัมภีร์ในพระไตรปิฎกมี ๓ ตอน คือ ชื่อย่อคัมภีร์/เลขเล่ม/เลขข้อ/เลขหน้า เช่น ขุ. ร. ๔๐/๑/๓๔ หมายถึง พระไตรปิฎก หมวดพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหาวรรค เล่มที่ ๔๐ ข้อที่ ๑ หน้าที่ ๓๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ง
สารบัญตาราง	ช, ๗
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
๑.๕ คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๓
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ ความหมายเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท	๕
๒.๒ ประเภทของกรรม	๑๐
๒.๓ กรรมตามคัมภีร์อภิธรรมมัตถสังคหะ	๑๑
๒.๔ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๑
๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๒๕
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๒๖
๓.๑ ขั้นตอนการวิจัย	๒๖
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	๒๗
๓.๓ ตัวแปรที่ศึกษา	๒๗

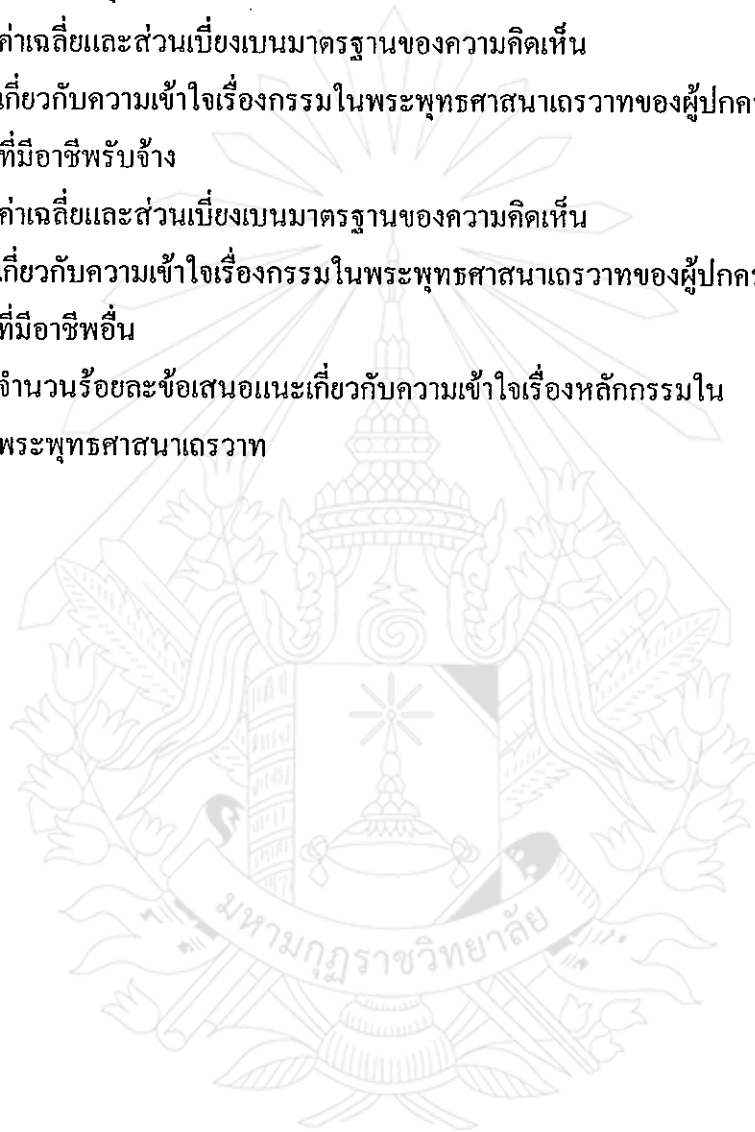
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้	๒๗
๓.๕ ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย	๒๘
๓.๖ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๙
๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	๓๐
บทที่ ๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๒
๔.๑ ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามอาชีพของผู้ปกครองและวิธีหรือแหล่งเรียนรู้เรื่องหลักสูตรของผู้ตอบแบบสอบถาม	๓๓
๔.๒ ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักสูตร	๓๕
๔.๓ ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็น	๖๘
บทที่ ๕ บทสรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๗๐
๕.๑ การสรุปผลการวิจัย	๗๐
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๗๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๗๕
บรรณานุกรม	๗๗
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. รายนามผู้เชี่ยวชาญ	๗๙
ภาคผนวก ข. หนังสือราชการที่ออกระหว่างทำการวิจัย	๘๐
ภาคผนวก ค. แบบสอบถาม	๘๕
ประวัติผู้วิจัย	๘๙

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑ ตารางร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกเพศ	๓๓
๒ ตารางร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกอายุ	๓๓
๓ ตารางร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกอาชีพผู้ปกครองนักเรียน	๓๔
๔ ตารางร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวิธีศึกษาหรือแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการศึกษาพระพุทธศาสนา	๓๔
๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียน	๓๕
๖ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของเพศหญิง	๓๘
๗ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของเพศชาย	๔๑
๘ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของผู้ที่อายุต่ำกว่า ๑๖ ปี	๔๔
๙ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของผู้ที่อายุมากกว่า ๑๖ ปี	๔๗
๑๐ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ	๕๐
๑๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย	๕๑
๑๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของผู้ปกครองที่มีอาชีพเกษตรกรรม	๕๖

สารบัญญัตราง

ตารางที่	หน้า
๑๓ คำเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของผู้ปกครอง ที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว	๕๕
๑๔ คำเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของผู้ปกครอง ที่มีอาชีพรับจ้าง	๖๒
๑๕ คำเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของผู้ปกครอง ที่มีอาชีพอื่น	๖๕
๑๖ จำนวนร้อยละข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมใน พระพุทธศาสนาเถรวาท	๖๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคก่อนพุทธกาลชาวอินเดียโบราณเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลี้ลับที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นและได้พัฒนามาตามลำดับจนกลายเป็นเทวะที่มีรูปร่างและหน้าที่ต่างๆ ตามคัมภีร์พระเวทในศาสนาพราหมณ์ ได้อธิบายกำเนิดโลกและสรรพสิ่งว่า พระพรหมเป็นผู้สร้าง เมื่อมนุษย์ตายแล้ววิญญาณจะออกจากร่างล่องลอยไปหาร่างใหม่อาศัย การจะเกิดใหม่นั้นอาจจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์จะเป็นไปตามพรหมลิขิต ถ้าทำกรรมดีไว้ชาตินี้ก็จะได้รับผลดีในชาติหน้า เช่น เกิดเป็นคนร่ำรวย มีทรัพย์มาก เป็นต้น หากทำกรรมชั่วในชาตินี้ จะส่งผลร้ายในชาติหน้า เช่น เกิดเป็นคนรูปทรมาน ประสบแต่ความทุกข์ลำบากยากแค้น เป็นต้น กรรมดีในทัศนะของชาวอินเดียในสมัยนั้นคือ ความเกรงกลัวต่อพระเจ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์

หลังจากที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ และประกาศพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงสอนเรื่องกรรมเพื่อขจัดความเชื่อการประพาศปฏิบัติของศาสนาพราหมณ์เกี่ยวกับเรื่องวรรณะ การปลดปล่อยตนออกจากมัจฉาทิฎฐิ พระพุทธศาสนาถือว่า กรรมเป็นกฎธรรมชาติโดยอิสระที่ไม่มีใครควบคุมหรือบันดาลให้เป็นไป แต่ศาสนาพราหมณ์ถือว่า กรรมพระเจ้าเป็นผู้บันดาลให้สรรพสิ่งเกิดขึ้น

ความสำคัญของปัญหาความเข้าใจเรื่องหลักกรรม พระพุทธศาสนาถือหลักเหตุและผล ถือว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุและปัจจัยผลจะเกิดขึ้นต้องมีเหตุเกิดขึ้นแล้วผลก็ย่อมเป็นไปโดยอาศัยเหตุปัจจัยนั้นกรรมเป็นเรื่องของเหตุผลที่เกี่ยวกับการกระทำของมนุษย์ที่ประกอบด้วยเจตนา บุคคลกระทำความประกอบด้วยเจตนาเป็นที่ตั้งแห่งความสุขทางกาย วาจา ใจ เขาย่อมได้รับความสุข บุคคลกระทำความประกอบด้วยเจตนาเป็นที่ตั้งแห่งความทุกข์ ทางกาย วาจา ใจ เขาย่อมได้รับความทุกข์มนุษย์บางคนมีความเชื่อว่าเกิดหนเดียวตายหนเดียวจะทำอะไรก็ได้ขอให้ตนเองมีความสุขสบายในโลกนี้พระพุทธองค์ทรงสอนให้ศาสนิกชนใช้เหตุผลและทดสอบด้วยตนเองก่อนจะเชื่อ มีบางเรื่องเท่านั้นที่ทรงสอนให้เชื่อ ไม่ตรัสสอนให้ทดสอบ เพราะอาจเกินปัญญาของคนธรรมดา เมื่อทดสอบแล้วเกิดความเสียหาย เช่น ไปทำปิศาจมา เพื่อพิสูจน์กรรมชั่ว

เป็นต้น พระพุทธองค์ทรงสอนให้ใช้ศรัทธาเป็นตัวนำให้เชื่อกรรมเชื่อกฎแห่งกรรมเชื่อกรรมมีอยู่จริงคนเราเกิดมาก็เพราะกรรม มีชีวิตอยู่ก็เพราะกรรม

ผู้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมได้กำไรชีวิตกว่าผู้ไม่เชื่อ ทำให้มีความพยายามละเว้นความชั่ว มุ่งทำแต่กรรมดีอย่างมั่นคง ทำให้เป็นคนดีในปัจจุบัน และได้รับผลของกรรมดีในอนาคต มีความเชื่อมั่นในคำสอนของพระพุทธศาสนา

“การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔”^๑ ได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๘ กลุ่มสาระ โดยกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา โดยมีสาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส ๑.๑ มีขอบเขตของสาระ คือ เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมของ ศาสนาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล โดยกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้จัดการเรียนการสอนในช่วงชั้นที่ ๔ มัธยมศึกษา ปีที่ ๔ ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งมีเนื้อหา เรื่องหลักกรรม เป็นส่วนหนึ่งของสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียน ในช่วงชั้นดังกล่าวต้องเรียนรู้

นอกจากนี้ได้มีผู้ทำวิจัย ศึกษาทัศนะเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยศึกษาความ เข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากหลักฐานเดิม โดยสำรวจจากข้อมูลแบบสอบถาม พบว่า เรื่องหลักกรรมมี ความเข้าใจคลาดเคลื่อนเฉลี่ยร้อยละ ๓๓.๓๘%^๒ ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษารื่องหลักกรรมโดยตรงให้ เข้าใจจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักเรียนผู้ที่ได้เรียนรู้เรื่องหลักกรรมอย่างถูกต้องสามารถนำไปใช้ ในการดำรงชีวิตประจำวัน บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และทำให้สังคมเกิดความสงบสุข การศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรม เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้เยาวชนมี ความเข้าใจเรื่องหลักกรรมที่ถูกต้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบเจาะจงกับ

^๑ กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้อพระพุทธศาสนา,(กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้าที่ ๑๑ – ๑๕.

^๒ พระอุทัย จิรธมฺโม, “ทัศนะเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท และปัญหาเรื่องกรรม ในสังคมชาวพุทธไทยปัจจุบัน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๒๘, หน้า ๑๒๑.

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล จำนวน ๑๖๗ คน

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล
๒. เพื่อนำผลการศึกษามาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในปีการศึกษาต่อไป

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความเข้าใจ เรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล

- ๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทจากเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิที่อธิบายหลักกรรมจากพระไตรปิฎก
- ๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากรเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๔๘ - ๒๕๔๙
- ๑.๓.๓ ขอบเขตพื้นที่โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๔.๑ ทำให้ทราบระดับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
- ๑.๔.๒ ผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้มีเนื้อหาเรื่องกรรมครบถ้วนมากขึ้น

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาเล่าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล

เพศ หมายถึง รูปที่แสดงให้เห็นว่าหญิงหรือชาย

อายุ หมายถึง ช่วงเวลาที่นับตั้งแต่เกิดถึงปัจจุบัน

นิกาย หมายถึง นักบวชศาสนาที่แยกออกไปเป็นพวก เช่น นิกายเถรวาท ลัทธิที่ถือตามมติซึ่งพระเถระสาวกได้ทำการ สังคายนาไว้ โดยยึดหลักคำสอนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง
 อาชีพผู้ปกครอง หมายถึง งานที่ผู้ปกครองทำเป็นประจำเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว
 แหล่งการเรียนรู้ที่ได้ไปศึกษาพระพุทธศาสนา หมายถึง ที่อยู่บริเวณศูนย์รวมที่ได้ศึกษาพระพุทธศาสนา ได้แก่

วัด หมายถึง สถานที่ทางพระพุทธศาสนา เป็นที่อยู่ของสงฆ์

โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษา โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา
 พุทธมณฑล .

บิดา หมายถึง พ่อ ผู้ให้กำเนิดบุตร ผู้ตอบแบบสอบถาม

มารดา หมายถึง แม่ ผู้ให้กำเนิดบุตร ผู้ตอบแบบสอบถาม

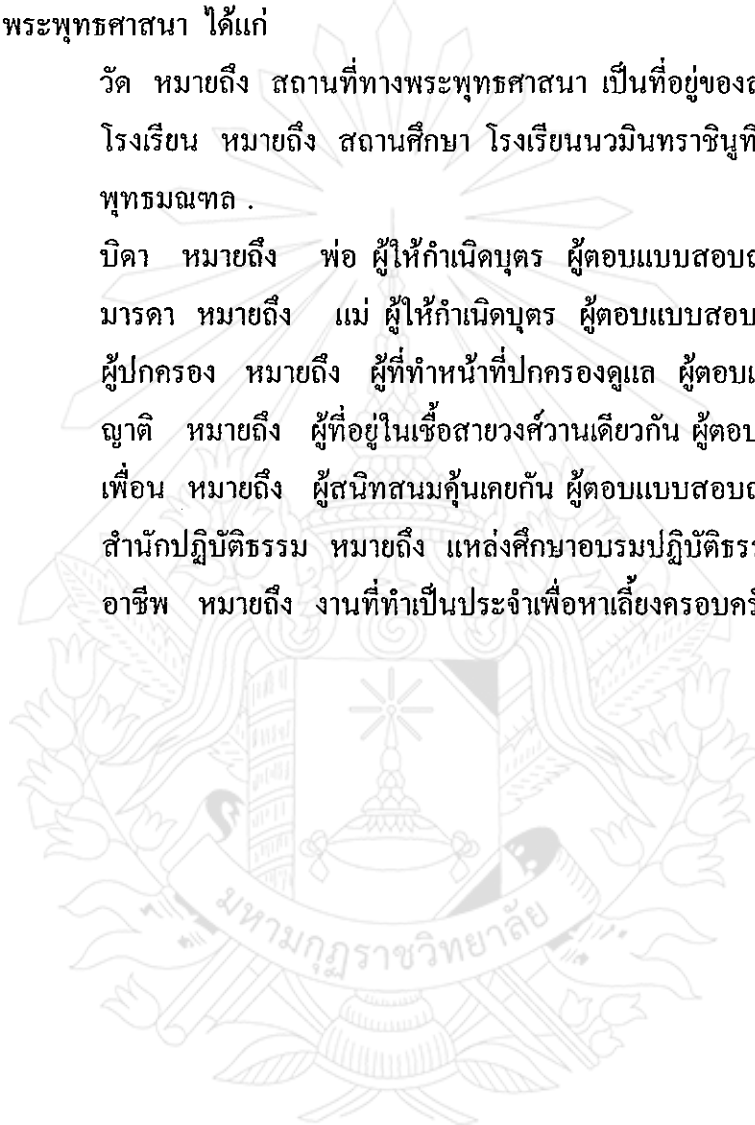
ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองดูแล ผู้ตอบแบบสอบถาม

ญาติ หมายถึง ผู้ที่อยู่ในเชื้อสายวงศ์วานเดียวกัน ผู้ตอบแบบสอบถาม

เพื่อน หมายถึง ผู้สนิทสนมคุ้นเคยกัน ผู้ตอบแบบสอบถาม

สำนักปฏิบัติธรรม หมายถึง แหล่งศึกษาอบรมปฏิบัติธรรม

อาชีพ หมายถึง งานที่ทำเป็นประจำเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรรมเป็นหลักธรรมสำคัญที่พุทธศาสนิกชนต่างให้ความสนใจมาก ในขณะที่เดียวกันก็ยังมี การจัดการเรียนการสอนในวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแต่ก็ยังมี เยาวชนและประชาชนทั่วไปจำนวนไม่น้อยยังขาดความเข้าใจเรื่องหลักธรรมใน พระพุทธศาสนา

จากปัญหาดังกล่าว จึงมีการทำวิจัยในประเด็นนี้เรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทและ ปัญหาเรื่องกรรมในสังคมชาวพุทธไทยปัจจุบันของพระอุทัย จรธมฺโม (เอกสะพัง) มหาวัดจิต แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งได้ข้อสรุปจากการออกแบบสอบถามเรื่องกรรมจากบุคคล ๑๒ กลุ่มปรากฏว่ามีผู้เข้าใจว่ากรรม คือ ความชั่ว กรรมคือ การกระทำที่ให้ผลหลังจากความตาย กรรม คือ การกระทำที่ให้ผลในชาตินี้ เมื่อสรุปมีผู้เข้าใจผิดถึงร้อยละ ๕๗ % เกินกว่าครึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เมื่อเป็นเช่นนี้จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องพยายามเผยแพร่ความรู้ความ เข้าใจในเรื่องกรรมที่ถูกต้องตามความเป็นจริงให้มากกว่านี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารดังนี้

๒.๑ ความหมายเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๒.๒ ประเภทของกรรม

๒.๓ กรรมตามคัมภีร์อภิธรรมมัตถสังคหะ พระอนุรุทธาจารย์

๒.๔ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ ความหมายเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

เรื่องของกรรมคืออะไร เป็นหลักที่จะต้องศึกษาในเบื้องต้นเสียก่อน เพราะคน ส่วนมาก เข้าใจถึงกรรมไปในทางที่ผิด คือเข้าใจว่าเป็นเรื่องของความไม่ดีไปเสียทั้งหมด ถึงคราวเกิดความ ทุกข์ความเดือดร้อนขึ้นมามักจะบ่นกันว่า เป็นเรื่องของกรรม ครั้นถึงคราวที่เราเกิดความสุขสำราญ ขึ้นก็บ่นว่าเป็นบุญของเรา คำว่า “กรรม” ตามที่ส่นะของพระพุทธศาสนาเถรวาท มีความหมาย ดังนี้

กรรม หมายถึง คำกลาง ๆ ตัวแปลตามศัพท์ก็แปลว่า การกระทำ หรือถ้าโดย ปรมาตมสภาวะก็คือ เจตนาที่เกิดขึ้นในจิตซึ่งเป็นเจตนาเจตสิกที่เกิดขึ้นกับจิต แล้วทำให้เกิดความ

ตั้งใจในการที่จะพูดจะคิดเจตนาอย่างนี้เรียกว่า กรรม เจตนาเป็นเหตุให้เกิดการกระทำ ในบาลี ท่านใช้คำว่า “กรรม = กมฺม” หรือ “กโรติ เอเตนาคิ = กมฺม” ซึ่งแปลว่า การกระทำชื่อว่า กรรม หรือสัตว์ทั้งหลายย่อมกระทำโดยอาศัยธรรมชาตินั้น ฉะนั้นธรรมชาติที่เป็นเหตุให้สำเร็จ การกระทำเหล่านั้นก็ชื่อว่ากรรม ก็ได้แก่ ตัวเจตนาเจตสิกที่อยู่ในอกุศลจิตและโลกียกุศลจิต”^๑

กรรม คือ การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ดังมีพุทธพจน์ปรากฏว่า “เจตนาหิ ภิกฺขเว กมฺมวทามิ เจตยิตฺวา กมฺมํ กโรติ กายเณ วาจาเณ มนสา แปลความว่า ภิกษุทั้งหลายเรา (ตถาคต) กล่าวว่ เจตนาอันนั้นแหละเป็นกรรม เมื่อมีเจตนาแล้ว บุคคลย่อมทำกรรมโดยทางกาย ทางวาจา ทางใจ”^๒

นักปราชญ์ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความหมายของคำว่ากรรมจากหลักฐานต่าง ๆ ดังนี้

ธรรมรักษา กล่าวว่า “กรรม หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา เจตนา คือ ความจงใจหรือจงใจทำ จะเป็นการกระทำดีหรือความชั่วก็ตาม ถือว่าเป็นกรรมทั้งสิ้น กรรมดี เรียกว่า กุศลกรรม (บุญ) และกรรมชั่ว เรียกว่า อกุศลกรรม (บาป) การทำกรรม มีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย เรียกว่า กายกรรม ทางวาจา เรียกว่า วจีกรรม และทางใจ เรียกว่า มโนกรรม”^๓

พระธรรมปิฎก (ประยูร ชาญ ปยุตฺโต) กล่าวว่า พระพุทธศาสนาถือว่ามโนกรรมสำคัญที่สุดเพราะมโนกรรมเป็นจุดเริ่มต้น เป็นตัวกำหนดวิถีหรือชี้แนวทางให้ความคิด ความนิยม ความเชื่อ “ และได้พูดถึงเรื่องกรรมว่าคนทั่วไปไปมองความหมายของคำว่ากรรมในแง่ของผลร้ายของการกระทำชั่วในอดีตชาติ ในแง่ตัวผล คือ เป็นผลของการกระทำ เราถึงพูดว่ากัมหนักรับกรรม แต่ตามหลักธรรมที่แท้จริง กรรมคือการกระทำที่เป็นตัวการกระทำประกอบด้วยเจตนา เป็นเหตุมากกว่าเป็นผลมุ่งถึงกาลในอดีต ปัจจุบัน อนาคตก็ได้ ไม่เฉพาะต้องอดีตอย่างเดียว คือปัจจุบันที่ ทำอยู่นี้เป็นกรรมมองในแง่ลักษณะว่าดีหรือชั่วก็ได้ คือ กรรมดีก็มี กรรมชั่วก็มี แล้วแสดงออกได้ ทั้งกายวาจาใจกรรมมีตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ในความคิดแต่ละขณะ ฉะนั้นเราต้องยอมรับผลของ

^๑ กิตติวุฑฺฒ โส ภิกฺขุ, กรรม-การให้ผล, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เมืองพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๕.

^๒ อ. ปวงจก - ฉ. ก. ๓๖/๓๓๔/๗๗๑.

^๓ ธรรมรักษา, พระไตรปิฎก และอรรถกถา ฉบับกรรมลิขิต, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สติ, ๒๕๔๒), หน้า ๒

^๔ พระธรรมปิฎก (ประยูร ชาญ ปยุตฺโต), กรรม นรก สวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, พ.ศ. ๒๕๔๒), หน้า ๖๗.

การกระทำนั้นเป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง ยอมรับความผิดที่ตนเองก่อขึ้น และต้องแก้ไขปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น^๕

สุนทร ฦ รังษี ได้ให้ความหมายของกรรมตามทัศนะของพุทธปรัชญาว่า การกระทำ ไม่จำเป็นจะต้องเป็นกรรมเสมอไป การกระทำที่จะจัดเป็นกรรมและมีผลทางศีลธรรมนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาหรือความจงใจในการกระทำ กล่าวคือ เจตนาในการกระทำนั้นเองจัดเป็นกรรม ดังพระพุทธพจน์ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม บุคคลจงใจแล้วย่อมกระทำความกรรมทางกาย ทางวาจา (หรือ) ทางใจ”^๖

เมื่อได้มองให้ถึงตัวแท้จริงของกรรมหรือมองให้ถึงต้นตอเป็นการมองตรงตัวหรือเฉพาะตัวกรรมก็คือเจตนา อันได้แก่เจตจำนง ความจงใจ การเลือกคัดตัดสิน มุ่งหมายที่จะกระทำ หรือ พลังนำที่เป็นตัวกระทำการนั้นเอง เจตนาหรือเจตจำนงนี้เป็นตัวนำ บังชี้ และกำหนดทิศทางแห่งการกระทำทั้งหมดของมนุษย์ เป็นตัวการหรือเป็นแกนนำในการริเริ่ม ประมวล แต่ง สร้างสรรค์ทุกอย่างจึงเป็นตัวแท้ของกรรม เมื่อการกระทำมีทั้งดีและชั่ว บุคคลจึงควรระมัดระวังไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดผลชั่ว หลักการตรวจสอบเบื้องต้นสำหรับปุถุชน คือ ไม่กระทำความชั่วอันทำให้กรรม ไม่บริสุทธิ์ที่เรียกว่า กรรมกิเลส

กรรมกิเลส กรรมเครื่องเศร้าหมอง ข้อเสื่อมเสียของความประพฤติ มี ๔ คือ

๑. ปาณาติบาต การตัดรอนชีวิต
๒. อทินนาทาน ถิ่นเอาของที่เจ้าของมิได้ให้, ลักขโมย
๓. กามสุมิจฉาจาร ประพฤติผิดในกาม
๔. มุสาวาท พูดเท็จ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา พระพุทธองค์ทรงสอนให้ศาสนิกชนใช้เหตุผล และทดสอบด้วยตัวของเราก่อนจะเชื่อ มีบางเรื่องเท่านั้นที่ทรงสอนให้เชื่อโดยไม่ตรัสสอนให้ทดสอบก่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ (๑) เกินปัญญาของคนธรรมดา และ (๒) ทดสอบแล้วอาจเกิดความเสียหาย เช่น ไปทำปิตุฆาต เพื่อพิสูจน์กรรมชั่ว เรื่องที่ทรงสอนให้ใช้ศรัทธาเป็นตัวนำ มี ๔ ประการ เกี่ยวข้องกับกรรม ๔ ประการ คือ

๑. กัมมสัทธา เชื่อกรรม, เชื่อกฎแห่งกรรม, เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไร โดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งที่รู้ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่วความดี มีขึ้นในตน เป็นเหตุ

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒ - ๖.

^๖ สุนทร ฦ รังษี, พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๖๗ - ๑๖๘.

ปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่า และเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จ ได้ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วยอ้อนวอนหรืออนอนคอยโชค เป็นต้น

๒. วิปากสัทธา เชื่อวิบาก, เชื่อผลของกรรม, เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

๓. กัมมัตสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน, เชื่อว่าแต่ละคนเป็น เจ้าของจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน

๔. ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า, มั่นใจในองค์พระตถาคตว่าท่าน เป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง ๕ ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็น ผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิหลุดพ้นได้ ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง^๑

ในพระพุทธศาสนาถือหลักกรรมเป็นแก่นที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นกฎที่มีเหตุผล เป็นกฎแห่งธรรมชาติ เป็นกฎที่แสดงออกซึ่งความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ชีวิตของสัตว์ โลกไม่ว่าจะเจริญเสื่อม สุข ทุกข์ อายุยืน อายุสั้น ขึ้นอยู่กับกรรมทั้งสิ้น

กฎแห่งกรรมหรือกฎของธรรมชาติ

พระพุทธศาสนาสอนหลักความจริงไว้ว่า “สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นคนหรือสัตว์ หรือสิ่งของเป็นรูปธรรม นามธรรม เป็นวัตถุ หรือเป็นเรื่องจิตใจ ไม่ว่าชีวิตหรือโลกที่แวดล้อม อยู่ก็ตาม ทั้งหมดล้วนเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย เป็นเรื่องของปัจจัยหรือโลกที่แวดล้อม อยู่ก็ตามทั้งหมดล้วนเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย เป็นเรื่องของปัจจัยสัมพันธ์ ธรรมดาที่ว่านี้ มองด้วยสายตาของมนุษย์ เรียกว่า กฎธรรมชาติ เรียกในภาษาบาลีว่า นิยาม แปลว่ากำหนดอัน แน่นอน ทำนองหรือแนวทางอันแน่นอน หรือความเป็นไปอันมีระเบียบแน่นอน เพราะปรากฏให้เห็นว่า เมื่อมีเหตุปัจจัยอย่างนั้น ๆ แล้ว ก็จะมีความเป็นไปอย่างนั้น ๆ แน่นอน”^๒

กฎแห่งกรรม หรือกฎของธรรมชาติ ดังที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นกฎที่เกิดขึ้น หรือมีอยู่เองตาม ธรรมชาติ ไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะอุบัติหรือไม่ก็ตาม แต่พระพุทธเจ้า ถือว่าเป็นผู้ที่ทรงค้นพบกฎของ

^๑ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๑๖๔ - ๑๖๕.

^๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๕๒.

ธรรมชาติ หรือกฎของกรรมนี้เป็นผู้แรก และพระพุทธรองค์ทรงมีเมตตา กรุณา นำมาเผยแผ่ แก่พวกเรา ผู้ที่มีวิชา ตัณหา อุปาทาน ครอบงำจนไม่รู้ว่าจะอะไรคือสาเหตุของความทุกข์ ความทุกข์ที่แท้จริงกันแน่

กฎธรรมชาติหรือนิยามนั้น แม้จะมีลักษณะทั่วไปอย่างเดียวกันทั้งหมดคือ ความเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย แต่ก็อาจแยกประเภทออกไปได้ตามลักษณะอาการจำเพาะที่เป็นแนวทางหรือเป็นแบบหนึ่ง ๆ ของความสัมพันธ์ อันจะช่วยให้กำหนดศึกษาได้ง่ายขึ้น เมื่อว่าตามสายความคิดของพระพุทธศาสนา พระอรุณกถาจารย์แสดงกฎธรรมชาติ หรือนิยามไว้ ๕ อย่างคือ

๑) อุตุนิยาม เป็นกฎธรรมชาติเกี่ยวกับ ปรากฏณ์ฝ่ายวัตถุ ที่มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เรื่องฝนฟ้าอากาศ ฤดูกาล ฝนตกฟ้าร้อง ร้อนหรือหนาว เป็นต้น ทำนุ้มนุ้เออาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความร้อน เย็น หรืออุณหภูมิตั้ง

๒) พีชนิยาม กฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับการสืบพันธุ์ ที่เรียกกันว่าพันธุกรรม เช่น หว่านพืชชนิดใด ย่อมได้ผลชนิดนั้น เช่น ปลูกมะม่วงก็ย่อมได้ผลเป็นมะม่วง เป็นต้น

๓) จิตตนิยาม กฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับการทำงานของจิต เช่น เมื่อตากระทบรูป (สิ่งเร้า) จะเกิดการรับรู้ขึ้น จิตจะออกมารับอารมณ์ จะมีการเห็นเกิดขึ้น เป็นต้น

๔) กรรมนิยาม กฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือ กระบวนการของเหตุและผล หรือกระบวนการแห่งเจตน์จำนง ความคิดปรุงแต่งสร้างสรรค์ต่าง ๆ พร้อมทั้งผลที่สืบเนื่องสอดคล้องสมกัน เช่น ทำเหตุไว้ดี ผลที่ได้รับก็ดีต้องดี ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว เป็นต้น

๕) ธรรมนิยาม กฎธรรมชาติเกี่ยวกับความสัมพันธ์และอาการที่เป็นเหตุเป็นผลแก่กันของสิ่งทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างที่ว่า ความเป็นไปโดยธรรมดา เช่นว่า สิ่งทั้งหลายมีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป เป็นธรรมดา เช่น มนุษย์ย่อมมีความเกิดแก่เจ็บตายเป็นธรรมดา สังขารที่เป็นสังขตธรรมทั้งปวงไม่เที่ยง ถูกปัจจัยบีบคั้นและเป็นอนัตตา ดังนี้ เป็นต้น

นิยามมี ๕ แต่ล้วนสรุปลงธรรมนิยาม ฉะนั้นกรรมนิยามก็ย่อมสรุปลงในธรรมนิยามด้วย ธรรมนิยามเป็นนิยามที่สำคัญมากสำหรับมนุษย์เพราะเกี่ยวข้องกับมนุษย์โดยตรง มนุษย์มีสิทธิที่จะเลือกกระทำตามความพอใจ แล้วกรรมนั้นจะเป็นผู้ลิขิตอนาคตมนุษย์ สุขทุกข์ของมนุษย์จึงขึ้นอยู่กับนิยามเป็นสำคัญ ^๕

^๕ ธรรมวิชา โฆ ภิกขุ, กรรมลิขิต, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เชนวัน พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๑ - ๒.

กรรมนี้เราถือว่าเป็นกฎอย่างหนึ่ง เรามักจะเรียกว่า กฎแห่งกรรม หรือกรรมนิยาม กรรมนิยามกฎแห่งกรรม เป็นกฎเกณฑ์แห่งเหตุและผลอย่างหนึ่ง เช่นที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วกรรมนิยามเป็นเพียงกฎหนึ่งใน ๕ กฎ การที่เราจะวิเคราะห์พิจารณาสิ่งทั้งหลายนั้น อย่าไปยึดถือว่าทุกอย่างต้องเป็นกรรมทั้งนั้น เพราะพระพุทธศาสนาสอนไว้แล้วว่ากฎธรรมชาติมี ๕ อย่าง หรือนิยาม ๕ กรรมนิยามเป็นเพียงกฎหนึ่งเมื่ออะไรเกิดขึ้นอย่าไปบอกว่าเป็นกรรมเสมอไป ถ้าเข้าใจเรื่องนิยาม ๕ จะช่วยได้มากในการอธิบายเรื่องกรรม

กฎแห่งกรรมตามพระสนะของพุทธปรัชญา คือ กฎแห่งเหตุและผล เป็นกฎธรรมชาติเป็นเรื่องของธรรมชาติล้วน ๆ ไม่มีพระเป็นเจ้าสูงสุดองค์ใดเข้ามาเกี่ยวข้องในฐานะผู้สร้าง ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมีเหตุปัจจัยทำให้เกิดขึ้น เมื่อตั้งอยู่ก็มีเหตุปัจจัยทำให้ตั้งอยู่ เมื่อเปลี่ยนแปลงก็มีเหตุปัจจัยทำให้เปลี่ยนแปลง เมื่อแตกดับก็มีเหตุปัจจัยทำให้แตกดับ ไม่มีสิ่งใดที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ เปลี่ยนแปร และแตกดับโดยปราศจากเหตุปัจจัย ทฤษฎีนี้รู้จักกันทั่วไปว่า ปฏิจตสมุปบาท

๒.๒ ประเภทของกรรม

๒.๒.๑ จำแนกตามคุณภาพหรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ไม่ว่าจะป็นทางกาย ทางวาจา หรือทางใจ มี ๒ อย่าง

ก. อกุศลกรรม กรรมที่เป็นอกุศล กรรมชั่ว การกระทำที่ไม่ดี ไม่ฉลาด ไม่เกิดจากปัญญา ทำให้เสื่อมเสียคุณภาพชีวิต หมายถึง การกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ หรือโมหะ

ข. กุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศล กรรมดี การกระทำดี ฉลาดเกิดจากปัญญาส่งเสริมคุณภาพของชีวิตจิตใจ หมายถึง การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ อโทสะ หรือ อโมหะ

๒.๒.๒ จำแนกตามทวารที่กระทำการหรือการแสดงออกของกรรมจัดเป็น ๓ ทวาร ดังนี้

ก. กายกรรม กรรมที่แสดงออกทางกาย

ข. วาจากรรม กรรมที่แสดงออกทางวาจา

ค. มโนกรรม กรรมที่แสดงออกทางใจ

การจำแนกกรรมดังกล่าวนี้จะมีกรรมรวมทั้งหมด ๖ อย่าง ได้แก่

๑. กายกรรมที่เป็นอกุศล

๒. กายกรรมที่เป็นกุศล

^{๑๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๘ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๖๕.

๓. วจีกรรมที่เป็นอกุศล

๔. วจีกรรมที่เป็นกุศล

๕. มโนกรรมที่เป็นอกุศล

๖. มโนกรรมที่เป็นกุศล^{๑๑}

ในบรรดากรรมทั้ง ๓ ประการ คือ กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม พระพุทธองค์ตรัสว่า มโนกรรม จัดว่าเป็นกรรมที่มีความสำคัญที่สุดมีผลมากที่สุด ดังพุทธพจน์ กล่าวไว้ว่า

มโนปุพฺพงฺคมา ธมฺมา มโนเสจา มโนมยา

มนสา เจ ปทุญฺเจน ภาสติ วา กโรติ วา

ตโต นํ พุทฺขมฺนฺวติ จกฺกัว วหโต ปทํ.

“ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่

สำเร็จแล้วด้วยใจ ถ้าบุคคลมีใจร้ายแล้ว พุคอยู่ก็ดี

ทำอยู่ก็ดี ทุกข์ย่อมตามเขาไป เพราะเหตุนั้น

คุณลือหม่นไปตามรอยเท้าโค ผู้นำแยกไปอยู่ ฉะนั้น”^{๑๒}

๒.๒.๓ จำแนกตามสภาพที่สัมพันธ์กับวิบากหรือการให้ผลพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้อธิบายไว้ในหนังสือพุทธธรรมดังนี้

๑. กรรมดำมีวิบากดำ ได้แก่ กายสังขาร วจีสังขาร และมโนสังขาร ที่มีการเบียดเบียน ตัวอย่างง่าย ๆ เช่น ปาณาติบาต อทินนาทาน กามสุมิฉฉาจาร มุสาวาท และดื่มสุราเมรัย

๒. กรรมขาว มีวิบากขาว ได้แก่ กายสังขาร วจีสังขาร และมโนสังขาร ที่มีการเบียดเบียนบ้าง ไม่มีการเบียดเบียนบ้าง ตัวอย่างเช่น การประพฤติดตามกุศลกรรมบถ 10

๓. กรรมทั้งดำทั้งขาว มีวิบากทั้งขาวและดำ ได้แก่ กายสังขาร วจีสังขาร และมโนสังขาร ที่มีการเบียดเบียนบ้าง ไม่มีการเบียดเบียนบ้าง เช่น การกระทำของมนุษย์ทั่ว ๆ ไป

๔. กรรมไม่ดำไม่ขาว มีวิบากไม่ดำไม่ขาว เป็นไปเพื่อความสิ้นกรรม ได้แก่ เจตนาเพื่อละกรรมทั้ง ๓ อย่างข้างต้น หรือว่าโดยองค์ธรรม ได้แก่ โพชฌงค์ 7 หรือมรรคมีองค์ ๘

กรรมทั้ง ๔ อย่างนี้ พระพุทธเจ้าทรงแสดงความหมายไว้โดยปริยายต่าง ๆ มากมายหลายนัยด้วยกัน^{๑๓}

๒.๓ กรรมตามคัมภีร์อภิธรรมัตถสังคหะ พระอนุรุทธาจารย์

ได้จำแนกการแสดงกรรมจตุกะ ออกเป็น ๔ จตุกะ คือ

^{๑๑} อัง.ติก. ๒๐/๔๔๕/๑๓๑.

^{๑๒} จุ.ธ. ๔๐/๑/๓๔.

^{๑๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม, อ่างแล้ว, หน้า ๑๖๐.

๑. กิจจตุกะ ว่าด้วยหน้าที่ของกรรม ๔ อย่าง
๒. ปากทานปริยายจตุกะ ว่าด้วยลำดับการให้ผลของกรรม ๔ อย่าง
๓. ปากกาลจตุกะ ว่าด้วยเวลาแห่งการให้ผล ๔ อย่าง
๔. ปากฐานจตุกะ ว่าด้วยเหตุที่ให้เกิดผลมี ๔ อย่าง^{๑๔}

๒.๓.๑ กิจจตุกะ เป็นจตุกะที่แสดงหน้าที่การงานของกรรม โดยจำแนกการให้ผลตามหน้าที่มี ๔ อย่างคือ

- ก. ชนกกรรม มีหน้าที่ทำให้วิบากนามจันท์ กัมมชรูปเกิดขึ้น หรือกรรมที่เป็นตัวทำให้เกิด
- ข. อุปถัมภกกรรม กรรมที่ทำหน้าที่ช่วยอุดหนุนกรรมอื่น ๆ ช่วยสนับสนุนสืบต่อจากชนกกรรม
- ค. อุปปีฬิกกรรม กรรมที่ทำหน้าที่เบียดเบียนกรรมอื่น ๆ บีบคั้น กรรมที่ทำให้ผลเปลี่ยนแปลงลดน้อยลงไป
- ง. อุปฆาตกรรม มีหน้าที่ตัดรอนกรรมอื่น ๆ เข้าตัดรอนการให้ผลของกรรม ๒ อย่างนั้น ให้ขาดไปเสียทีเดียว เช่น เกิดมาอยู่ในตระกูลมั่งคั่งแต่อายุสั้น

๑.๑ ชนกกรรม คือกรรมที่ทำหน้าที่ให้วิบากและกัมมชรูปเกิดขึ้นทั้งในปฏิสนธิกาลและปวัตติกาล หมายความว่า เมื่อสัตว์ทั้งหลายตายลงแล้ว ชนกกรรมก็ทำหน้าที่นำไปเกิดในภพภูมิต่าง ๆ ภูมิใดภูมิหนึ่งใน ๓๑ ภูมิ และเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็มีอวัยวะร่างกายเกิดขึ้นตามสมควรแก่สัตว์นั้น ชนกกรรมเมื่อให้ผลนำไปเกิดแล้วก็หมดหน้าที่ หลังจากนั้นก็เป็นหน้าที่ของกรรม อื่น ๆ อำนาจของชนกกรรมก็มีเหตุปัจจัย ทั้ง ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายอกุศล และฝ่ายกุศล

๑.๒ อุปถัมภกกรรม กรรมที่ทำหน้าที่สนับสนุนชนกกรรม ช่วยอุปถัมภ์สัตว์ทั้งหลายที่เกิดในภูมิต่าง ๆ ให้ได้รับความสุข ความทุกข์ตามสมควรแก่กรรมของตน

อุปถัมภกกรรม ฝ่ายกุศลช่วยอุปถัมภ์กรรมอันเป็นกุศลให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป เช่น เมื่อชนกกรรมทำให้มาเกิดเป็นมนุษย์อยู่ในตระกูลสูง มั่นคงด้วยทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติมีวิชาความรู้ก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ยิ่งทำให้ทรัพย์สมบัติเพิ่มพูน สร้างกุศลกรรมต่อเมื่อคราวมีเหตุการณ์อันตรายเกิดขึ้น อุปถัมภกกรรม ฝ่ายกุศลให้พ้นจากอันตราย

อุปถัมภกกรรม ฝ่ายอกุศล ก็ทำหน้าที่อุปถัมภ์กรรมฝ่ายอกุศลให้เจริญยิ่งขึ้น เมื่อชนกกรรมทำให้เกิด เช่นสัตว์โลกหรือบุคคลบางคนที่ทำอกุศลกรรมในโลก เมื่อตายไปชนกกรรมก็ทำ

^{๑๔} วรรณสิทธิ ไทพะเสวี, คู่มือการศึกษาพระอภิธรรมมัตถสังคหะ ประเภทที่ ๕ วิถีมุตตสังคหวิภาค, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธ, ๒๕๓๘), หน้า ๑๕๘.

หน้าที่นำไปเกิดเป็นสัตว์เดียรฉานจำพวกสุนัข เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วอุปถัมภ์ภพกรรมก็สนับสนุนให้สุนัขขอดอยาก เจ็บป่วย ได้รับทุกข์เวทนาอยู่เป็นเวลานานตราบที่อุปถัมภ์ภพกรรม ยังอุปถัมภ์อยู่ ถ้าสิ้นอุปถัมภ์ภพกรรม เมื่อใดเราก็ตายทันที

๑.๓ อุปปีฬิกกรรม คือ กรรมที่ทำหน้าที่เบียดเบียน ถ้าอุปปีฬิกกรรมฝ่ายอกุศลเกิดขึ้น มันก็จะทำให้ฝ่ายกุศลอ่อนกำลังลง ถ้าอุปปีฬิกกรรมฝ่ายกุศลเกิดขึ้น มันก็จะทำให้ฝ่ายอกุศลอ่อนกำลังลง ตัวอย่างเช่น บุคคลบางคนเมื่อชนกกรรมทำให้มาเกิดอยู่ในตระกูลมั่งคั่ง มีร่างกาย แข็งแรง สมบูรณ์ สง่างาม สุขภาพดี ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ มีสติปัญญาดี ซึ่งเป็นอำนาจของอุปถัมภ์ภพกรรมฝ่ายกุศล อยู่ต่อมาไม่นานเกิดมีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียนจนเกือบเอาชีวิตไม่รอด ซึ่งเป็นอำนาจของอกุศลกรรมฝ่ายอุปปีฬิกกรรมเข้ามาเบียดเบียนจึงทำให้ฝ่ายกุศลกรรมมีกำลังอ่อนลง อาจเป็นเพราะเคยทำอกุศลกรรมไว้ในอดีต เช่น เคยฆ่าสัตว์ ทรมานสัตว์ ทำให้อกุศลส่งผลให้เกิดการเจ็บป่วย อยู่ต่อมาได้ไปทำบุญให้ทานรักษาศีล ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลาลงมีสุขภาพดีขึ้น ซึ่งเป็นเพราะอำนาจกุศลกรรมที่ทำในปัจจุบันเบียดเบียนทำอกุศลกรรมในอดีตส่งผลน้อยลงหรือไม่ส่งผลเลย

๑.๔ อุปฆาตกรรม คือกรรมที่ทำหน้าที่ตัดรอนกรรมอื่น ๆ และวิบาก คือผลของกรรมอื่นให้สิ้นสุดลง กรรมที่จะส่งผลก็จะไม่มีโอกาสส่งผลเพราะถูกอุปฆาตกรรมตัดรอนตัดชนกกรรมไม่ให้มีโอกาสนำมาเกิดรูปนามที่เกิดจากชนกกรรม อุปฆาตกรรมฝ่ายอกุศลเมื่อตามทัน ก็จะทำหน้าที่เข้าไปตัดรอน ฝ่ายกุศลกรรมและวิบากให้สิ้นสุดลง ในทางตรงกันข้ามอุปฆาตกรรมฝ่ายกุศลเมื่อตามทัน ก็จะทำหน้าที่เข้าไปตัดรอนฝ่ายอกุศลและวิบากให้สิ้นสุดลง ดังเช่นประวัติของกสิณกาลก่อนออกบวช ไปศึกษาที่สำนักทิศาปาโมกข์ แล้วอาจารย์สอนผิด โดยให้ไปฆ่าคนแล้วตัดนิ้วมาร้อยพวงมาลัยแขวนคอเพื่อให้สำเร็จวิชาที่ตนศึกษา ภายหลังประชาชนหวาดกลัวพระเจ้าปเสนทิโกศลยกทัพไปปราบ แต่พระพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นด้วยพระญาณว่าองค์กสิณกาลมีวาสนาที่จะได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ได้ จึงเสด็จไปโปรด เมื่อองค์กสิณกาลพบพระพุทธเจ้าได้ฟังธรรม จึงออกบวช ทำความเพียรจนบรรลุมรรคผล เวลาออกเดินบิณฑบาตคนพบเห็นก็เอาก้อนหินขว้างปาถูกศีรษะแตกบ้าง ข้างก็ไม่ได้ ซึ่งเป็นอำนาจของอกุศลกรรมส่งผล ถึงแม้บวชและได้บรรลุธรรม กรรมก็ยังไม่หมด กรรมดีเป็นกุศลอุปฆาตกรรม คืออรหัตมรรคอรหัตผลไปตัดอกุศลกรรม ไม่ให้มีโอกาสส่งผลคือแทนที่องค์กสิณกาลต้องไปตกนรกเมื่อตายจากโลกมนุษย์ก็สิ้นสุด

ลงเพราะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ การเกิดใหม่ไม่มีอีกแล้วกุศลอุปมาตกรรมไปตัดอกุศลทั้งหมด
 เศษกรรมใด ๆ ก็ไม่อาจส่งผลอีกต่อไป กรรมนั้นก็สิ้นสุดลงภพชาติไม่มีอีกแล้ว^{๑๔}

๒.๑.๒ ปากทานปริยายจตุกะ เป็นจตุกะที่แสดงการให้ผลของกรรม ตามลำดับ
 ความแรง การให้ผลในชาติที่ ๒ คือ ชาติที่ต่อจากปัจจุบันเพียงชาติเดียวหรือชาติหน้านั้นมี
 ๔ อย่าง

- ก. ครุกรรม กรรมหนักกว่ากรรมอื่น ๆ ที่จะสามารถห้ามได้
- ข. อาสันนกรรม กรรมที่กระทำเมื่อใกล้ตายให้ผลเมื่อใกล้ตาย
- ค. อาจิณณกรรม กรรมที่กระทำอยู่เสมอเป็นประจำ
- ง. กตัตตากรรม กรรมที่กระทำไว้พอประมาณไม่เท่ากรรมทั้ง ๓

๑.๑ ครุกรรม คือ กรรมหนักมากให้ผลกับเจ้าของกรรมนั้นในชาติหน้าชาติที่ ๒
 จากปัจจุบันให้ผลหนักกว่ากรรมอื่น ๆ ไม่มีกรรมใด ๆ ชัดขวางหรือยับยั้งได้ และให้ผลก่อนกรรม
 อื่นอย่างแน่นอน ครุกรรมฝ่ายอกุศลย่อมส่งผลให้ปฏิสนธิในทุคติภูมิในชีวิตต่อไป ถ้าเป็นฝ่ายกุศล
 ย่อมส่งผลดีให้คุณหนักปฏิสนธิในสุคติภูมิในชีวิตต่อไป

ครุกรรมฝ่ายอกุศลมี ๒ อย่าง

๑. นียตมิจจาทิฏฐิกรรม คือ ความเห็นผิดไปจากความจริง เห็นว่าทำอะไรแล้วผลที่ได้รับ
 ไม่มี บาปไม่มีบุญไม่มี เห็นว่าสัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาที่ดำเนินชีวิตอยู่ ไม่ได้อาศัยหรือเนื่องมาจาก
 เหตุ เป็นกรรมหนักกว่าอนันตริยกรรมให้ผลตลอดเวลา

๒. อนันตริยกรรม หรือปัจจนันตริยกรรม การกระทำความผิดที่เป็นบาปอกุศลมี ๕ อย่าง

๑. มาตุฆาต คือ ฆ่ามารดา
๒. ปิตุฆาต คือ ฆ่าบิดา
๓. อรหันตฆาต คือ ฆ่าพระอรหันต์
๔. โลहितดฺรุมฺพาท คือ กระทำพระพุทธรเจ้า
 ให้ห้อพระโลหิต
๕. สังฆเภท คือ ยุแย่งพระสงฆ์ให้แตกจากกัน

ในบรรดาอนันตริยกรรม ทั้ง ๕ ประการนี้ กรรมที่หนักที่สุดเป็นอันดับแรก คือ การทำ
 สังฆเภท ผู้ทำลายสงฆ์ให้แตกกันยินดีให้แตกแยกกันของหมู่คณะ ตั้งอยู่ในอธรรม เป็นผู้ตกอบาย

^{๑๔} พระเทพกิตติปัญญาคุณ (กิตติวุฑฺโฒ ภิกขุ), กรรม - การให้ผล, อ้างแล้ว หน้า ๑๒๗ -

ไปสู่นรก อยู่ในนรกนั้นตลอดกาลหนึ่ง ย่อมพลาดจากกรรมอันเป็นที่ปลอดภัยกิเลส ย่อมเสวยกรรมอยู่ในนรกตลอดกาลหนึ่ง เพราะทำร้ายสงฆ์ผู้พร้อมเพียงกันให้แตกจากกัน ^{๑๖}

อันดับรองลงมาโลหิตตูปบาท คือการกระทำให้พระพุทธเจ้าหรือพระโลหิต เช่น กรณีพระเทวทัต กลิ้งก้อนหินหมายปลงพระชนม์ชีพพระพุทธเจ้า แต่เศษหินไปถูกพระบาทให้หื้อพระโลหิต ซึ่งพระเทวทัตทำกรรมถึง ๒ อย่าง ในที่สุดถูกแผ่นดินสูบหลังจากตายกรรมหนักนี้ส่งผลทันทีให้ไปเกิดในอเวจีมหานรก อันดับรองลงมาคืออรหันตฆาตเป็นอนันตริยกรรมอันดับรอง ลงมาฆาตฆาตและปีศาจฆาต กรรมหนักทั้งสองอย่างนี้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของบิดามารดาว่าใครมีคุณธรรมสูงกว่ากัน ถ้ามารดามีคุณธรรมสูงกว่าบิดามาฆาตให้ผลหนักกว่าเพราะมารดาเป็นผู้รับภาระต่อบุตรในการตั้งครรภและเลี้ยงดูหนักกว่าบิดา

ครุกรรมฝ่ายกุศล กรรมหนักฝ่ายกุศลมหัคตกุศลกรรม หมายถึง ผู้บำเพ็ญสมาธิเป็นสัมมาสมาธิจนจิตได้บรรลุปฐมฌานขึ้นไป เมื่อตายจากมนุษย์ครุกรรมที่ทำความดีให้ไปเกิดในสุคติพรหมโลก เช่น ได้ปฐมฌานขณะเป็นมนุษย์พอตายจากมนุษย์ก็ไปเกิดในปฐมฌานภูมิ

๑.๒ อาสันนกรรม คือ กรรมที่กระทำในเวลาใกล้ตายทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดี หรือระลึกถึงสิ่งที่ดีหรือไม่ดีในเวลาใกล้จะตาย กุศลอาสันนกรรมมีอำนาจส่งผลให้เกิดในสุคติ อกุศลอาสันนกรรมมีอำนาจส่งผลให้เกิดในทุคติ

กุศลอาสันนกรรม บุคคลบางคนเกือบตลอดชีวิตไม่เคยทำความดีเลย ต่อมาภายหลังเกิดกุศลจิต เกิดศรัทธาอยากทำบุญให้ทาน รักษาศีล ต่อมาใกล้ตายก็ระลึกถึงอาสันนกรรมฝ่ายกุศลก็ส่งผลให้ไปเกิดในสุคติภูมิ

อกุศลอาสันนกรรม บุคคลบางคนตลอดชีวิตกระทำกรรมดีมาโดยตลอด ต่อมาใกล้ตายเกิดเวทนามีโทสะเกิดขึ้นในจิตอกุศลอาสันนกรรมก็ส่งผลเมื่อตายลงก็ไปเกิดในทุคติภูมิ

อาสันนกรรมนี้จะส่งผลให้ได้รับก่อนตายถ้าเจ้าของกรรมไม่มีครุกรรม เพราะอาสันนกรรมจะให้ผลรองจากครุกรรม อาสันนกรรมให้ผลก่อนอาจิณณกรรมและกตัตตากรรม

๑.๓ อาจิณณกรรม คือ กรรมที่กระทำอยู่เสมอกระทำบ่อย ๆ ทั้งกุศลกรรมและอกุศลกรรม กระทำทางกาย ทางวาจา ทางใจ จนเคยชิน เช่น กระทำดีหรือชั่วเป็นอาจิณ บุคคลบางคนมีอาชีพฆ่าสัตว์ขายทุกวัน บางคนเกิดความโกรธอย่างแรงเกิดขึ้นบ่อยในจิต เป็นอาจิณณกรรมฝ่ายอกุศล ส่วนอาจิณณกรรมฝ่ายกุศล ได้แก่ บางคนบำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เป็นประจำ เราเรียกว่า อาจิณณกรรมฝ่ายกุศล อาจิณณกรรมนี้ได้แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ดังที่

^{๑๖} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, กรรมและความเข้าใจเรื่องกรรม, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๔), หน้า ๖๕ - ๖๒.

กล่าวมาแล้วในชีวิตของคนบางคนเกิดมาตลอดชีวิตเคยทำบุญเพียงครั้งเดียว แต่เกิดความคิดนึกถึงสิ่งที่ทำแล้วชื่นชมยินดีเกิดปีติขึ้นบ่อยในบุญที่ทำ ก็ถือว่าเป็นอาจิณณกรรม อำนาจฝ่ายกุศลอาจิณณกรรมย่อมทำให้บุคคลเจ้าของกรรม ไปเกิดในที่สุดคติภูมิหลังจากการตาย

ส่วนคนบางคนทำทุจริตทำอกุศลเพียงครั้งเดียวแต่หวนระลึกถึงอยู่บ่อย ๆ ที่ตนเองทำไม่ดีไว้ อาจจะเป็นการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เมื่อนึกถึงสิ่งที่ตนเองทำไว้บ่อย ๆ ก็ถือว่าเป็นอาจิณณกรรมมีอำนาจส่งผลให้ไปเกิดในทุกคติภูมิหลังจากการตาย

หากเมื่อไม่มีกรรม ไม่มีอาสันนกรรม อาจิณณกรรมก็มีอำนาจในการให้ผลในลำดับที่ ๓ ส่งให้ได้รับผลในชาติที่ ๒

๑.๔ กตัตตากรรม คือ กรรมที่กระทำมีเจตนาอ่อนให้ผลต่อเมื่อไม่มีกรรมอื่นให้ผลอาจกระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ไม่ถึงขั้นกรรม , อาสันนกรรม หรืออาจิณณกรรมเป็นได้ทั้งกุศลกรรมและอกุศลกรรม ถ้ากรรม , อาสันนกรรม และอาจิณณกรรม ไม่ส่งผลแล้ว กตัตตากรรมจะเป็นผู้ส่งผล

ถ้าผู้ใดมิได้ทำกรรม และอาสันนกรรมไว้ คงมีแต่อาจิณณกรรม และกตัตตากรรมเพียง ๒ ประการ อาจิณณกรรมนี้จะได้ออกาสให้ผลเกิดเป็นมนุษย์เทวดา หรืออบายสัตว์ ตามสมควรแก่กรรมและบุคคลในภพชาติที่ ๒ ส่วนกตัตตากรรม เป็นผู้ให้ผลได้ในอดีตกาลเท่านั้น^{๑๑}

สัตว์ทั้งหลายที่ไม่มีกตัตตากรรมนั้น ไม่มีเลย อย่างไรก็ตามสิ่งจะต้องมีกตัตตากรรมอย่างแน่นอน

๒.๓.๓ ปากกาลจตุกะ หมายถึง กำหนดเวลาของการให้ผลของกรรม ที่กระทำทางกาย วาจา ใจ ทั้งฝ่ายกุศลและอกุศล ย่อมส่งผลเร็วบ้างช้าบ้าง ชาตินี้ ชาติหน้า หรือชาติต่อ ๆ ไป ตามโอกาส กำหนดเวลาของการให้ผลของกรรมมี ๔ อย่าง

๑. ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรม คือ กรรมที่ให้ผลในชาติปัจจุบัน
๒. อุปปีชเวทนิยกรรม คือ กรรมให้ผลในภพที่ ๒
๓. อปรายเวทนิยกรรม คือ กรรมที่ให้ผลในชาติที่ ๓ เป็นต้นไป
๔. อโหสิกรรม คือ กรรมที่ไม่ให้ผล^{๑๒}

^{๑๑} วรรณสิทธิ ไทพะเสวี, “คู่มือการศึกษาพระอภิธรรมัตถสังคหะ ปริเภทที่ ๕ วิถีมุตตสังวิภาค”, อ่างแก้ว, หน้า ๑๗๕.

^{๑๒} ชุนสรพกิจโกศล (โกวิท ปัทมะสุนทร), “คู่มือการศึกษาพระอภิธรรมทางอากาศ ปริเภทที่ ๕”, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๗), หน้า ๕๒๐.

๑. ทัฏฐธรรมเวทนียกรรม เป็นกรรมที่ให้ผลในชาติปัจจุบัน คือ เมื่อบุคคลดกระทำ ทัฏฐธรรมเวทนียกรรมเข้าแล้วย่อมได้รับผลในชาตินี้ ไม่ต้องไปรอรับผลชาติหน้าเป็นกรรมที่ ให้ผลทันตาเห็น ทั้งฝ่ายกุศลและอกุศลกับเจ้าของกรรม ไม่มีอำนาจให้ผลในชาติหน้า

ทัฏฐธรรมเวทนียกรรม มีอยู่ ๒ อย่าง

๑. ปรีปิกกทัฏฐธรรมเวทนียกรรม

๒. อปรีปิกกทัฏฐธรรมเวทนียกรรม

ปรีปิกกทัฏฐธรรมเวทนียกรรม ได้แก่ กรรมที่บันดาลให้ผลทันตาภายใน ๗ วัน เห็นผล ในชาตินี้อย่างแน่นอน

ฝ่ายกุศล

ผู้ที่ได้มีโอกาสดวยภักตอาหารแด่พระพุทธรเจ้า หรือพระอรหันต์ที่ออกจากนิโรธสมาบัติ แล้วได้กลายเป็นเศรษฐีร่ำรวยมหาศาลภายใน ๗ วัน

ฝ่ายอกุศล

พระเทวทัตทำพระโลहितคุปบาทต่อพระพุทธรเจ้าทำสังฆเภท แล้วถูกแผ่นดินสูบ การที่จะ ได้รับผลตอบสนอง ปรีปิกกทัฏฐธรรมเวทนียกรรมนี้จะต้องประกอบด้วย เจตนาอันแรงกล้าในการ ทำกุศลปัจจัยที่ทำกุศลนี้ต้องมาด้วยความบริสุทธิ์ ผู้รับต้องเป็นพระอนาคามีหรือพระอรหันต์ และ พระอนาคามีหรือพระอรหันต์ต้องออกจากนิโรธสมาบัติ

อปรีปิกกทัฏฐธรรมเวทนียกรรม คือ กรรมที่บันดาลให้ได้รับผลภายในชาตินี้ ความแก่ กล้าของกรรมชนิดนี้ไม่ว่าจะเป็นกุศลหรืออกุศลก็ตามส่งผลกับผู้กระทำหลังจากกระทำ ๗ วัน ต่วงไปแล้ว แต่ภายในชาตินี้ เช่น การทำกุศลกรรมหรืออกุศลกรรม ในช่วงของวัยเด็กกรรมส่งผล ในวัยผู้ใหญ่หรือวัยชรา หรือทำกรรมในวัยผู้ใหญ่กรรมส่งผลในวัยชรา

๑.๒ อุปัชชเวทนียกรรม คือ กรรมให้ผลในภพที่ ๒ เมื่อชาตินี้ได้ทำกรรมอย่างใด อย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นกุศลกรรมหรืออกุศลกรรม เจ้าของกรรมต้องได้รับผลในชาติหน้าต่อจาก ชาตินี้แน่นอน การให้ผลอุปัชชเวทนียกรรม จะส่งผลกรรมหนักก่อน ที่เบารองลงมาเป็น อโหสิกรรม อุปัชชเวทนียกรรมฝ่ายอกุศลให้ผลหนัก คือ ปัญจันตริยกรรม ฝ่ายกุศลชนิด หนักคือ มหัตตกุศล การส่งผลให้ได้รับในชาติที่ ๒ ทั้งในปฏิสนธิกาล และในปวัตติกาล ใน ปฏิสนธิกาลให้เกิดเป็นสุคติบุคคลหรือทุคติบุคคล ในปวัตติกาลก็ให้เสวยสุขหรือทุกข์ตามควรแก่ กรรมที่ได้กระทำ

๑.๓ อปราปรียเวทนียกรรม คือ กรรมที่ให้ผลในภพอื่น ๆ ในชาติที่ ๓ เป็นต้นไปทั้งใน ปฏิสนธิกาลและในปวัตติกาล เป็นกรรมที่มีพลังแรงและอายุยืนยาวนานในปฏิสนธิกาลจะส่งผล

ครั้งเดียว ในอดีตกาลส่งผลได้หลายภพหลายชาติ และไม่มีกรเป็นอโหสิกรรม จนกว่าเจ้าของกรรมจักนิพพาน จึงจะอโหสิกรรม

ตัวอย่างอุปปริยเวทนิยกรรมฝ่ายอกุศล เด็กเลี้ยง โฉจับตัวเงินตัวทองขังในจอมปลวกเป็นเวลา ๗ วัน ต่อมาได้อุปสมบทเป็นพระ แล้วถูกขังไว้ในถ้ำเป็นเวลา ๗ วัน

ตัวอย่างอุปปริยเวทนิยกรรมฝ่ายกุศล เรื่องพระนางมัลลิการาชเทวี พระนางมัลลิการาชเทวี ได้ช่วยพระเจ้าปเสนธิโกศลทำทานชนิดพิเศษมโหฬารหาทานไหนเทียมไม่ได้ที่แข่งขันกับประชาชนจนพระองค์เป็นฝ่ายชนะหมดทรัพย์ไปมากมาย ต่อมาพระนางถูกสุนัขตัวโปรดแสดงลามกและทรงยินดีไม่โกรธ พระเจ้าปเสนธิโกศลเห็นจึงต่อว่า พระนางจึงโกหกแก้ไขสถานการณ์ ต่อมาพระนางมีความกังวลพระทัย จนสิ้นพระชนม์แล้วอกุศลกรรมพาไปเกิดเป็นสัตว์นรก พระเจ้าปเสนธิโกศลทรงอยากทราบว่พระนางไปเกิดเป็นอะไรจึงไปทูลถามพระพุทธรเจ้า ไปเข้าเฝ้าที่ไรก็ลืมทุกครั้งพอครบ ๗ วัน เข้าวันที่ ๘ พระนางก็ขึ้นจากนรก มาเกิดบนสวรรค์ กุศลอุปปริยกรรมตามมาให้ผลพระเจ้าปเสนธิโกศลจึงทูลถามพระพุทธรเจ้าก็ได้ทราบว่าพระนางเกิดอยู่บนสวรรค์

๑.๔ อโหสิกรรม เป็นกรรมที่ไม่ส่งผลให้แก่บุคคลผู้เป็นเจ้าของกรรมได้

ทิฏฐธรรมเวทนิยกรรมให้ผลในชาติปัจจุบัน เมื่อให้ผลแล้วก็หมดไป จัดเป็นอโหสิกรรม อุปปัชชเวทนิยกรรม ให้ผลในชาติที่ ๒ ให้ผลแล้วก็หมดไป จัดเป็นอโหสิกรรม

อุปปริยเวทนิยกรรม ให้ผลในชาติที่ ๓ เรื่อยไปจนกว่าเจ้าของกรรมจะเข้าสู่นิพพาน จึงจะกลายเป็นอโหสิกรรม

๒.๓.๔ ปากฐานจตุกะ แสดงที่ตั้งแห่งผลของกรรม คือ วิบากจิต กัมมชรูป อันเป็นผลแห่งกรรมได้ เรียกว่า ปากฐานจตุกะ คือ กรรมที่ว่าโดยฐานะที่ยังมีกรรมวิบากให้เกิดขึ้นมีอยู่ ๔ ประการ คือ

๑. อกุศลกรรม เป็นกรรมฝ่ายบาป เมื่อตัวการบันดาลวิบากให้เป็นความทุกข์ ความเดือดร้อน ให้เกิดขึ้นกับเจ้าของกรรม

๒. กามาวจรกุศลกรรม เป็นกรรมฝ่ายกุศลเป็นตัวการบันดาลกรรมวิบากให้เป็นสุขในกาม สุกตภูมิ ให้เกิดขึ้นกับเจ้าของกรรม

๓. รูปาวจรกุศลกรรม เป็นกรรมฝ่ายกุศล เป็นตัวการบันดาลกรรมวิบาก เป็นความสุขในรูปภูมิ ให้เกิดขึ้นกับเจ้าของกรรม

๔. อรูปาวจรกุศลกรรม เป็นกรรมฝ่ายกุศล เป็นตัวการบันดาลกรรมวิบาก เป็นความสุขในอรูปภูมิให้เกิดขึ้นแก่เจ้าของกรรม

เลขทะเบียน 5742148
เลขเรียกหนังสือ P 294 3102
ช 184 7 ค.2
วันที่ 16 ต.ค. 57

พระพุทธรูปที่เคารพกราบไหว้และยึดมั่นการให้ผลของกรรมมาในลักษณะเป็นพินิจนิยามว่า “หว่านพืช ฝนใดได้ผลเช่นนั้น (ผู้ทำดี ได้ดี ผู้ทำชั่ว ได้ชั่ว)”^{๑๕} หมายถึงความดีหรือความชั่ว ตลอดจนสภาพ ความเป็นอยู่ของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับการกระทำของมนุษย์ จากการเกี่ยวเนื่องของกรรมและการ ให้ผลของกรรมนี้ นับเป็นกระแสต่อเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลที่ยังมีกิเลสตัณหาดังพุทธ คำรัสว่า “ตัณหายังคนให้เกิด จิตของคนนั้น ย่อมวิ่งพล่าน สัตว์เวียนว่ายไปสู่สงสารกรรมเป็นที่ พำนักของสัตว์นั้น” หมายถึง บุคคลที่ยังมีกิเลสตัณหาในดวงจิตอยู่ ก็ย่อมตกอยู่ใต้อำนาจการให้ผล ของกรรมนั้น สำหรับการให้ผลด้วยการส่งไปเกิดในสุคติหรือทุคติ ในมหากัมมวิภังคสูตร พระพุทธองค์ทรงจำแนกบุคคลที่จะไปเกิดในสุคติและทุคติ ตามการให้ผลของกรรม โดยสรุปได้ ดังนี้

๑. บุคคลที่ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุศเท็จ มีจิตพยาบาท เมื่อเขาตายไป แล้วย่อมไปเกิดในทุคติ

๒. บุคคลบางคน ถึงแม้จะเป็นผู้ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุศเท็จ มีจิต พยาบาท เมื่อเขาตายไปแล้วย่อมไปเกิดในสุคติภูมิก็มี

๓. บุคคลบางคน เป็นผู้เว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุศเท็จ มีจิต ไม่พยาบาท เมื่อเขาตายไปแล้วย่อมไปเกิดในสุคติภูมิก็มี

๔. บุคคลบางคน ถึงแม้จะเป็นผู้เว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุศ เท็จ มีจิตพยาบาท เมื่อเขาตายไปแล้ว ย่อมไปเกิดในทุคติสำหรับการให้ผลด้วยการส่งไปเกิดใน สุคติหรือทุคติ^{๑๖} ในมหากัมมวิภังคสูตร พระพุทธองค์ทรงจำแนกบุคคลที่จะไปเกิดในสุคติและ ทุคติ ตามการให้ผลของกรรม โดยสรุปได้ดังนี้

๑. บุคคลที่ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุศเท็จ มีจิตพยาบาท เมื่อเขาตายไป แล้วย่อมไปเกิดในทุคติ

๒. บุคคลบางคน ถึงแม้จะเป็นผู้ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุศเท็จ มีจิต พยาบาท เมื่อเขาตายไปแล้วย่อมไปเกิดในสุคติภูมิก็มี

๓. บุคคลบางคน เป็นผู้เว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุศเท็จ มีจิต ไม่พยาบาท เมื่อเขาตายไปแล้วย่อมไปเกิดในสุคติภูมิ

^{๑๕} ส.ส. ๑๕ / ๒๖๕ / ๓๖๔.

^{๑๖} ส.ส. ๑๕ / ๕๖ / ๔๕.

สิ่งพิมพ์นี้เป็นสมบัติของห้องสมุด มจร.

ผู้ใดพบอยู่ในที่อื่นไม่สมควร

โปรดนำมาส่งที่แผนกห้องสมุดด้วย ขนานคุณ

๔. บุคคลบางคน ถึงแม้จะเป็นผู้เว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุศ
เท็จ มีจิตพยายามทำ เมื่อเขาตายไปแล้ว ย่อมไปเกิดในทุคติภูมิ^{๒๐}

จากหลักฐานดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนเรื่องการให้ผลของกรรม เพราะบุคคล
ทำกรรมชนิดเดียวกัน แต่ได้รับผลต่างกัน จึงมีปัญหาที่จะทำความเข้าใจในเรื่องนี้ จากข้อที่ ๑
และข้อที่ ๓ นั้น ผู้ทำชั่วแล้วไปเกิดในนรกแน่นอน ผู้ทำดีก็ไปเกิดในสวรรค์แน่นอน แต่ปัญหา
ข้อที่ ๒ และข้อที่ ๔ ว่า ผู้ทำชั่วแล้วไปเกิดในสวรรค์และทำดีไปเกิดในนรก จากปัญหาข้อที่ ๒
และข้อที่ ๔ นั้นอธิบายได้ดังนี้

การที่ผู้ทำชั่ว ทั้งทางกาย วาจา ใจ ตายแล้วไปเกิดในสวรรค์นั้นเพราะผู้ทำชั่วนั้นเคยทำกุศล
กรรมไว้มากในชาติก่อน ๆ และกุศลกรรมนั้น ยังตามให้ผลอยู่ ซึ่งอกุศลกรรมที่เขาทำใหม่ยังไม่
ให้ผล และการที่ผู้ทำดีทางกาย วาจา ใจ ตายแล้วไปเกิดในนรกนั้น เพราะผู้ทำดีนั้นเคยทำอกุศลกรรม
ไว้มากในชาติก่อน ๆ และกุศลกรรมนั้น ยังตามให้ผล

นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว “ในวัฏฏปมสูตร ยืนยันถึงขณะเมื่อใกล้ตายว่า “เมื่อจิตเศร้า
หมองย่อมเข้าถึงทุคติ เมื่อจิตไม่เศร้าหมอง ย่อมเข้าถึงสุคติ”^{๒๑}

จากหลักฐานดังกล่าว ในขณะที่จิตจวนจะดับ ถ้าจิตของผู้ใดนึกถึงและยึดมั่นอยู่ในกุศล
กรรม ผู้นั้นตายแล้วจึงไปเกิดในสุคติภูมิ และถ้าจิตของผู้ใดนึกถึงและยึดมั่นอยู่ในอกุศลกรรม
ผู้นั้นตายแล้วจึงไปเกิดในทุคติภูมิ ตามอำนาจของอาสันนกรรมดังได้อธิบายแล้ว

สำหรับการให้ผลในการดำเนินชีวิตในชาติปัจจุบันนี้ ในจุฬกัมมวิภังคสูตร พระพุทธองค์
ทรงจำแนกการให้ผลของกรรมที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตปัจจุบัน^{๒๒} โดยสรุปได้ดังนี้

๑. ผู้ใดฆ่าสัตว์ เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ทำให้มีอายุสั้น
๒. ผู้ใดไม่ฆ่าสัตว์ เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ทำให้มีอายุยืน
๓. ผู้ใดเบียดเบียนสัตว์ เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ทำให้มีโรครักษา
๔. ผู้ใดไม่เบียดเบียนสัตว์ เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ทำให้มีโรคน้อย
๕. ผู้ใดมักโกรธ เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ จะมีผิวพรรณทราม หน้าตาไม่สวย
๖. ผู้ใดไม่มักโกรธ เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ จะมีผิวพรรณดี หน้าตาสวย
๗. ผู้ใดมีใจริษยาผู้อื่น เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ทำให้ไม่มีอำนาจวาสนามาก
๘. ผู้ใดมีใจไม่ริษยาผู้อื่น เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ทำให้มีอำนาจมาก

^{๒๐} ม.อ. ๑๔ / ๒๕๕-๓๐๓ / ๓๕๑ - ๓๖๒.

^{๒๑} ม.ม. ๑๒ / ๗๐ / ๕๖.

^{๒๒} ม.อ. ๑๔ / ๒๕๕ / ๒๕๗/๓๗๕.

๘. ผู้ใดมีความตระหนี่ ไม่บริจาคทาน เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ทำให้เป็นคนยากจน
 ๑๐. ผู้ใดมีใจเสียดสละ ให้ทาน เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ทำให้เป็นคนร่ำรวยมีทรัพย์มาก
 ๑๑. ผู้ใดไม่อ่อนน้อมถ่อมตน เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ทำให้เกิดในตระกูลต่ำ
 ๑๒. ผู้ใดอ่อนน้อมถ่อมตน เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ทำให้เกิดในตระกูลสูง
 ๑๓. ผู้ใดไม่ชอบแสวงหาความรู้ เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ทำให้เป็นคนโง่เขลา
 ๑๔. ผู้ใดชอบแสวงหาความรู้ เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ทำให้เป็นคนเฉลียวฉลาด

จากหลักฐานดังกล่าวมานี้ บุคคลได้สั่งสมกรรมอย่างไร ก็ย่อมได้รับผลกรรมที่ตนสั่งสมนั้น เมื่อกระแสแห่งกรรมนำไปสู่สภาพอย่างใด ย่อมได้รับสภาพอย่างนั้น เพราะผลของกรรมย่อมเป็นไปตามเงื่อนไขแห่งเหตุปัจจัย ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงสอนให้สั่งสมแต่กรรมดี เพื่อจะเป็นวิถีทางสู่ความสิ้นกรรม ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ถ้าท่านทั้งหลายกลัวต่อความทุกข์ ถ้าความทุกข์ไม่เป็นที่รักของท่านทั้งหลายแล้วไซ้ ท่านทั้งหลายอย่าได้ ทำบาปกรรม ทั้งในที่แจ้งหรือในที่ลับ ถ้าท่านจักทำหรือทำอยู่ซึ่งบาปกรรมไซ้ ท่านทั้งหลาย แม้จะหนีไปก็ไม่พ้นไปจากความทุกข์ได้เลย”^{๒๔}

กฎแห่งกรรมที่ปรากฏในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการมีอำนาจครอบคลุมนิเวศน์ชีวิตของมวลมนุษย์ ผู้ประกอบกรณใด ๆ ไว้ไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือชั่ว ก็ย่อมจะได้รับผลของกรรมนั้นอย่างยุติธรรม การที่เรามีชีวิตอยู่ในปัจจุบันนี้ เปรียบเสมือนอยู่ในสนามแห่งการเลือกสรรคแห่งการสร้างกรรมและเป็นสนามที่ซึ่งผลของกรรมที่มวลมนุษย์ได้สร้างกรรมไว้แต่ในชาติปางก่อน (กรรมเก่า) จึงส่งผลให้เมื่อตามมาทัน โดยกรรมนี้จะทำหน้าที่ของตนอยู่ตลอด โดยไม่ละเว้นทั้งผู้ที่กระทำดี จะได้รับผลดีเป็นสิ่งตอบแทนและผู้ที่ทำชั่ว ก็จะได้รับผลชั่วเป็นสิ่งตอบแทน กรรมจะให้ความยุติธรรมกับผู้เป็นเจ้าของกรรมนั้นอย่างแน่นอน

๒.๔ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทัศนะเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท และปัญหาเรื่องกรรมในสังคมชาวพุทธไทยปัจจุบันซึ่งได้มีผู้ให้ความสนใจศึกษาในแง่มุมที่แตกต่างกันไป แต่งานวิจัยเหล่านั้นสามารถเสริมความรู้แก่กันและกันได้โดยมีงานวิจัยแล้วดังนี้ คือ

^{๒๔} พ.อุ. ๑๔ / ๒๕ / ๑๑๕ / ๑๓๐.

ประเสริฐ หลอมทอง ได้เสนอ วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
 สारตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง การตีความหลักกรรมและหลัก
 ไตรลักษณ์ในเรื่องพระพุทธศาสนาวิชาสังคัมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
 พ.ศ. ๒๕๒๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งสรุปข้อเกี่ยวข้องได้ว่า “พระพุทธองค์ทรงแสดงเรื่องกรรม
 ก็เพื่อที่จะให้เรา รู้จักการปลดปล่อยตนเองออกจากพันธะของวาระในศาสนาที่เกี่ยวข้องกับ
 พระเวทและปลดปล่อยตนเองออกจากมิจาเทฎฐิทำให้ตนเองมีอิสรภาพทั้งภายในและภายนอก
 คนเราย่อมปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมกับเหตุและปัจจัยเพื่อที่จะทำให้เหตุและปัจจัยนั้นเป็น
 ประโยชน์ต่อตนเองในที่สุด” ^{๒๕}

จิรวรรณ ชินะโชติ ได้เสนอ วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
 สारตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอน
 เรื่องกรรมในพุทธศาสนาและศาสนาฮินดู เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งสรุปข้อเกี่ยวข้องว่า “ในศาสนา
 ทั้งสองนั้นต่างยอมรับว่า กรรมเป็นกฎเกณฑ์แห่งเหตุผลทางศีลธรรม และเป็นกฎแห่งธรรมชาติ
 ผู้ทำดีย่อมได้ดี ผู้ทำชั่วย่อมได้ชั่ว แต่เมื่อกล่าวถึงความดีและความชั่วในศาสนาทั้งสองนั้น อาจ
 แตกต่างกัน เช่น พระพุทธศาสนาปฏิเสธการฆ่าสัตว์ แต่ศาสนาฮินดูกับยอมรับการฆ่าสัตว์ เพื่อ
 บูชาพระเจ้านอกจากนี้พระพุทธศาสนาถือว่า กรรมเป็นกฎธรรมชาติโดยอิสระที่ไม่มีใครควบคุม
 หรือบันดาลให้เป็นไปแต่ศาสนาฮินดูกลับมองว่า พระเจ้าเป็นผู้บันดาลให้สรรพสิ่งเกิดขึ้นแล้ว
 เป็นไปตามอำนาจและควบคุมกฎแห่งกรรม” ^{๒๖}

พระสัทธัมมโชติกะ รัชมัจฉริยะ ได้กล่าวถึงประเภทของกรรมไว้ในหนังสือปรมัตถโชติ
 กะ มหาอภิธรรมัตถสังคหฎฐิกา ปริจเฉทที่ ๕ เล่ม ๒ กัมมจตุกกะ-มรณูปปัตติจตุกกะ มีหัวข้อ
 เหมือนหนังสือกรรมที่ปณี มีส่วนที่เพิ่มคือ มรณูปปัตติจตุกกะ แสดงความตาย ๔ ประการ คือ

๑. อายุกขมรณะ ตายเพราะสิ้นอายุ
๒. กัมมกขมรณะ ตายเพราะสิ้นกรรม

^{๒๕} ประเสริฐ หลอมทอง, “การตีความหลักกรรมและหลักไตรลักษณ์ในเรื่องพระพุทธศาสนาวิชาสังคัม
 ศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๒๔”, วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร
 มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๒๘, หน้า ก.

^{๒๖} จิรวรรณ ชินะโชติ, “ การศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเรื่องกรรมในพุทธศาสนาและ
 ศาสนาฮินดู ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย), ๒๕๒๗, หน้า ก - ข.

๓. อุบัติกษมรณะ ตายเพราะสิ้นอายุและสิ้นกรรม

๔. อุปปีจเจทกมรณะ ตายเพราะกรรมเข้าไปตัดรอน^{๒๓}

วสิน อินทสระ ได้กล่าวไว้ในหนังสือหลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดว่า “การทำดี เป็นหน้าที่ของกรรม เหมือนการไถหว่านเป็นหน้าที่ของชาวนา ส่วนการออกรวงเป็นหน้าที่ของ ต้นข้าว มันย่อมออกรวงตามเวลาอันสมควร เมื่อยังไม่ถึงเวลาอันสมควร จะอ่อนวอนสักเท่าไรก็ หาสมปรารถนาหรือไม่ แต่พอถึงเวลาออกรวง ใครจะอ่อนวอนไม่ให้ออกก็ไม่ได้ เรื่องการให้ผล ของกรรมก็ทำนองเดียวกันนี้

“ผลแห่งกรรมชั่วคอยติดตามบีบบั่น ส่วนผลแห่งกรรมดีคอยติดตามประดับประดาอง ช่วยเหลือผู้ท่องเที่ยวอยู่ในสังสารวัฏ การมองชีวิตต้องมองในระยะยาวและกว้างไกล จึงจะเห็นวิถี ชีวิตโดยตลอด”^{๒๔}

พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร จูตวณฺโณ) ได้กล่าวไว้ในหนังสือกฎแห่งกรรมว่า “อัน โชคดี หรือ โชคร้ายที่เราได้ประสบอยู่ในปัจจุบัน ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับอำนาจดวงดาวใด ๆ เลย แต่ที่จริง ขึ้นอยู่กับผลกรรมที่เราได้สั่งสมไว้ในอดีต ติดตามมาให้ผลในปัจจุบันนั่นเอง และการที่เราจะ ได้รับความสุขหรือความทุกข์อยู่ในปัจจุบัน ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับกรรมที่เราได้สร้างไว้ในปัจจุบันอย่าง เดียว อาจจะขึ้นอยู่กับกรรมในอดีตด้วย เราต้องยอมรับอดีตชาติ ต้องยอมรับการกระทำของเราใน วัน ในเดือน ในปี และในชาติที่ผ่านมา ว่าเป็นสิ่งที่เราทำไว้เอง และสิ่งที่เราทำในปัจจุบัน และ สิ่งที่เราทำในปัจจุบัน เราก็ต้องยอมรับด้วยว่า นั่นคือสิ่งที่คลบนันดาลชีวิตของเราให้เป็นไปอนาคต และเป็นไปตามกฎแห่งกรรมนั้น”^{๒๕}

ธรรมรักษา ได้กล่าวไว้ในหนังสือพระไตรปิฎกและอรรถาถา ฉบับกรรมลิขิตว่า “การ ให้ผลของกรรมในแต่ละคนนี้ ย่อมจะไม่เหมือนหรือเท่ากัน คือ บางคนทำดีแล้วได้รับความทุกข์

^{๒๓} พระสัทธัมมโชติกะ ฐัมมาจริยะ, ปรมัตถโชติกะ มหาอภิธัมมัตถสังคหณีกา ปริจเจทที่ ๕ เล่ม ๒ กัมมจตุกกะ-มรณูปัตติจตุกกะ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : ทิพยวิสุทธิมุนินิ สัทธัมมโชติกะ, ๒๕๑๘), หน้า ๒๓๐.

^{๒๔} วสิน อินทสระ, หลักกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บรรณาการ, ๒๕๑๘), หน้า ๑๔

^{๒๕} พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร จูตวณฺโณ), กฎแห่งกรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๓.

(ก็มี) ส่วนบางคนทำชั่วแล้วได้รับความสุข (ก็มี) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปรของกรรมในอดีตชาติหรืออดีตกรรมในชาตินี้ด้วย

แต่ที่ชาวพุทธเราแน่ใจได้อย่างยิ่งก็คือ ใครทำดีก็ต้องได้รับผลดีตอบสนองอย่างแน่นอน และใครทำชั่วก็ต้องได้รับผลชั่วตอบสนองเช่นกัน จะต่างกันก็แต่จะช้าหรือเร็วกว่ากันเท่านั้น” ^{๓๐}

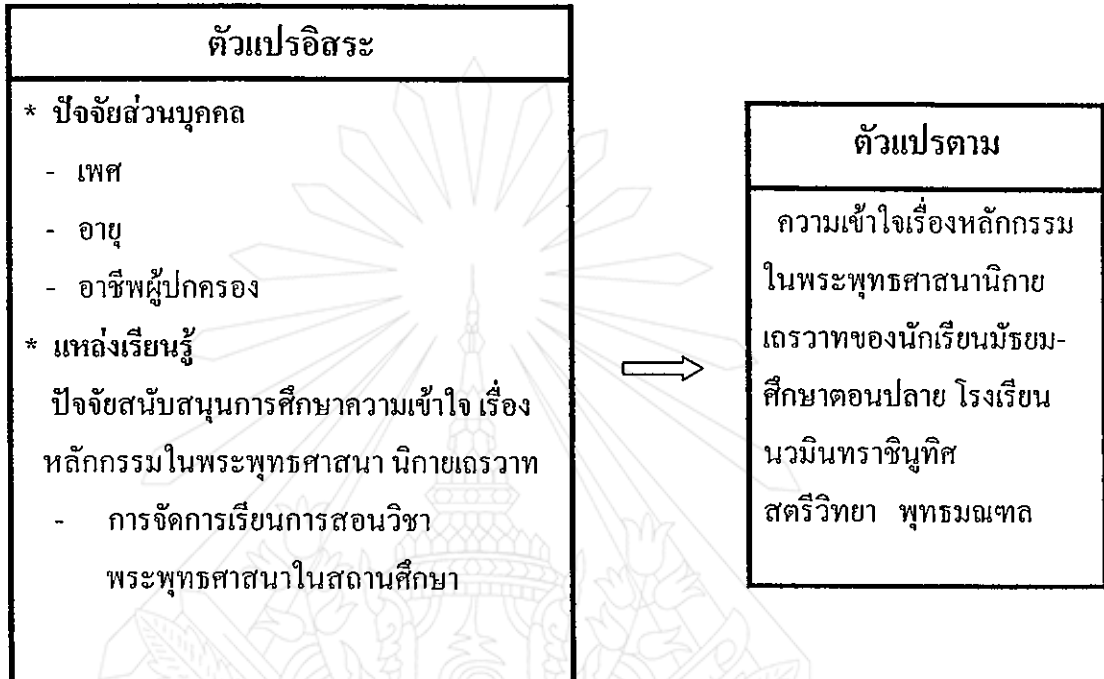
ดร.บุญย์ นิลเกษ ศึกษาวิเคราะห์ประจักษ์พยานตายแล้วเกิด พบว่า “สภาวะแห่งปรโลก มิใช่เป็นเพียงความเชื่อของบางกลุ่ม หากแต่เป็นข้อเท็จจริงที่สามารถพิสูจน์เชิงประจักษ์ได้ในยุคนี้ นักประวัติศาสตร์เป็นผู้ยืนยันข้อเท็จจริงเรื่องนี้โดยตรง เรากงาคำตอบ ไม่ง่ายนักต่อปัญหาเช่นนี้ นอกเสียแต่จะพูดตามหลักพระพุทธศาสนาว่า สัตว์ทั้งหลายเคยตาย – เกิดมานานแสนนานแล้ว เพียงแต่ความจำเรื่องเดิมถูกจำกัดไว้ด้วยกาลและเทศะ คนทั่วไปสามารถเห็นมนุษย์และดิรัจฉาน ได้ด้วยสายตาศปกติ ไม่สามารถรู้เห็นพวกนรก เปรต และเทวดาด้วยประสาททั้ง ๕ ซึ่งอยู่เหนือ ภาวะที่เราจะวิเคราะห์ได้ด้วยหลักแห่งเหตุผลพื้นฐานที่มีอยู่ทั่วไป ทำให้เกิดปัญหาสำหรับความจริงเรื่องนี้ เป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถรู้เห็นและพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง เพราะมันเป็นกระบวนการชีวิตของแต่ละคนอยู่แล้วซึ่งต้องใช้วิจารณ์ญาณและสติปัญญาหาคำตอบ จะทำให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ในการตั้งจุดยืนและอุดมการณ์ชีวิตของตนเองให้มั่นคงบนพื้นฐานแห่งสุจริตธรรม มองเห็นโทษ ความชั่วร้ายและหันมาใช้ชีวิตที่มีคุณค่ายิ่งกว่าเดิม การวิจัยนี้มุ่งเสริมสุจริตชนให้มีกำลังใจและความกล้าหาญในการพัฒนาชีวิตด้วยการทำความดีต่อไปให้มากยิ่งขึ้น” ^{๓๑}

^{๓๐} ธรรมรักษา, พระไตรปิฎก และอรรถาถา ฉบับกรมมลิขิต, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: รุ่งแสง การพิมพ์สติ, ๒๕๔๒), หน้า ๓.

^{๓๑} ดร.บุญย์ นิลเกษ, โครงการวิจัย : ข้อมูลประจักษ์ตายแล้วเกิด, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: สหมิตรออฟเซต, ๒๕๓๓), หน้า (๑)-(๒).

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ ๑

แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

มหาวิทยาลัย

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมุ่งที่จะศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้วิจัยได้กำหนดและดำเนินการดังรายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

- ๓.๑ ขั้นตอนการวิจัย
- ๓.๒ ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๕ การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
- ๓.๖ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

๓.๑ ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

๓.๑.๑ ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งประกอบด้วย เอกสารปฐมภูมิ (Primary Source) และเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) ที่อธิบายหลักการจากพระไตรปิฎก การอ้างอิงหนังสือ ตำรา และเอกสารของนักวิชาการต่าง ๆ

๓.๑.๒ สร้างแบบสอบถามสำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูลขึ้น โดยเฉพาะ ทดสอบ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑.๓ จัดทำรายงานผลการวิจัย นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์ตรวจแก้แล้ว จัดพิมพ์และส่งรายงานการวิจัยฉบับที่สมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

๓.๒ ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๑ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๘ จำนวน ๕๐๐ คน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๘ จำนวน ๑๖๗ คน เจาะจงเลือกในการศึกษาครั้งนี้ (Purposive sampling)

๓.๓ ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม มีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑ ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

เพศ , อายุ , อาชีพ ของผู้ปกครอง

แหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนได้ศึกษา

หรือวิถีศึกษาพระพุทธศาสนา

๓.๓.๒ ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้

เป็นแบบสอบถามความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล มีรายละเอียดดังนี้

(๑) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ เป็นสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สอดคล้องเกี่ยวกับ เพศ , อายุ , อาชีพของผู้ปกครอง และแหล่งที่นักเรียนได้ศึกษาหรือวิถีศึกษาพระพุทธศาสนา

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความเข้าใจเรื่องหลักกรรมจำนวน ๒๐ ข้อ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็น

(๒) แบบสอบถามความเข้าใจเรื่องหลักกรรมมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ที่มี ๕ ระดับ

(๓) สร้างข้อความที่แสดงความเข้าใจ และความเชื่อเรื่องกรรม ให้เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยคำถามจะจำลองสถานการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่ใน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากข่าวสารที่นักเรียนได้รับในชีวิตประจำวัน ในแบบสอบถามทั้ง ๒๐ ข้อ มีระดับความคิดเห็นทั้งที่เป็นทางบวกและทางลบให้เลือก ดังนี้

แบบสอบถามที่มีความเห็นเป็นบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ค่าระดับเท่ากับ ๕
เห็นด้วย	ให้ค่าระดับเท่ากับ ๔
ไม่แน่ใจ	ให้ค่าระดับเท่ากับ ๓
ไม่เห็นด้วย	ให้ค่าระดับเท่ากับ ๒
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ค่าระดับเท่ากับ ๑

การแปลความหมาย

ข้อมูลความคิดเห็นจากผู้ตอบแบบสอบถามจะนำมาจัดทำเป็นตารางแจกแจงความถี่และจำนวนหรือวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และวัดการกระจาย ค่า \bar{X} ที่คำนวณได้มีความหมายดังนี้

$1.00 \leq \bar{X} < 1.50$	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
$1.51 \leq \bar{X} < 2.50$	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
$2.51 \leq \bar{X} < 3.50$	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
$3.51 \leq \bar{X} < 4.50$	หมายถึง	เห็นด้วย
$4.51 \leq \bar{X} < 5.00$	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๓.๕ ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

๓.๕.๑ การสร้างเครื่องมือ

- ๑) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒) กำหนดกรอบแนวคิด เนื้อหา และขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๓) ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถาม โดยใช้วิธีของลิเคอร์ท (Likert rating) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert's five rating scales)

๓.๕.๒ การตรวจสอบเครื่องมือ

- ๑) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ คน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม รูปแบบและภาษา โดยใช้ตารางแสดงระดับความคิดเห็นดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ความหมาย
๑	แน่ใจว่าแบบสอบถามนั้นสามารถวัดความเข้าใจเรื่องกรรมได้
๐	ไม่แน่ใจว่าแบบสอบถามนั้นสามารถวัดความเข้าใจเรื่องกรรมได้
-๑	แน่ใจว่าแบบสอบถามนั้นไม่สามารถวัดความเข้าใจเรื่องกรรมได้

๒. นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try-out) จำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้คอมพิวเตอร์ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach)^๑ ที่เรียกว่า (Alpha Coefficient) สูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{S^2} \right)$$

โดยที่ α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 K = จำนวนข้อคำถาม
 S_i = ความแปรปรวนรายข้อ
 S_t = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
 Alpha = .๗๘๕๑

ผลการคำนวณแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นระดับสูงกว่าปานกลาง

๓.๖ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

๓.๖.๑ นำแบบสอบถามความเข้าใจเรื่องหลักกรรมไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๖๗ คน และจดบันทึกการประเมินค่าของแต่ละคน

๓.๖.๒ นำผลการประเมินค่าไปวิเคราะห์เพื่อหาผลสรุปและอภิปรายผลเป็นลำดับต่อไป

^๑ Lee J. Cronbach, Essentials of Psychological Testing, 3rd ed' (New york : Harper & Row publisher, 1974), 161.

๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

๓.๗.๑ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

๓.๗.๒ จัดระบบข้อมูล ตรวจสอบรวบรวมคะแนนจากแบบสอบถาม

๓.๗.๓ ลงรหัสข้อมูลนำไปคำนวณค่าสถิติ เพื่อทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม

สำเร็จรูป SPSS/PC

๓.๗.๔ เสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Package for Social Science for the windows) โดยเลือกใช้โปรแกรมย่อย FREQUENCY และโปรแกรม DESCRIPTIVE เพื่อคำนวณค่าสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) ตามที่ต้องการ ดังนี้

1. เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามอาชีพของผู้ปกครองและวิธีหรือแหล่งที่เรียนรู้หลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ใช้การวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ โดยใช้สูตร

สูตร

$$P = \frac{f}{n} * 100$$

เมื่อ P = ค่าเปอร์เซ็นต์

f = ค่าความถี่

n = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

2. เพื่อทราบระดับความเข้าใจหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

การหาค่าเฉลี่ย

สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fd}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต

$\sum fd$ = ผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่กับคะแนน

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สูตร

$$SD = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}{n-1}}$$

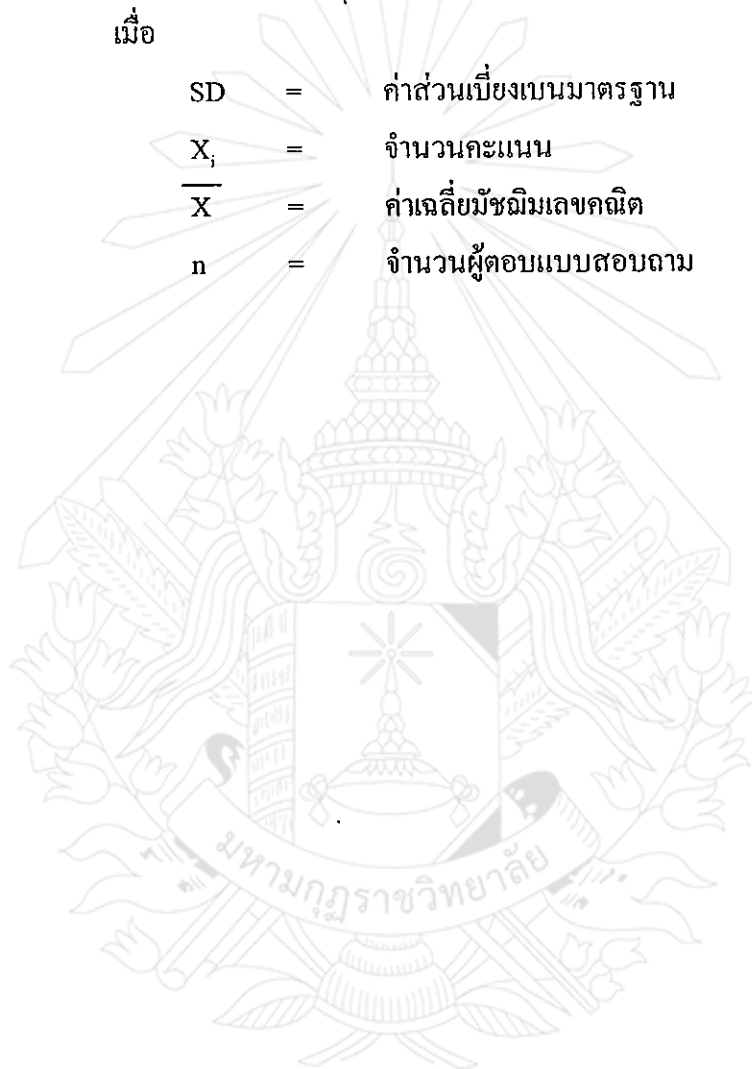
เมื่อ

SD = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X_i = จำนวนคะแนน

\bar{X} = ค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต

n = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศสตรีวิทยา พุทธรณชาติ ในปีการศึกษา ๒๕๕๘ และเพื่อนำผลการวิจัยมาทำหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในปีการศึกษาต่อไป

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรียงตามลำดับดังนี้

๑. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม อาชีพของผู้ปกครองและวิธีหรือแหล่งเรียนรู้เรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถาม
๒. การแสดงความคิดเห็นข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถาม
๓. ข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการศึกษาดังนี้

๔.๑. ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามดังผลการวิเคราะห์ ข้อมูล
ในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ (N = ๑๖๗)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๘๐	๔๗.๘
หญิง	๘๗	๕๒.๑
รวม	๑๖๗	๑๐๐

จากตารางที่ ๑ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงร้อยละ ๕๒.๑ เป็นเพศชายร้อยละ ๔๗.๘
เพศหญิงมากกว่าเพศชายคิดเป็นร้อยละ ๔.๒

ตารางที่ ๒ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ (N = ๑๖๗)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๕๓	๓๑.๗
๑๖ ปีขึ้นไป	๑๑๔	๖๘.๓
รวม	๑๖๗	๑๐๐

จากตารางที่ ๒ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อายุ ๑๖ ปีขึ้นไปมีจำนวนร้อยละ ๖๘.๓ กลุ่มตัวอย่าง
ที่อายุน้อยกว่า ๑๖ ปีมีจำนวนร้อยละ ๓๑.๗ กลุ่มตัวอย่างที่อายุ ๑๖ ปีขึ้นไปมากกว่ากลุ่มตัวอย่าง
ที่อายุน้อยกว่า ๑๖ ปีคิดเป็นร้อยละ ๓๖.๖

ตารางที่ ๓ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน(N = ๑๖๗)

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	๔๓	๒๕.๑
ค้าขาย	๓๓	๑๙.๗
เกษตรกร	๓	๑.๗
ธุรกิจส่วนตัว	๔๑	๒๔.๖
รับจ้าง	๓๓	๑๙.๗
อื่น ๆ	๑๔	๘.๒
รวม	๑๖๗	๑๐๐

จากตารางที่ ๓ พบว่า ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับราชการมากที่สุด รองลงมาเป็นอาชีพธุรกิจส่วนตัว อาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้าง อาชีพ อื่น ๆ และอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๑ , ๒๔.๖ , ๑๙.๗ , ๑๙.๗ , ๘.๒ , ๑.๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวิธีศึกษาหรือแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการศึกษาพระพุทธศาสนา (N = ๑๖๗)

วิธีหรือแหล่งเรียนรู้	จำนวน	ปรับฐานให้เท่ากับจำนวนประชากร	ร้อยละ
วัดหรือสำนักสงฆ์	๑๑๗	๓๗.๒๘๘	๒๒.๓๒๘
โรงเรียน	๑๖๑	๕๑.๓๑๑	๓๐.๗๒๕
บิดามารดา	๕๘	๓๑.๒๓๒	๑๘.๗๐๑
ผู้ปกครอง –ญาติ	๖๔	๒๐.๓๕๖	๑๒.๒๑๓
เพื่อน	๑๓	๔.๑๔๓	๒.๔๘๐
สำนักปฏิบัติธรรม (ฆราวาส)	๑๕	๖.๐๕๕	๓.๖๒๕
ศึกษาด้วยตนเอง	-	-	-
ไม่เคยศึกษาจากที่ใดเลย	-	-	-
	๕๒๔	๑๖๗	๑๐๐

จากตารางที่ ๔ พบว่า กลุ่มตัวอย่างศึกษาพระพุทธศาสนาจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาเป็นวัดหรือสำนักสงฆ์ บิคารมารดา ศึกษาด้วยตนเอง ผู้ปกครองหรือญาติพี่น้องที่ไม่ใช่บิคารมารดา สำนักปฏิบัติธรรมของฆราวาส และ ศึกษาจากเพื่อน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗, ๒๒.๓, ๑๘.๗, ๑๒.๒, ๕.๘, ๓.๖ และ ๒.๕ ตามลำดับ

๔.๒ ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนา นิยามเถรวาทดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหลักกรรม ในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียน (N = ๑๖๗)

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑. กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม	๔.๒๕	.๗๗๔
๒. การกระทำกรรมมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด	๔.๓๗	.๗๓๒
๓. กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ทราบและประณีตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต มีลักษณะแตกต่างกัน	๓.๕๘	.๗๖๐
๔. กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น	๔.๕๓	.๕๕๕
๕. หลักกรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในปัจจุบันพุทธศาสนิกชนก็ยังเชื่ออย่างไม่เปลี่ยนแปลง	๔.๑๒	.๕๕๐
๖. พระพุทธศาสนาถือว่ากรรมเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีใครควบคุมหรือบันดาลให้เป็นไปได้	๔.๑๑	.๕๖๗
๗. ผู้เชื่อกฎแห่งกรรมอย่างมั่นคง มุ่งแต่ทำความกรรมดี ทำให้เป็นคนดีในปัจจุบัน และรับผลกรรมดีในอนาคต	๔.๑๖	.๗๗๓
๘. คำว่า “หวานพืชเช่นใด ก็ต้องได้ผลเช่นนั้น” ข้อความนี้นำมาใช้กับการให้ผลของกรรม	๔.๒๓	.๗๕๒

ข้อความ	\bar{x}	SD
๕. กรรมมี ๔ ประเภท มี ๑. กรรมดี ๒. กรรมชั่ว ๓. กรรมทั้งดีและชั่ว ๔. กรรมไม่ดีไม่ชั่ว มีผลต่างกัน พุทธศาสนิกชนทุกคนต้องการมีกรรมดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น	๓.๕๓	.๗๐๘
๑๐. สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมชั่ว คือ มิจฉาทิฏฐิ (ความเห็นผิด) สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมดี คือ สัมมาทิฏฐิ (ความเห็นถูก)	๔.๑๐	.๗๕๐
๑๑. เมื่อเรามองเห็นคนขอทานที่แขนขาพิการ หน้าตาอัปลักษณ์ มักจะมีคนพูดว่า “เขาทำกรรมไม่ดีมาแต่ชาติก่อนชาตินี้จึงต้องมาใช้กรรม”	๓.๗๕	.๗๕๗
๑๒. ภัยพิบัติภาคได้จากคลื่นสึนามิ มีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมากผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรมร่วมกันจึงต้องมารับผลกรรมในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน	๓.๕๕	.๗๘๑
๑๓. นักเรียนหญิงบางคน ไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายก่อนวัยอันควร ต่อมาเกิดตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วแก้ปัญหาโดยการไปทำแท้ง เขาทำอกุศลกรรมในปัจจุบันจะต้องได้รับผลกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน	๔.๒๕	.๖๖๕
๑๔. มีผู้กล่าวว่า “ชาตินี้เกิดมาลำบากต้องทำบุญไว้มาก ๆ ชาติหน้าได้สบาย” แสดงว่าผู้พูดมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด	๔.๒๓	.๗๓๔
๑๕. การกระทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลมี ๕ อย่าง คือฆ่าบิดา ฆ่ามารดาฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อ และขยงสงฆ์ให้แตกแยกกัน ผู้ใดกระทำความย่อมนส่งผลเกี่ยวกับการเกิดในชาติถัดไปก่อนกรรมอื่น	๔.๓๘	.๗๔๕
๑๖. พ่อแม่ป่วยหนักลูกพยายามให้แพทย์รักษาจนสุดความสามารถ แต่ไม่มีโอกาสหาย ลูกจึงคิดที่จะให้แพทย์ช่วยพ่อแม่ให้พ้นทุกข์ให้ตายอย่างไม่ทรมาน แพทย์แนะนำให้ถอดสายออกซิเจนออก ลูกจึงทำตามแพทย์แนะนำสุดท้ายพ่อแม่ตาย ถือว่าเป็นการฆ่าพ่อแม่ ฆ่าจ่ายอนันตริยกรรมเป็นกรรมหนัก	๓.๘๑	๑.๐๒๗

ข้อความ	\bar{X}	SD
๑๗. ทฤษฎีหลัก ปฏิจจนูปบาท กล่าวไว้ว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมีเหตุปัจจัยทำให้เกิด เมื่อตั้งอยู่มีเหตุปัจจัยให้ตั้งอยู่ เมื่อแตกดับมีเหตุปัจจัยให้แตกดับ	๔.๑๖	.๖๒๑
๑๘. การปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทุกวันนี้เพื่อความสุขในชาตินี้ และเมื่อตายจาก โลกนี้ไปแล้วจะได้เกิดในที่สุคติ	๔.๐๖	.๖๘๓
๑๙. มนุษย์ต้องการสิ้นกรรม ต้องปฏิบัติตามทางสายกลาง “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ มรรค ๘ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา	๓.๕๘	.๘๔๑
๒๐. อโหสิกรรมเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลอีกแล้ว เมื่อให้ผลแล้วก็สิ้นสุดลง เหมือนกับการเป็นหนี้ เมื่อใช้หนี้แล้วหนี้ก็หมดไป	๓.๘๕	.๘๑๐
ค่าเฉลี่ย	๔.๐๕๕	๐.๕๑๒๘

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ ๕ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียน นวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๔๘ จำนวน ๑๖๗ คน เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียน สรุปโดยรวม อยู่ในระดับที่เห็นด้วย ($\bar{X} = ๔.๐๕๕$, S.D. = ๐.๕๑๒๘) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ๑ ข้อ คั้งนี้ กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น ($\bar{X} = ๔.๕๓$) อยู่ในระดับเห็นด้วย ๑๕ ข้อ

ตารางที่ ๖ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหลักกรรม ใน
พระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนเพศหญิง (N = ๘๗)

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑. กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม	๔.๑๘	.๗๔
๒. การกระทำกรรมมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด	๔.๔๘	.๖๔
๓. กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ทราบและประณีตต่างกันทั้ง รูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต มีลักษณะแตกต่างกัน	๔.๑๕	.๖๗
๔. กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น	๔.๕๕	.๕๔
๕. หลักธรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนก็ยังเชื่ออย่างไม่เปลี่ยนแปลง	๔.๑๑	.๘๗
๖. พระพุทธศาสนาถือว่ากรรมเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีใครควบคุมหรือบันดาลให้เป็นไปได้	๔.๐๕	.๘๗
๗. ผู้เชื่อกฎแห่งกรรมอย่างมั่นคง มุ่งแต่ทำความกรรมดี ทำให้เป็นกนดีในปัจจุบัน และรับผลกรรมดีในอนาคต	๔.๑๗	.๘๐
๘. คำว่า “หวานพืชเช่นใด ก็ต้องได้ผลเช่นนั้น” ข้อความนี้นำมาใช้กับการให้ผลของกรรม	๔.๓๒	.๖๕
๙. กรรมมี ๔ ประเภท มี ๑. กรรมดี ๒. กรรมชั่ว ๓. กรรมทั้งดีและชั่ว ๔. กรรมไม่ดีไม่ชั่ว มีผลต่างกัน พุทธศาสนิกชนทุกคนต้องการมีกรรมดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น	๓.๘๔	.๗๓
๑๐. สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมชั่ว คือ มิจฉาทิฎฐิ (ความเห็นผิด) สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมดี คือ สัมมาทิฎฐิ (ความเห็นถูก)	๔.๑๘	.๖๕
๑๑. เมื่อเรามองเห็นคนขอทานที่แขนขาพิการ หน้าตาอัปลักษณ์ มักจะมีคนพูดว่า “เขาทำกรรมไม่ดีมาแต่ชาติก่อนชาตินี้จึงต้องมาใช้กรรม”	๓.๘๗	.๗๐

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑๒. ภัยพิบัติภาคใต้จากคลื่นสึนามิ มีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมากผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรมร่วมกันจึงต้องมารับผลกระทบในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน	๓.๖๐	.๘๓
๑๓. นักเรียนหญิงบางคนไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายก่อนวัยอันควรต่อมาเกิดตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วแก้ปัญหาโดยการไปทำแท้ง เขาทำอกุศลกรรมในปัจจุบันจะต้องได้รับผลกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน	๔.๓๕	.๖๔
๑๔. มีผู้กล่าวว่า “ชาตินี้เกิดมาลำบากต้องทำบุญไว้มาก ๆ ชาติหน้าจะได้สบาย” แสดงว่าผู้พูดมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด	๔.๒๓	.๗๑
๑๕. การกระทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลมี ๕ อย่าง คือ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดาฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อ และยุบยงสงฆ์ให้แตกแยกกัน ผู้ใดกระทำความยอมส่งผลเกี่ยวกับการเกิดในชาติถัดไปก่อนกรรมอื่น	๔.๒๘	.๗๗
๑๖. พ่อแม่ป่วยหนักลูกพยายามให้แพทย์รักษาจนสุดความสามารถแต่ไม่มีโอกาสหาย ลูกจึงคิดที่จะให้แพทย์ช่วยพ่อแม่ให้ฟื้นทุกข์ให้ตายอย่างไม่ทรมาน แพทย์แนะนำให้ถอดสายออกซิเจนออก ลูกจึงทำตามแพทย์แนะนำสุดท้ายพ่อแม่ตาย ถือว่าเป็นการฆ่าพ่อแม่เข้าข่ายอนันตริยกรรมเป็นกรรมหนัก	๓.๗๗	๑.๐๑
๑๗. ทฤษฎีหลัก ปฏิจสงรูปบาท กล่าวไว้ว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมีเหตุปัจจัยทำให้เกิด เมื่อตั้งอยู่มีเหตุปัจจัยให้ตั้งอยู่ เมื่อแตกดับมีเหตุปัจจัยให้แตกดับ	๔.๑๕	.๖๒
๑๘. การปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทุกวันนี้เพื่อความสุขในชาตินี้ และเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วจะได้เกิดในที่สุดดี	๔.๑๖	.๕๕
๑๙. มนุษย์ต้องการสิ้นกรรม ต้องปฏิบัติตามทางสายกลาง “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ มรรค ๘ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา	๓.๕๗	.๘๔

ข้อความ	\bar{x}	SD
๒๐. อโหสิกรรมเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลอีกแล้ว เมื่อให้ผลแล้ว ก็สิ้นสุดลง เหมือนกับการเป็นหนี้ เมื่อใช้หนี้แล้วหนี้ก็หมดไป	๓.๕๔	.๘๕
ค่าเฉลี่ย	๔.๑๒	.๗๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ ๖ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๔๘ จำนวน ๘๗ คน เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนเพศหญิง สรุปโดยรวม อยู่ในระดับที่เห็นด้วย ($\bar{x} = ๔.๑๒$, S.D. = ๐.๗๔) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนา เถรวาทของนักเรียนแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ๑ ข้อ ดังนี้ กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น ($\bar{x} = ๔.๕๕$) อยู่ในระดับเห็นด้วย ๑๕ ข้อ

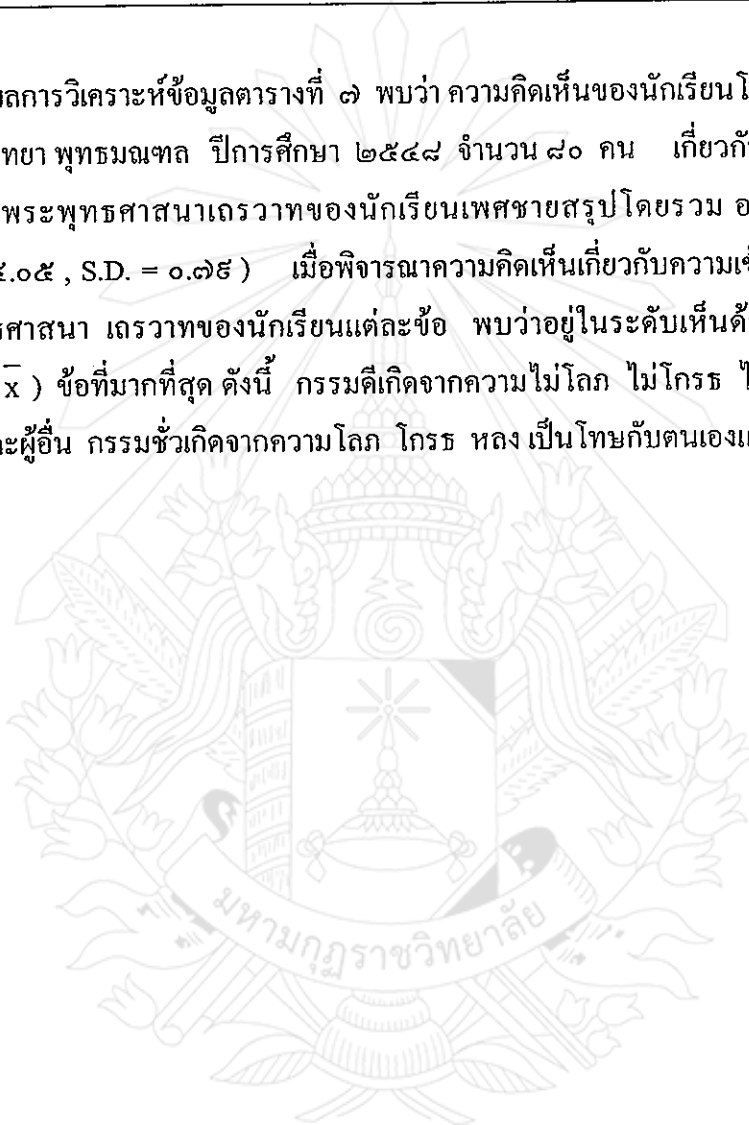
ตารางที่ ๗ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหลักกรรม ใน
พระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนเพศชาย (N = ๘๐)

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑. กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม	๔.๓๒	.๘๑
๒. การกระทำกรรมมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด	๔.๒๕	.๘๐
๓. กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ทราบและประณีตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต มีลักษณะแตกต่างกัน	๓.๗๕	.๘๑
๔. กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น	๔.๕๐	.๖๖
๕. หลักธรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนก็ยังเชื่ออย่างไม่เปลี่ยนแปลง	๔.๑๓	.๕๒
๖. พระพุทธศาสนาถือว่ากรรมเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีใครควบคุมหรือบันดาลให้เป็นไปได้	๔.๑๘	.๘๓
๗. ผู้เชื่อกฎแห่งกรรมอย่างมั่นคง มุ่งแต่กระทำความดี ทำให้เป็นคนดีในปัจจุบัน และรับผลกรรมดีในอนาคต	๔.๑๕	.๗๕
๘. คำว่า “หวานพืชเช่นใด ก็ต้องได้ผลเช่นนั้น” ข้อความนี้นำมาใช้กับการให้ผลของกรรม	๔.๑๓	.๕๒
๙. กรรมมี ๔ ประเภท มี ๑. กรรมดี ๒. กรรมชั่ว ๓. กรรมทั้งดีและชั่ว ๔. กรรมไม่ดีไม่ชั่ว มีผลต่างกัน พุทธศาสนิกชนทุกคนต้องการมีกรรมดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น	๓.๘๔	.๗๓
๑๐. สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมชั่ว คือ มิจฉาทิฎฐิ (ความเห็นผิด) สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมดี คือ สัมมาทิฎฐิ (ความเห็นถูก)	๔.๐๑	.๘๐
๑๑. เมื่อเรามองเห็นคนขอทานที่แขนขาพิการ หน้าตาอัปลักษณ์ มักจะมีคนพูดว่า “เขาทำกรรมไม่ดีมาแต่ชาติก่อนชาตินี้จึงต้องมาใช้กรรม”	๓.๖๑	.๘๘

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑๒. ภัยพิบัติภาคใต้จากคลื่นสึนามิ มีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สิน เป็นจำนวนมากผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรม ร่วมกันจึงต้องมารับผลกระทบในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์ เดียวกัน	๓.๕๐	.๗๓
๑๓. นักเรียนหญิงบางคน ไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายก่อน วัยอันควร ต่อมาเกิดตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วแก้ปัญหาโดย การไปทำแท้ง เขาทำอกุศลกรรมในปัจจุบันจะต้องได้รับผลกระทบ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน	๔.๑๘	.๖๕
๑๔. มีผู้กล่าวว่า “ชาตินี้เกิดมาลำบากต้องทำบุญไว้มาก ๆ ชาติหน้า จะได้สบาย” แสดงว่าผู้พูดมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด	๔.๒๒	.๗๖
๑๕. การกระทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลมี ๕ อย่าง คือฆ่าบิดา ฆ่ามารดาฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อ และขบถสงฆ์ให้แตกแยกกัน ผู้ใดกระทำความย่อมนสงผลเกี่ยวกับการ เกิดในชาติถัดไปก่อนกรรมอื่น	๔.๔๕	.๗๑
๑๖. พ่อแม่ป่วยหนักลูกพยายามให้แพทย์รักษาจนสุดความสามารถ แต่ไม่มีโอกาสหาย ลูกจึงคิดที่จะให้แพทย์ช่วยพ่อแม่ให้พ้นทุกข์ ให้ตายอย่างไม่ทรมาน แพทย์แนะนำให้ถอดสายออกซิเจนออก ลูกจึงทำตามแพทย์แนะนำสุดท้ายพ่อแม่ตาย ถือว่าเป็นการฆ่าพ่อ แม่เข้าข่ายอนันตริยกรรมเป็นกรรมหนัก	๓.๘๖	๑.๐๕
๑๗. ทฤษฎีหลัก ปฏิจสงรูปบาท กล่าวไว้ว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมีเหตุ ปัจจัยทำให้เกิด เมื่อตั้งอยู่มีเหตุปัจจัยให้ตั้งอยู่ เมื่อแตกดับมีเหตุ ปัจจัยให้แตกดับ	๔.๑๖	.๖๓
๑๘. การปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทุกวันนี้เพื่อความสุขในชาติ นี้และเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วจะได้เกิดในที่สุคติ	๓.๕๕	.๗๖
๑๙. มนุษย์ต้องการสิ้นกรรม ต้องปฏิบัติตามทางสายกลาง “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ มรรค ๘ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา	๓.๕๕	.๗๕

ข้อความ	\bar{x}	SD
๒๐. อโหสิกรรมเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลอีกแล้ว เมื่อให้ผลแล้ว ก็สิ้นสุดลง เหมือนกับการเป็นหนี้ เมื่อใช้หนี้แล้วหนี้ก็หมดไป	๓.๘๓	.๗๖
ค่าเฉลี่ย	๔.๐๕	.๗๕

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ ๗ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินู-
ทิศ ศตวรรษวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๔๘ จำนวน ๘๐ คน เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลัก
กรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนเพศชายสรุปโดยรวม อยู่ในระดับที่เห็นด้วย
($\bar{x} = ๔.๐๕$, S.D. = ๐.๗๕) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมใน
พระพุทธศาสนา เถรวาทของนักเรียนแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วย ๒๐ ข้อ โดยลำดับ
ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ข้อที่มากที่สุด ดังนี้ กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับ
ตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น ($\bar{x} = ๔.๕๐$)

ตารางที่ ๘ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง หลักกรรมใน
พระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี (N = ๕๓)

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑. กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม	๔.๒๖	.๗๔
๒. การกระทำกรรมมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด	๔.๔๗	.๗๐
๓. กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ทรมานและประณิตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต มีลักษณะแตกต่างกัน	๓.๕๑	.๗๓
๔. กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น	๔.๔๓	.๖๔
๕. หลักกรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนก็ยังเชื่ออย่างไม่เปลี่ยนแปลง	๔.๒๘	.๘๒
๖. พระพุทธศาสนาถือว่ากรรมเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีใครควบคุมหรือบังคับให้เป็นไปได้	๔.๑๓	.๕๐
๗. ผู้เชื่อกฎแห่งกรรมอย่างมั่นคง มุ่งแต่ทำความดี ทำให้เป็นคนดีในปัจจุบัน และรับผลกรรมดีในอนาคต	๔.๒๕	.๗๘
๘. คำว่า “หวานพืชเช่นใด ก็ต้องได้ผลเช่นนั้น” ข้อความนี้นำมาใช้กับการให้ผลของกรรม	๔.๐๕	.๘๔
๙. กรรมมี ๔ ประเภท มี ๑. กรรมดี ๒. กรรมชั่ว ๓. กรรมทั้งดีและชั่ว ๔. กรรมไม่ดีไม่ชั่ว มีผลต่างกัน พุทธศาสนิกชนทุกคนต้องการมีกรรมดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น	๓.๕๖	.๖๘
๑๐. สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมชั่ว คือ มิจฉาทิฎฐิ (ความเห็นผิด) สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมดี คือ สัมมาทิฎฐิ (ความเห็นถูก)	๔.๐๐	.๗๑
๑๑. เมื่อเรามองเห็นคนขอทานที่แขนขาพิการ หน้าตาอัปลักษณ์ มักจะมีคนพูดว่า “เขาทำกรรมไม่ดีมาแต่ชาติก่อนชาตินี้จึงต้องมาใช้กรรม”	๓.๘๕	.๖๗

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑๒. ภัยพิบัติภาคใต้จากคลื่นสึนามิ มีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมากผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรมร่วมกันจึงต้องมารับผลกรรมในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน	๓.๕๑	.๘๐
๑๓. นักเรียนหญิงบางคนไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายก่อนวัยอันควร ต่อมาเกิดตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วแก้ปัญหาโดยการไปทำแท้ง เขาทำอกุศลกรรมในปัจจุบันจะต้องได้รับผลกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน	๔.๒๖	.๗๔
๑๔. มีผู้กล่าวว่า “ชาตินี้เกิดมาลำบากต้องทำบุญไว้มาก ๆ ชาติหน้าจะได้สบาย” แสดงว่าผู้พูดมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด	๔.๒๑	.๗๒
๑๕. การกระทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลมี ๕ อย่าง คือ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดาฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อ และยุบสงฆ์ให้แตกแยกกัน ผู้ใดกระทำความข่มขู่ส่งผลเกี่ยวกับการเกิดในชาติถัดไปก่อนกรรมอื่น	๔.๓๖	.๗๔
๑๖. พ่อแม่ป่วยหนักลูกพยายามให้แพทย์รักษาจนสุดความสามารถ แต่ไม่มีโอกาสหาย ลูกจึงคิดที่จะให้แพทย์ช่วยพ่อแม่ให้พ้นทุกข์ให้ตายอย่างไม่ทรมาน แพทย์แนะนำให้ถอดสายออกซิเจนออก ลูกจึงทำตามแพทย์แนะนำสุดท้ายพ่อแม่ตาย ถือว่าเป็นการฆ่าพ่อแม่เข้าข่ายอนันตริยกรรมเป็นกรรมหนัก	๓.๖๖	๑.๐๕
๑๗. ทฤษฎีหลัก ปฏิจสงมุปบาท กล่าวไว้ว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมีเหตุปัจจัยทำให้เกิด เมื่อตั้งอยู่มีเหตุปัจจัยให้ตั้งอยู่ เมื่อแตกดับมีเหตุปัจจัยให้แตกดับ	๔.๑๗	.๖๔
๑๘. การปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทุกวันนี้เพื่อความสุขในชาตินี้ และเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วจะได้เกิดในที่สุดติ	๔.๒๑	.๖๓
๑๙. มนุษย์ต้องการสิ้นกรรม ต้องปฏิบัติตามทางสายกลาง “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ มรรค ๘ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา	๓.๘๕	.๕๑

ข้อความ	\bar{x}	SD
๒๐. อโหสิกรรมเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลอีกแล้ว เมื่อให้ผลแล้ว ก็สิ้นสุดลง เหมือนกับการเป็นหนี้ เมื่อใช้หนี้แล้วหนี้ก็หมดไป	๔.๐๐	.๗๓
ค่าเฉลี่ย	๔.๐๕	.๗๖

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ ๘ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินู-
ทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๔๘ อายุต่ำกว่า ๑๖ ปี จำนวน ๕๓ คน เกี่ยวกับ
ความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่อายุต่ำกว่า ๑๖ ปี สรุปโดยรวม
อยู่ในระดับที่เห็นด้วย ($\bar{x} = ๔.๐๕$, S.D. = ๐.๗๖) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจ
เรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วย ๒๐ ข้อ
โดยข้อมากที่สุด ดังนี้ การกระทำความดีมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำ
ทางใจสำคัญที่สุด ($\bar{x} = ๔.๔๗$)

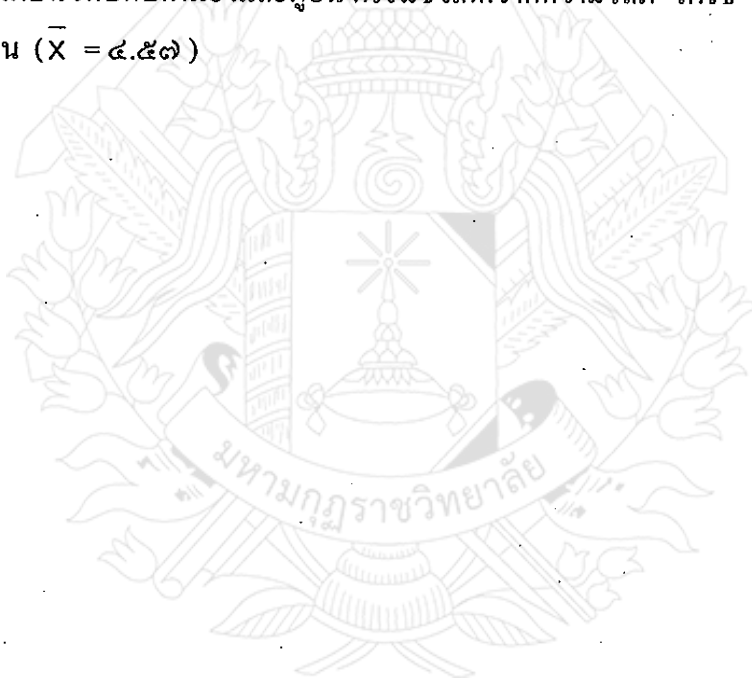
ตารางที่ ๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง หลักกรรมใน
พระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่มีอายุสูงกว่า ๑๖ ปี (N = ๑๑๕)

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑. กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม	๔.๒๕	.๗๕
๒. การกระทำกรรมมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด	๔.๓๒	.๗๕
๓. กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ทราบและประณีตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต มีลักษณะแตกต่างกัน	๔.๐๑	.๗๖
๔. กรรมเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น	๔.๕๗	.๕๘
๕. หลักธรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนก็ยังเชื่ออย่างไม่เปลี่ยนแปลง	๔.๐๔	.๕๒
๖. พระพุทธศาสนาถือว่ากรรมเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีใครควบคุมหรือบันดาลให้เป็นไปได้	๔.๑๐	.๘๖
๗. ผู้เชื่อกฎแห่งกรรมอย่างมั่นคง มุ่งแต่ทำความดี ทำให้เป็นคนดีในปัจจุบัน และรับผลกรรมดีในอนาคต	๔.๑๒	.๗๗
๘. คำว่า “หว่านพืชเช่นใด ก็ต้องได้ผลเช่นนั้น” ข้อความนี้นำมาใช้กับการให้ผลของกรรม	๔.๒๕	.๗๐
๙. กรรมมี ๔ ประเภท มี ๑. กรรมดี ๒. กรรมชั่ว ๓. กรรมทั้งดีและชั่ว ๔. กรรมไม่ดีไม่ชั่ว มีผลต่างกัน พุทธศาสนิกชนทุกคนต้องการมีกรรมดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น	๓.๕๑	.๗๒
๑๐. สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมชั่ว คือ มิจฉาทิฎฐิ (ความเห็นผิด) สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมดี คือ สัมมาทิฎฐิ (ความเห็นถูก)	๔.๑๕	.๗๗
๑๑. เมื่อเรามองเห็นคนขอทานที่แขนขาพิการ หน้าตาอัปลักษณ์ มักจะมีคนพูดว่า “เขาทำกรรมไม่ดีมาแต่ชาติก่อนชาตินี้จึงต้องมาใช้กรรม”	๓.๖๘	.๘๔

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑๒. ภัยพิบัติภาคใต้จากคลื่นสึนามิ มีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมากผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรมร่วมกันจึงต้องมารับผลกรรมในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน	๓.๕๗	.๗๘
๑๓. นักเรียนหญิงบางคน ไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายก่อนวัยอันควร ต่อมาเกิดตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วแก้ปัญหาโดยการไปทำแท้ง เขาทำอกุศลกรรมในปัจจุบันจะต้องได้รับผลกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน	๔.๓๐	.๖๔
๑๔. มีผู้กล่าวว่า “ชาตินี้เกิดมาลำบากต้องทำบุญไว้มาก ๆ ชาติหน้าจะได้สบาย” แสดงว่าผู้พูดมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด	๔.๒๔	.๗๔
๑๕. การกระทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลมี ๕ อย่าง คือ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดาฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อ และยุบสงฆ์ให้แตกแยกกัน ผู้ใดกระทำความข่มส่งผลเกี่ยวกับการเกิดในชาติถัดไปก่อนกรรมอื่น	๔.๓๕	.๗๖
๑๖. พ่อแม่ป่วยหนักลูกพยายามให้แพทย์รักษาจนสุดความสามารถ แต่ไม่มีโอกาสหาย ลูกจึงคิดที่จะให้แพทย์ช่วยพ่อแม่ให้พ้นทุกข์ให้ตาย อย่างไม่ทรมาน แพทย์แนะนำให้ถอดสายออกซิเจนออก ลูกจึงทำตามแพทย์แนะนำสุดท้ายพ่อแม่ตาย ถือว่าเป็นการฆ่าพ่อแม่เข้าข่ายอนันตริยกรรมเป็นกรรมหนัก	๓.๘๕	.๕๕
๑๗. ทฤษฎีหลัก ปฏิจจนูปบาท กล่าวไว้ว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมีเหตุปัจจัยทำให้เกิด เมื่อตั้งอยู่มีเหตุปัจจัยให้ตั้งอยู่ เมื่อแตกดับมีเหตุปัจจัยให้แตกดับ	๔.๑๕	.๖๒
๑๘. การปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทุกวันนี้เพื่อความสุขในชาตินี้ และเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วจะได้เกิดในที่สุดติ	๓.๕๕	.๗๐
๑๙. มนุษย์ต้องการสิ้นกรรม ต้องปฏิบัติตามทางสายกลาง “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ มรรค ๘ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา	๔.๐๔	.๗๖

ข้อความ	\bar{X}	SD
๒๐. อโหสิกรรมเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลอีกแล้ว เมื่อให้ผลแล้ว ก็สิ้นสุดลง เหมือนกับการเป็นหนี้ เมื่อใช้หนี้แล้วหนี้ก็หมดไป	๓.๘๓	.๘๔
ค่าเฉลี่ย	๔.๑๐	.๗๖

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ ๕ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินู-
ทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๕๘ อายุสูงกว่า ๑๖ ปี จำนวน ๑๑๔ คน เกี่ยวกับ
ความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเดรวาทของนักเรียนที่อายุสูงกว่า ๑๖ ปี สรุปโดยรวม
อยู่ในระดับที่เห็นด้วย ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = ๐.๗๖) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจ
เรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเดรวาทของนักเรียนแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยเป็น
อย่างยิ่ง ๑ ข้อ โดยลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ข้อมากที่สุด ดังนี้ กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่
หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเอง
และผู้อื่น ($\bar{X} = ๔.๕๗$)

ตารางที่ ๑๐ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหลักกรรมใน
พระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ (N = ๔๑)

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑. กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม	๔.๒๓	.๘๗
๒. การกระทำกรรมมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด	๔.๕๑	.๕๕
๓. กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ทราบและประณีตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต มีลักษณะแตกต่างกัน	๔.๘๑	.๗๖
๔. กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น	๔.๕๓	.๕๕
๕. หลักกรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนก็ยังเชื่ออย่างไม่เปลี่ยนแปลง	๔.๓๓	.๘๕
๖. พระพุทธศาสนาถือว่ากรรมเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีใครควบคุมหรือบันดาลให้เป็นไปได้	๔.๐๗	.๘๐
๗. ผู้เชื่อกฎแห่งกรรมอย่างมั่นคง มุ่งแต่ทำความดี ทำให้เป็นคนดีในปัจจุบัน และรับผลกรรมดีในอนาคต	๔.๑๖	.๘๑
๘. คำว่า “หว่านพืชเช่นใด ก็ต้องได้ผลเช่นนั้น” ข้อความนี้นำมาใช้กับการให้ผลของกรรม	๔.๒๓	.๖๘
๙. กรรมมี ๔ ประเภท มี ๑. กรรมดี ๒. กรรมชั่ว ๓. กรรมทั้งดีและชั่ว ๔. กรรมไม่ดีไม่ชั่ว มีผลต่างกัน พุทธศาสนิกชนทุกคนต้องการมีกรรมดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น	๓.๘๔	.๘๑
๑๐. สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมชั่ว คือ มิจฉาทิฎฐิ (ความเห็นผิด) สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมดี คือ สัมมาทิฎฐิ (ความเห็นถูก)	๔.๐๕	.๗๕
๑๑. เมื่อเรามองเห็นคนขอทานที่แขนขาพิการ หน้าตาอัปลักษณ์ มักจะมีคนพูดว่า “เขาทำกรรมไม่ดีมาแต่ชาติก่อนชาตินี้จึงต้องมาใช้กรรม”	๓.๕๘	.๗๕

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑๒. ภัยพิบัติภาคใต้จากคลื่นสึนามิ มีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมากผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรมร่วมกันจึงต้องมารับผลกรรมในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน	๓.๒๑	.๘๐
๑๓. นักเรียนหญิงบางคนไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายก่อนวัยอันควร ต่อมาเกิดตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วแก้ปัญหาโดยการไปทำแท้ง เขาทำอกุศลกรรมในปัจจุบันจะต้องได้รับผลกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน	๔.๐๕	.๖๕
๑๔. มีผู้กล่าวว่า “ชาตินี้เกิดมามีลาบากต้องทำบุญไว้มาก ๆ ชาติหน้าจะได้สบาย” แสดงว่าผู้พูดมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด	๔.๑๖	.๖๕
๑๕. การกระทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลมี ๕ อย่าง คือ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดาฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อ และขยงสงฆ์ให้แตกแยกกัน ผู้ใดกระทำความย่อมนส่งผลเกี่ยวกับการเกิดในชาติถัดไปก่อนกรรมอื่น	๔.๒๑	.๕๑
๑๖. พ่อแม่ป่วยหนักลูกพยายามให้แพทย์รักษาจนสุดความสามารถ แต่ไม่มีโอกาสหาย ลูกจึงคิดที่จะให้แพทย์ช่วยพ่อแม่ให้พ้นทุกข์ให้ตาย อย่างไม่ทรมาน แพทย์แนะนำให้ถอดสายออกซิเจนออก ลูกจึงทำตามแพทย์แนะนำสุดท้ายพ่อแม่ตาย ถือว่าเป็นการฆ่าพ่อแม่เข้าข่ายอนันตริยกรรมเป็นกรรมหนัก	๓.๗๔	๑.๐๐
๑๗. ทฤษฎีหลัก ปฏิจิมสมุปบาท กล่าวไว้ว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมีเหตุปัจจัยทำให้เกิด เมื่อตั้งอยู่มีเหตุปัจจัยให้ตั้งอยู่ เมื่อแตกดับมีเหตุปัจจัยให้แตกดับ	๔.๒๓	.๕๓
๑๘. การปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทุกวันนี้เพื่อความสุขในชาตินี้ และเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วจะได้เกิดในที่สุดติ	๔.๑๒	.๖๓
๑๙. มนุษย์ต้องการศีลธรรม ต้องปฏิบัติตามทางสายกลาง “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ มรรค ๘ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา	๓.๕๑	.๘๑

ข้อความ	\bar{x}	SD
๒๐. อโหสิกรรมเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลอีกแล้ว เมื่อให้ผลแล้ว ก็สิ้นสุดลง เหมือนกับการเป็นหนี้ เมื่อใช้หนี้แล้วหนี้ก็หมดไป	๓.๗๔	.๘๕
ค่าเฉลี่ย	๔.๐๕	.๗๖

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ ๑๐ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๕๘ ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ จำนวน ๔๑ คน เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ สรุปโดยรวม อยู่ในระดับที่เห็นด้วย ($\bar{x} = ๔.๐๕$, S.D. = ๐.๗๖) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความ เข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ๓ ข้อ โดยลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ดังนี้ กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ทราบและประณีตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิธีชีวิต มีลักษณะแตกต่างกัน ($\bar{x} = ๔.๘๑$) กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเอง และผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น ($\bar{x} = ๔.๕๑$) การกระทำกรรมมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด ($\bar{x} = ๔.๕๑$) อยู่ในระดับเห็นด้วย ๑๖ ข้อ อยู่ในระดับไม่แน่ใจ ๑ ข้อ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = ๓.๒๑$) ภัยพิบัติภาคได้จากคลื่นสึนามิมีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีต เขาทำกรรมร่วมกัน จึงต้องมารับผลกรรมในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน

ตารางที่ ๑๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหลักกรรมใน
พระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย (N = ๑๓)

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑. กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม	๔.๒๗	.๖๗
๒. การกระทำกรรมมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด	๔.๓๖	.๘๒
๓. กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ทราบและประณีตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต มีลักษณะแตกต่างกัน	๔.๐๐	.๗๕
๔. กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น	๔.๔๒	.๕๖
๕. หลักกรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนก็ยังเชื่ออย่างไม่เปลี่ยนแปลง	๓.๗๕	.๗๘
๖. พระพุทธศาสนาถือว่ากรรมเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีใครควบคุมหรือบังคับให้เป็นไปได้	๔.๑๓	.๘๗
๗. ผู้เชื่อกฎแห่งกรรมอย่างมั่นคง มุ่งแต่กระทำกรรมดี ทำให้เป็นคนดีในปัจจุบัน และรับผลกรรมดีในอนาคต	๔.๐๕	.๗๗
๘. คำว่า “หว่านพืชเช่นใด ก็ต้องได้ผลเช่นนั้น” ข้อความนี้นำมาใช้กับการให้ผลของกรรม	๔.๑๘	.๖๔
๙. กรรมมี ๔ ประเภท มี ๑. กรรมดี ๒. กรรมชั่ว ๓. กรรมทั้งดี และชั่ว ๔. กรรมไม่ดีไม่ชั่ว มีผลต่างกัน พุทธศาสนิกชนทุกคนต้องการมีกรรมดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น	๓.๘๘	.๖๕
๑๐. สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมชั่ว คือ มิจฉาทิฎฐิ (ความเห็นผิด) สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมดี คือ สัมมาทิฎฐิ (ความเห็นถูก)	๔.๐๓	.๗๗
๑๑. เมื่อเรามองเห็นคนขอทานที่แขนขาพิการ หน้าตาอัปลักษณ์ มักจะมีคนพูดว่า “เขาทำกรรมไม่ดีมาแต่ชาติก่อนชาตินี้จึงต้องมาใช้กรรม”	๓.๘๘	.๘๖

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑๒. ภัยพิบัติภาคใต้จากคลื่นสึนามิ มีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมากผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรมร่วมกันจึงต้องมารับผลกรรมในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน	๓.๖๗	.๘๕
๑๓. นักเรียนหญิงบางคนไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายก่อนวัยอันควร ต่อมาเกิดตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วแก้ปัญหาโดยการไปทำแท้ง เขาทำอกุศลกรรมในปัจจุบันจะต้องได้รับผลกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน	๔.๑๘	.๖๘
๑๔. มีผู้กล่าวว่า “ชาตินี้เกิดมาลำบากต้องทำบุญไว้มาก ๆ ชาติหน้าจะได้สบาย” แสดงว่าผู้พูดมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด	๔.๐๕	.๗๗
๑๕. การกระทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลมี ๕ อย่าง คือ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดาฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อ และยุบยงสงฆ์ให้แตกแยกกัน ผู้ใดกระทำความย่อมนสงผลเกี่ยวกับการเกิดในชาติถัดไปก่อนกรรมอื่น	๔.๕๘	.๖๑
๑๖. พ่อแม่ป่วยหนักลูกพยายามให้แพทย์รักษาจนสุดความสามารถ แต่ไม่มีโอกาสหาย ลูกจึงคิดที่จะให้แพทย์ช่วยพ่อแม่ให้พ้นทุกข์ให้ตาย อย่างไม่ทรมาน แพทย์แนะนำให้ถอดสายออกซิเจนออก ลูกจึงทำตามแพทย์แนะนำสุดท้ายพ่อแม่ตาย ถือว่าเป็นการฆ่าพ่อแม่เข้าข่ายอนันตริยกรรมเป็นกรรมหนัก	๔.๐๐	.๕๐
๑๗. ทฤษฎีหลัก ปฏิจสงมุปบาท กล่าวไว้ว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมีเหตุปัจจัยทำให้เกิด เมื่อตั้งอยู่มีเหตุปัจจัยให้ตั้งอยู่ เมื่อแตกดับมีเหตุปัจจัยให้แตกดับ	๔.๑๕	.๖๒
๑๘. การปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทุกวันนี้เพื่อความสุขในชาตินี้ และเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วจะได้เกิดในที่สุคติ	๔.๐๐	.๖๑
๑๙. มนุษย์ต้องการสังกรรม ต้องปฏิบัติตามทางสายกลาง “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ มรรค ๘ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา	๓.๕๑	.๗๒

ข้อความ	\bar{x}	SD
๒๐. อโหสิกรรมเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลอีกแล้ว เมื่อให้ผลแล้ว ก็สิ้นสุดลง เหมือนกับการเป็นหนี้ เมื่อใช้หนี้แล้วหนี้ก็หมดไป	๓.๕๑	.๕๑
ค่าเฉลี่ย	๔.๐๘	.๗๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ ๑๑ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๔๘ ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย จำนวน ๓๑ คน เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายสรุปโดยรวมอยู่ในระดับที่เห็นด้วย ($\bar{x} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๗๔) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนแต่ละข้อพบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ๑ ข้อ โดยลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ข้อมากที่สุดดังนี้ การกระทำอนันตริยกรรม ฝ่ายอกุศลมี ๕ อย่าง คือ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดา ฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อ และยุบสงฆ์ ให้แตกแยกกันผู้ใดกระทำความข่มขู่ส่งผลเกี่ยวกับการเกิดในชาติถัดไปก่อนกรรมอื่น ($\bar{x} = ๔.๕๘$) อยู่ในระดับเห็นด้วย ๑๕ ข้อ

ตารางที่ ๑๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหลักกรรมใน
พระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรกรรม (N = ๓)

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑. กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม	๔.๖๗	.๕๘
๒. การกระทำกรรมมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด	๔.๐๐	.๐๐
๓. กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ทราบและประณีตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต มีลักษณะแตกต่างกัน	๓.๓๓	.๕๘
๔. กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น	๔.๐๐	๑.๐๐
๕. หลักธรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนก็ยังเชื่ออย่างไม่เปลี่ยนแปลง	๔.๐๐	.๐๐
๖. พระพุทธศาสนาถือว่ากรรมเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีใครควบคุม หรือบันดาลให้เป็นไปได้	๓.๖๗	.๕๘
๗. ผู้เชื่อกฎแห่งกรรมอย่างมั่นคง มุ่งแต่กระทำความดี ทำให้เป็นคนดีในปัจจุบัน และรับผลกรรมดีในอนาคต	๔.๐๐	.๐๐
๘. คำว่า “หวานพืชเช่นใด ก็ต้องได้ผลเช่นนั้น” ข้อความนี้นำมาใช้กับการให้ผลของกรรม	๔.๓๓	.๕๘
๙. กรรมมี ๔ ประเภท มี ๑. กรรมดี ๒. กรรมชั่ว ๓. กรรมทั้งดี และชั่ว ๔. กรรมไม่ดีไม่ชั่ว มีผลต่างกัน พุทธศาสนิกชนทุกคน ต้องการมีกรรมดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น	๔.๐๐	.๐๐
๑๐. สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมชั่ว คือ มิจฉาทิฎฐิ (ความเห็นผิด) สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมดี คือ สัมมาทิฎฐิ (ความเห็นถูก)	๔.๐๐	.๐๐
๑๑. เมื่อเรามองเห็นคนขอทานที่แขนขาพิการ หน้าตาอัปลักษณ์ มักจะมีคนพูดว่า “เขาทำกรรมไม่ดีมาแต่ชาติก่อนชาตินี้จึงต้องมาใช้กรรม”	๓.๖๗	.๕๘

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑๒. ภัยพิบัติภาคใต้จากคลื่นสึนามิ มีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมากผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรมร่วมกันจึงต้องมารับผลกรรมในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน	๓.๐๐	.๐๐
๑๓. นักเรียนหญิงบางคน ไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายก่อนวัยอันควร ต่อมาเกิดตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วแก้ปัญหาโดยการไปทำแท้ง เขาทำอกุศลกรรมในปัจจุบันจะต้องได้รับผลกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน	๔.๓๓	.๕๘
๑๔. มีผู้กล่าวว่า “ชาตินี้เกิดมาลำบากต้องทำบุญไว้มาก ๆ ชาติหน้าจะได้สบาย” แสดงว่าผู้พูดมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด	๔.๐๐	.๐๐
๑๕. การกระทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลมี ๕ อย่าง คือฆ่าบิดาฆ่ามารดาฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อและยุบงสงฆ์ให้แตกแยกกัน ผู้ใดกระทำความข่มขู่ส่งผลเกี่ยวกับการเกิดในชาติถัดไปก่อนกรรมอื่น	๔.๐๐	.๐๐
๑๖. พ่อแม่ป่วยหนักลูกพยายามให้แพทย์รักษาจนสุดความสามารถ แต่ไม่มีโอกาสหาย ลูกจึงคิดที่จะให้แพทย์ช่วยพ่อแม่ให้พ้นทุกข์ให้ตายอย่างไม่ทรมาน แพทย์แนะนำให้ถอดสายออกซิเจนออก ลูกจึงทำตามแพทย์แนะนำสุดท้ายพ่อแม่ตาย ถือว่าเป็นการฆ่าพ่อแม่เข้าข่ายอนันตริยกรรมเป็นกรรมหนัก	๕.๐๐	.๐๐
๑๗. ทฤษฎีหลัก ปฏิจสงมฺพบาท กล่าวไว้ว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมีเหตุปัจจัยทำให้เกิด เมื่อตั้งอยู่มีเหตุปัจจัยให้ตั้งอยู่ เมื่อแตกดับมีเหตุปัจจัยให้แตกดับ	๔.๓๓	.๕๘
๑๘. การปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทุกวันนี้เพื่อความสุขในชาตินี้ และเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วจะได้เกิดในที่สุคติ	๔.๓๓	.๕๘
๑๙. มนุษย์ต้องการสิ้นกรรม ต้องปฏิบัติตามทางสายกลาง “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ มรรค ๘ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา	๔.๐๐	.๐๐

ข้อความ	\bar{x}	SD
๒๐. อโหสิกรรมเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลอีกแล้ว เมื่อให้ผลแล้ว ก็สิ้นสุดลง เหมือนกับการเป็นหนี้ เมื่อใช้หนี้แล้วหนี้ก็หมดไป	๔.๖๗	.๕๘
ค่าเฉลี่ย	๔.๐๗	.๓๑

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ ๑๒ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ ศตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๔๘ ที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน ๓ คน เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรรมสรุปโดยรวม อยู่ในระดับที่เห็นด้วย ($\bar{x} = ๔.๐๗$, S.D. = ๐.๓๑) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ๓ ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{x}) จากมากไปหาน้อย ดังนี้ พ่อแม่ป่วยหนักลูกพยายามให้แพทย์รักษาจนสุดความสามารถ แต่ไม่มีโอกาสหาย ลูกจึงคิดที่จะให้แพทย์ช่วยพ่อแม่ให้พ้นทุกข์ให้ตายอย่างไม่ทรมาน แพทย์แนะนำให้ถอดสายออกซิเจนออก ลูกจึงทำตามแพทย์แนะนำสุดท้ายพ่อแม่ตาย ถือว่าเป็นการฆ่าพ่อแม่เข้าข่ายอนันตริยกรรมเป็นกรรมหนัก ($\bar{x} = ๕.๐๐$) กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจาและทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม ($\bar{x} = ๔.๖๗$) อโหสิกรรมเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลอีกแล้ว เมื่อให้ผลแล้วสิ้นสุดลง เหมือนกับการเป็นหนี้ เมื่อใช้หนี้แล้วหนี้ก็หมดไป ($\bar{x} = ๔.๖๗$) อยู่ในระดับเห็นด้วย ๑๕ ข้อ อยู่ในระดับไม่แน่ใจ ๒ ข้อ กรรมย่อมจำแนกสัตว์คือให้ทราบและประณีตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิตมีลักษณะแตกต่างกัน ($\bar{x} = ๓.๓๓$) ภัยพิบัติภาคได้จากคลื่นสึนามิมีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมากผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรมร่วมกัน จึงมารับผลกรรมในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน ($\bar{x} = ๓.๐๐$)

ตารางที่ ๑๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหลักกรรม ใน
พระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว (N = ๔๑)

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑. กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม	๔.๐๒	.๘๒
๒. การกระทำกรรมมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด	๔.๒๗	.๗๑
๓. กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ทราบและประณีตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต มีลักษณะแตกต่างกัน	๔.๐๒	.๗๒
๔. กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น	๔.๕๔	.๖๔
๕. หลักกรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนก็ยังเชื่ออย่างไม่เปลี่ยนแปลง	๔.๑๒	.๕๓
๖. พระพุทธศาสนาถือว่ากรรมเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีใครควบคุมหรือบันดาลให้เป็นไปได้	๓.๕๓	๑.๐๑
๗. ผู้เชื่อกฎแห่งกรรมอย่างมั่นคง มุ่งแต่ทำความดี ทำให้เป็นคนดีในปัจจุบัน และรับผลกรรมดีในอนาคต	๔.๐๕	.๘๔
๘. คำว่า “หวานพีชเช่นใด ก็ต้องได้ผลเช่นนั้น” ข้อความนี้นำมาใช้กับการให้ผลของกรรม	๔.๒๔	.๘๐
๙. กรรมมี ๔ ประเภท มี ๑. กรรมดี ๒. กรรมชั่ว ๓. กรรมทั้งดีและชั่ว ๔. กรรมไม่ดีไม่ชั่ว มีผลต่างกัน พุทธศาสนิกชนทุกคนต้องการมีกรรมดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น	๓.๕๐	.๗๐
๑๐. สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมชั่ว คือ มิจฉาทิฎฐิ (ความเห็นผิด) สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมดี คือ สัมมาทิฎฐิ (ความเห็นถูก)	๔.๑๒	.๘๗
๑๑. เมื่อเรามองเห็นคนขอทานที่แขนขาพิการ หน้าตาอัปลักษณ์ มักจะมีคนพูดว่า “เขาทำกรรมไม่ดีมาแต่ชาติก่อนชาตินี้จึงต้องมาใช้กรรม”	๓.๘๐	.๗๕

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑๒. ภัยพิบัติภาคใต้จากคลื่นสึนามิ มีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมากผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรมร่วมกันจึงต้องมารับผลกระทบในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน	๓.๖๘	.๖๕
๑๓. นักเรียนหญิงบางคนไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายก่อนวัยอันควร ต่อมาเกิดตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วแก้ปัญหาโดยการไปทำแท้ง เขาทำอกุศลกรรมในปัจจุบันจะต้องได้รับผลกระทบทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน	๔.๔๑	.๖๗
๑๔. มีผู้กล่าวว่า “ชาตินี้เกิดมาลำบากต้องทำบุญไว้มาก ๆ ชาติหน้าจะได้สบาย” แสดงว่าผู้พูดมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด	๔.๓๕	.๗๗
๑๕. การกระทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลมี ๕ อย่าง คือฆ่าบิดา ฆ่ามารดาฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อ และยุบสงฆ์ให้แตกแยกกัน ผู้ใดกระทำความย่อมนส่งผลเกี่ยวกับการเกิดในชาติถัดไปก่อนกรรมอื่น	๔.๔๑	.๗๔
๑๖. พ่อแม่ป่วยหนักลูกพยายามให้แพทย์รักษาจนสุดความสามารถ แต่ไม่มีโอกาสหาย ลูกจึงคิดที่จะให้แพทย์ช่วยพ่อแม่ให้พ้นทุกข์ให้ตาย อย่างไม่ทรมาน แพทย์แนะนำให้ถอดสายออกซิเจนออก ลูกจึงทำตามแพทย์แนะนำสุดท้ายพ่อแม่ตาย ถือว่าเป็นการฆ่าพ่อแม่เข้าข่ายอนันตริยกรรมเป็นกรรมหนัก	๓.๘๐	๑.๑๔
๑๗. ทฤษฎีหลัก ปฏิจัสมุปบาท กล่าวไว้ว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมีเหตุปัจจัยทำให้เกิด เมื่อตั้งอยู่มีเหตุปัจจัยให้ตั้งอยู่ เมื่อแตกดับมีเหตุปัจจัยให้แตกดับ	๔.๑๐	.๖๖
๑๘. การปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทุกวันนี้เพื่อความสุขในชาตินี้ และเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วจะได้เกิดในที่สุดติ	๔.๑๕	.๖๕
๑๙. มนุษย์ต้องการศีลธรรม ต้องปฏิบัติตามทางสายกลาง “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ มรรค ๘ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา	๓.๕๓	.๕๘

ข้อความ	\bar{x}	SD
๒๐. อโหสิกรรมเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลอีกแล้ว เมื่อให้ผลแล้ว ก็สิ้นสุดลง เหมือนกับการเป็นหนี้ เมื่อใช้หนี้แล้วหนี้ก็หมดไป	๓.๕๓	.๖๑
ค่าเฉลี่ย	๔.๐๕	.๗๘

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ ๑๓ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๕๘ ที่ผู้ปกครองมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๔๑ คน เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเดรวาทของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพธุรกิจส่วนตัวสรุปโดยรวม อยู่ในระดับที่เห็นด้วย ($\bar{x} = ๔.๐๕$, S.D. = ๐.๗๘) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเดรวาทของนักเรียนแต่ละข้อ พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ๑ ข้อโดยลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ข้อที่มากที่สุดดังนี้ กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับ ตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น ($\bar{x} = ๔.๕๔$) อยู่ในระดับเห็นด้วย ๑๕ ข้อ

ตารางที่ ๑๔ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหลักกรรมใน
พระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง (N = ๓๓)

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑. กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม	๔.๓๐	.๗๓
๒. การกระทำกรรมมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด	๔.๔๕	.๗๑
๓. กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ทราบและประณีตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต มีลักษณะแตกต่างกัน	๔.๑๒	.๗๘
๔. กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น	๔.๕๕	.๖๒
๕. หลักธรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนก็ยังเชื่ออย่างไม่เปลี่ยนแปลง	๔.๑๕	.๕๔
๖. พระพุทธศาสนาถือว่ากรรมเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีใครควบคุมหรือบันดาลให้เป็นไปได้	๔.๒๔	.๘๓
๗. ผู้เชื่อกฎแห่งกรรมอย่างมั่นคง มุ่งแต่ทำความกรรมดี ทำให้เป็นคนดีในปัจจุบัน และรับผลกรรมดีในอนาคต	๔.๒๗	.๖๗
๘. คำว่า “หว่านพืชเช่นใด ก็ต้องได้ผลเช่นนั้น” ข้อความนี้นำมาใช้กับการให้ผลของกรรม	๔.๒๑	.๘๕
๙. กรรมมี ๔ ประเภท มี ๑. กรรมดี ๒. กรรมชั่ว ๓. กรรมทั้งดีและชั่ว ๔. กรรมไม่ดีไม่ชั่ว มีผลต่างกัน พุทธศาสนิกชนทุกคนต้องการมีกรรมดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น	๔.๐๓	.๖๘
๑๐. สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมชั่ว คือ มิจฉาทิฎฐิ (ความเห็นผิด) สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมดี คือ สัมมาทิฎฐิ (ความเห็นถูก)	๔.๑๕	.๖๗
๑๑. เมื่อเรามองเห็นคนขอทานที่แขนขาพิการ หน้าตาอัปลักษณ์ มักจะมีคนพูดว่า “เขาทำกรรมไม่ดีมาแต่ชาติก่อนชาตินี้จึงต้องมาใช้กรรม”	๓.๘๘	.๗๐

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑๒. ภัยพิบัติภาคใต้จากคลื่นสึนามิ มีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมากผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรมร่วมกันจึงต้องมารับผลกรรมในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน	๓.๖๗	.๗๔
๑๓. นักเรียนหญิงบางคนไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายก่อนวัยอันควร ต่อมาเกิดตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วแก้ปัญหาโดยการไปทำแท้ง เขาทำอกุศลกรรมในปัจจุบันจะต้องได้รับผลกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน	๔.๔๕	.๖๒
๑๔. มีผู้กล่าวว่า “ชาตินี้เกิดมามีปากต้องทำบุญไว้มาก ๆ ชาติหน้าจะได้สบาย” แสดงว่าผู้พูดมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด	๔.๑๘	.๗๗
๑๕. การกระทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลมี ๕ อย่าง คือ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดาฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อ และขยงสงฆ์ให้แตกแยกกัน ผู้ใดกระทำความข่มสงฆ์เกี่ยวกับการเกิดในชาติถัดไปก่อนกรรมอื่น	๔.๓๖	.๗๐
๑๖. พ่อแม่ป่วยหนักลูกพยายามให้แพทย์รักษาจนสุดความสามารถแต่ไม่มีโอกาสหาย ลูกจึงคิดที่จะให้แพทย์ช่วยพ่อแม่ให้พ้นทุกข์ให้ตายอย่างไม่ทรมาน แพทย์แนะนำให้ถอดสายออกซิเจนออก ลูกจึงทำตามแพทย์แนะนำสุดท้ายพ่อแม่ตาย ถือว่าเป็นการฆ่าพ่อแม่เข้าข่ายอนันตริยกรรมเป็นกรรมหนัก	๓.๖๑	.๕๐
๑๗. ทฤษฎีหลัก ปฏิจสงมุขบาท กล่าวไว้ว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมีเหตุปัจจัยทำให้เกิด เมื่อตั้งอยู่มีเหตุปัจจัยให้ตั้งอยู่ เมื่อแตกดับมีเหตุปัจจัยให้แตกดับ	๔.๐๓	.๗๓
๑๘. การปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทุกวันนี้เพื่อความสุขในชาตินี้ และเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วจะได้เกิดในที่สุคติ	๓.๗๕	.๗๔
๑๙. มนุษย์ต้องการสิ้นกรรม ต้องปฏิบัติตามทางสายกลาง “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ มรรค ๘ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา	๔.๐๕	.๗๒

ข้อความ	\bar{x}	SD
๒๐. อโหสิกรรมเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลอีกแล้ว เมื่อให้ผลแล้ว ก็สิ้นสุดลง เหมือนกับการเป็นหนี้ เมื่อใช้หนี้แล้วหนี้ก็หมดไป	๓.๕๑	.๖๖
ค่าเฉลี่ย	๔.๑๒	.๖๕

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ ๑๔ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๕๘ ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง จำนวน ๓๓ คน เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง สรุปโดยรวม อยู่ในระดับที่เห็นด้วย ($\bar{x} = ๔.๑๒$, S.D. = ๐.๖๕) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนแต่ละข้อ พบว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ๑ ข้อ โดยลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{x}) มากที่สุด ดังนี้ กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น ($\bar{x} = ๔.๕๕$) อยู่ในระดับเห็นด้วย ๑๕ ข้อ

ตารางที่ ๑๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหลักกรรมใน
พระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพอื่น ๆ (N=๑๔)

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑. กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม	๔.๗๑	.๔๗
๒. การกระทำกรรมมีอยู่ ๓ ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด	๔.๑๔	๑.๑๐
๓. กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ทราบและประณีตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต มีลักษณะแตกต่างกัน	๔.๐๗	.๗๓
๔. กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น	๔.๗๕	.๔๓
๕. หลักกรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนก็ยังเชื่ออย่างไม่เปลี่ยนแปลง	๔.๒๑	.๘๕
๖. พระพุทธศาสนาถือว่ากรรมเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีใครควบคุม หรือบันดาลให้เป็นไปได้	๔.๕๐	.๖๕
๗. ผู้เชื่อกฎแห่งกรรมอย่างมั่นคง มุ่งแต่ทำความดี ทำให้เป็นคนดีในปัจจุบัน และรับผลกรรมดีในอนาคต	๔.๔๖	.๗๘
๘. คำว่า “หวานพืชเช่นใด ก็ต้องได้ผลเช่นนั้น” ข้อความนี้นำมาใช้กับการให้ผลของกรรม	๔.๓๑	.๘๕
๙. กรรมมี ๔ ประเภท มี ๑. กรรมดี ๒. กรรมชั่ว ๓. กรรมทั้งดี และชั่ว ๔. กรรมไม่ดีไม่ชั่ว มีผลต่างกัน พุทธศาสนิกชนทุกคน ต้องการมีกรรมดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น	๔.๑๔	.๖๖
๑๐. สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมชั่ว คือ มิจฉาทิฎฐิ (ความเห็นผิด) สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมดี คือ สัมมาทิฎฐิ (ความเห็นถูก)	๔.๒๕	.๖๑
๑๑. เมื่อเรามองเห็นคนขอทานที่แขนขาพิการ หน้าตาอัปลักษณ์ มักจะมีคนพูดว่า “เขาทำกรรมไม่ดีมาแต่ชาติก่อนชาตินี้จึงต้องมาใช้กรรม”	๓.๕๐	๑.๐๒

ข้อความ	\bar{x}	SD
๑๒. ภัยพิบัติภาคใต้จากคลื่นสึนามิ มีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมากผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรมร่วมกันจึงต้องมารับผลกรรมในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน	๓.๗๕	.๘๐
๑๓. นักเรียนหญิงบางคนไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายก่อนวัยอันควร ต่อมาเกิดตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วแก้ปัญหาโดยการไปทำแท้ง เขาทำอกุศลกรรมในปัจจุบันจะต้องได้รับผลกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน	๓.๓๖	.๗๔
๑๔. มีผู้กล่าวว่า “ชาตินี้เกิดมาลำบากต้องทำบุญไว้มาก ๆ ชาติหน้าจะได้สบาย” แสดงว่าผู้พูดมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด	๔.๔๓	.๗๖
๑๕. การกระทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลมี ๕ อย่าง คือ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดาฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อ และยุบงสงฆ์ให้แตกแยกกัน ผู้ใดกระทำความย่อมนส่งผลเกี่ยวกับการเกิดในชาติถัดไปก่อนกรรมอื่น	๔.๔๓	.๖๕
๑๖. พ่อแม่ป่วยหนักลูกพยายามให้แพทย์รักษาจนสุดความสามารถ แต่ไม่มีโอกาสหาย ลูกจึงคิดที่จะให้แพทย์ช่วยพ่อแม่ให้พ้นทุกข์ให้ตาย อย่างไม่ทรมาน แพทย์แนะนำให้ออดสายออกซิเจนออก ลูกจึงทำตามแพทย์แนะนำสุดท้ายพ่อแม่ตาย ถือว่าเป็นการฆ่าพ่อแม่เข้าข่ายอนันตริยกรรมเป็นกรรมหนัก	๓.๘๖	๑.๒๕
๑๗. ทฤษฎีหลัก ปฏิจสงมฺพบาท กล่าวไว้ว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมีเหตุปัจจัยทำให้เกิด เมื่อตั้งอยู่มีเหตุปัจจัยให้ตั้งอยู่ เมื่อแตกดับมีเหตุปัจจัยให้แตกดับ	๔.๓๖	.๕๐
๑๘. การปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทุกวันนี้เพื่อความสุขในชาตินี้ และเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วจะได้เกิดในที่สุคติ	๔.๓๖	.๘๔
๑๙. มนุษย์ต้องการสิ้นกรรม ต้องปฏิบัติตามทางสายกลาง “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ มรรค ๘ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา	๔.๒๑	.๘๐

ข้อความ	\bar{x}	SD
๒๐. อโหสิกรรมเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลอีกแล้ว เมื่อให้ผลแล้ว ก็สิ้นสุดลง เหมือนกับการเป็นหนี้ เมื่อใช้หนี้แล้วหนี้ก็หมดไป	๓.๕๓	๑.๐๗
ค่าเฉลี่ย	๔.๑๕	.๗๘

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ ๑๕ พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๔๘ ที่ผู้ปกครองมีอาชีพอื่น จำนวน ๑๔ คน เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพอื่น สรุปโดยรวม อยู่ในระดับที่เห็นด้วย ($\bar{x} = ๔.๑๕$, S.D. = ๐.๗๘) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ๒ ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย (\bar{x}) จากมากไปหาน้อย ดังนี้ กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับ ตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น ($\bar{x} = ๔.๗๕$) กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจาและทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม ($\bar{x} = ๔.๗๑$) อยู่ในระดับเห็นด้วย ๑๗ ข้อ อยู่ในระดับไม่แน่ใจ ๑ ข้อ ($\bar{x} = ๓.๓๖$) นักเรียนหญิงบางคนไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายก่อนวัยอันสมควร ต่อมาเกิดตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วแก้ปัญหาโดยการไปทำแท้ง เขาทำอุกศลกรรมในปัจจุบันจะต้องได้รับผลกระทบทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็น

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็นความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา ๒๕๔๘ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ ๑๖ จำนวนร้อยละข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
	๑. ท่านคิดว่าผู้ที่มีความเข้าใจเรื่องหลักกรรมควรมีพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตอย่างไร		
๑	กระทำแต่ความดี	๑๑๐	๖๕.๘
๒	ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท	๒๐	๑๑.๕
๓	มีหลักในการดำเนินชีวิต	๑๖	๙.๕
๔	เลือกเดินทางสายกลาง	๖	๓.๕
๕	ละอายเกรงกลัวต่อบาป มีขันติและอดทน	๔	๒.๓
๖	ผู้เข้าใจเรื่องหลักกรรมดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข	๔	๒.๓
๗	เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม	๓	๑.๗
๘	มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้มีพระคุณ	๒	๑.๑
๙	คนที่เข้าใจเรื่องหลักกรรมอาจทำชั่วก็ได้	๑	๐.๕
๑๐	ชักชวนผู้อื่นทำความดี	๑	๐.๕
	๒. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรม		
๑๑	ควรเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรม	๖๘	๔๐.๗
๑๒	ควรนำหลักกรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต	๔๐	๒๓.๕
๑๓	ชาวพุทธควรศึกษาเรื่องหลักกรรม	๒๒	๑๓.๑
๑๔	ควรพิจารณาก่อนกระทำกรรม	๑๖	๙.๕
๑๕	ควรทำกรรมดีเพื่อทดแทนกรรมชั่ว	๑๔	๘.๕
๑๖	ควรสร้างศรัทธาศึกษาหลักกรรมให้เข้าใจ	๖	๓.๕
๑๗	การกระทำชั่วไม่ควรทำในที่ลับที่แจ้ง	๑	๐.๕

จากตารางที่ ๑๖ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะ เรื่อง “ผู้มีความเข้าใจเรื่อง หลักกรรมควรมีพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตอย่างไร”

- ลำดับที่ ๑ คือ การกระทำแต่ความดี มีร้อยละ ๖๕.๘
- ลำดับที่ ๒ คือ ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท มีร้อยละ ๑๑.๕
- ลำดับที่ ๓ คือ มีหลักในการดำเนินชีวิต มีร้อยละ ๕.๕
- ลำดับที่ ๔ คือ เลือกเดินทางสายกลาง มีร้อยละ ๓.๕
- ลำดับที่ ๕ คือ ละเอียดเกรงกลัวต่อบาป มีขันติและอดทน มีร้อยละ ๒.๓
- ลำดับที่ ๖ คือ ผู้เข้าใจเรื่องหลักกรรมดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีร้อยละ ๒.๓
- ลำดับที่ ๗ คือ เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม มีร้อยละ ๑.๗
- ลำดับที่ ๘ คือ มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้มีพระคุณ มีร้อยละ ๑.๑
- ลำดับที่ ๙ คือ คนที่เข้าใจเรื่องหลักกรรมอาจทำชั่วก็ได้ มีร้อยละ ๐.๕
- ลำดับที่ ๑๐ คือ ชักชวนผู้อื่นทำความดี มีร้อยละ ๐.๕

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรม

- ลำดับที่ ๑๑ คือ ควรเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรม มีร้อยละ ๔๐.๗
- ลำดับที่ ๑๒ คือ ควรนำหลักกรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต มีร้อยละ ๒๓.๕
- ลำดับที่ ๑๓ คือ ชาวพุทธควรศึกษาเรื่องหลักกรรม มีร้อยละ ๑๓.๑
- ลำดับที่ ๑๔ คือ ควรพิจารณาก่อนกระทำความผิด มีร้อยละ ๕.๕
- ลำดับที่ ๑๕ คือ ควรทำความดีเพื่อทดแทนกรรมชั่วมีร้อยละ ๘.๕
- ลำดับที่ ๑๖ คือ ควรสร้างศรัทธาศึกษาหลักธรรมให้เข้าใจ มีร้อยละ ๘.๕
- ลำดับที่ ๑๗ คือ การกระทำชั่วไม่ควรทำในที่ลับที่แจ้ง มีร้อยละ ๐.๕

บทที่ ๕

บทสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล แนวคิดหรือทัศนะเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรม พระพุทธศาสนาสอนหลักเหตุและผลทุกอย่างอย่างเป็นไปตามเหตุปัจจัย ผลจะเกิดขึ้นต้องมีเหตุ กรรมที่กระทำโดยเจตนาเป็นที่ตั้งแห่งความสุขทางกาย ทางวาจา ทางใจ เขาย่อมได้รับผลเป็นสุข พระพุทธองค์ทรงสอนให้มนุษย์ใช้เหตุผลและทดสอบด้วยตนเองก่อนจะเชื่อ มีบางเรื่องเท่านั้นที่ทรงสอนให้เชื่อเพราะเกินปัญญาของคนธรรมดา ทรงสอนให้ใช้ศรัทธาเป็นตัวนำให้เชื่อเรื่องกรรม เชื่อวิบาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าอย่างมั่นใจ ผู้วิจัยได้เคยศึกษาจากงานวิจัยโดยพบว่าพุทธศาสนิกชนมีความเข้าใจเรื่องหลักกรรมที่คลาดเคลื่อนไปจากหลักฐานเดิม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่พุทธศาสนิกชนทุกคนต้องช่วยกันแก้ไข ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาเรื่องหลักกรรมจะเป็นประโยชน์โดยตรงกับนักเรียนที่ได้ศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีสาระการเรียนรู้เรื่องหลักกรรมและนำผลการวิจัยไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนทั่วไปที่สนใจเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องกรรม

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล

๒. เพื่อนำผลการศึกษามาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ในปีการศึกษาต่อไป

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารพระไตรปิฎก หนังสือของนักวิชาการที่อธิบายเรื่องหลักกรรม การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ตาม

คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างนำผลมาปรับปรุงแก้ไข
ข้อบกพร่อง นำเครื่องมือไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ แปลผล
การวิเคราะห์ข้อมูล จัดทำรายงานการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามจำนวน ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิด เนื้อหา และขอบข่ายในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์ของการวิจัย
๓. การตรวจสอบเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม
๓ ตอน
๔. นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่
ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้คอมพิวเตอร์
ตามวิธีของครอนบาค ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น ๐.๘๕๑ ความเชื่อมั่นระดับสูงกว่า ปานกลาง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๑. นำแบบสอบถามความเข้าใจเรื่องหลักกรรมไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน
๑๖๗ คนและจดบันทึกการประเมินค่าของแต่ละคน
๒. นำผลการประเมินค่าไปวิเคราะห์เพื่อหาผลสรุปและอภิปรายผล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC โดย
เลือกใช้โปรแกรมย่อยเพื่อคำนวณค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าเฉลี่ย

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเสนอในรูปแบบตารางพร้อมทั้งแปลผลในตาราง

ผลการวิจัย

การศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการศึกษา มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๑๖๗ คน โดยจำแนกเป็นรายละเอียดดังนี้

๑. จำแนกตามเพศ เป็นเพศชายจำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๘ เป็นเพศหญิงจำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๑
๒. จำแนกตามกลุ่มอายุ อายุต่ำกว่า ๑๖ ปี ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๗ อายุสูงกว่า ๑๖ ปี จำนวน ๑๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๓
๓. จำแนกตามอาชีพ ผู้ปกครองของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คืออาชีพรับราชการ จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๑
๔. จำแนกตามแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการศึกษาพระพุทธศาสนามากที่สุด คือ ศึกษาจากโรงเรียน จำนวน ๑๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๐

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล

ผลการศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ ๒ เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนจำนวน ๑๖๗ คน โดยสรุปภาพรวมของแบบสอบถามค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับเห็นด้วย ส่วนข้อที่ว่า กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น นักเรียนมีความเข้าใจมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ภัยพิบัติภาคได้จากคลื่นสึนามิ มีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สิน เป็นจำนวนมากผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรมร่วมกันจึงต้องมารับผลกรรมในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน อยู่ในระดับเห็นด้วย

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็นจากผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะเรื่องผู้มีความเข้าใจเรื่อง “หลักกรรมควรมีพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตอย่างไร” สำหรับหัวข้อที่มีผู้เสนอแนะมากที่สุด คือ การกระทำแต่

ความดีมีร้อยละ ๖๕.๘ ส่วนข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมหัวข้อที่มีผู้เสนอแนะมากที่สุดคือ ควรเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรม มีร้อยละ ๔๐.๓

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ที่เห็นสมควรนำมาอภิปรายดังนี้

จากข้อที่ค้นพบจากการวิจัยพบว่า นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความเข้าใจเรื่องหลักกรรมอย่างถูกต้อง เข้าใจว่า กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง แสดงว่านักเรียนมีความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในหัวข้อดังกล่าวมากที่สุด อาจเป็นเพราะนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นชาวพุทธ มีความรู้พื้นฐาน มีความเข้าใจเรื่องหลักกรรมที่ได้รับการอบรม การปลูกฝังจากบิดามารดา ผู้ปกครองจากครูที่โรงเรียนจากพระสงฆ์ตามวัดหรือแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนได้เคยศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ว่า กรรมจำแนกตามคุณภาพ หรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ไม่ว่าจะป็นทางกาย ทางวาจาหรือทางใจ มี ๒ อย่าง คือ อกุศลกรรม กรรมที่เป็นอกุศลกรรม ชั่วการกระทำที่ไม่ดี ไม่ฉลาด ไม่เกิดจากปัญญา ทำให้เสื่อมเสียคุณภาพชีวิต หมายถึง การกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ โมหะ ส่วนกุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศลกรรมดี การกระทำดี ฉลาดเกิดจากปัญญา ส่งเสริมคุณภาพชีวิตจิตใจ หมายถึง การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐ หลอมทอง ได้เสนอ วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง การตีความหลักกรรมและหลักไตรลักษณ์ในเรื่องพระพุทธศาสนาวิชาสังคัมศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๒๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งสรุปข้อเกี่ยวข้องได้ว่า พระพุทธองค์ทรงแสดงเรื่องกรรม ก็เพื่อที่จะให้เรา รู้จักการปลดปล่อยตนเองออกจากพันธะของวาระในศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพระเวทและปลดปล่อยตนเองออกจากมิถุนาปฏิญญาทำให้ตนเองมีอิสรภาพทั้งภายในและภายนอกคนเราก็ย่อมปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมกับเหตุและปัจจัยเพื่อที่จะทำเป็นเหตุและปัจจัยนั้นเป็นประโยชน์ต่อตนเองในที่สุด

นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนหญิงมีความเข้าใจเรื่องหลักกรรม มากกว่านักเรียนชาย แสดงว่านักเรียนหญิงได้รับการศึกษาอบรมจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ นอกจากโรงเรียน อาจเป็นบิดามารดา และผู้ปกครองมากกว่านักเรียนชาย

นักเรียนที่มีอายุสูงกว่า ๑๖ ปี มีความเข้าใจเรื่องหลักกรรม มากกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า ๑๖ ปี แสดงว่านักเรียนที่มีอายุมากกว่า ๑๖ ปี มีการศึกษามีวุฒิภาวะประสบการณ์มากกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า ๑๖ ปี

นอกจากนี้ นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่น ๆ อาชีพรับจ้าง อาชีพธุรกิจส่วนตัว อาชีพรับราชการ มีความเข้าใจเรื่องหลักกรรมมากกว่าผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพค้าขาย และอาชีพเกษตรกรรม แสดงว่าผู้ปกครองของนักเรียนในแต่ละอาชีพให้การอบรมสั่งสอนบุตรหลานแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะจำกัดด้วยเวลาที่จะต้องประกอบอาชีพ จึงมีผลทำให้นักเรียนมีความเข้าใจแตกต่างกันดังพุทธพจน์กล่าวไว้ว่ากรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือให้ทรมานและประณิตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิตมีลักษณะแตกต่างกัน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรัสวรรณ ชินะ โขติ ได้เสนอวิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา สารัตถศึกษาบัณฑิตศึกษาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาและศาสนาฮินดู เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งสรุปข้อเกี่ยวข้องว่า ในศาสนาทั้งสองนั้นต่างยอมรับว่ากรรมเป็นกฎเกณฑ์แห่งเหตุผลทางศีลธรรม และเป็นกฎธรรมชาติ ผู้ทำดีย่อมได้ดี ผู้ทำชั่วย่อมได้ชั่ว แต่เมื่อกล่าวถึงความดีความชั่วในศาสนาทั้งสองนั้น อาจแตกต่างกัน เช่น พระพุทธศาสนาปฏิเสธการฆ่าสัตว์ แต่ศาสนาฮินดูกับยอมรับการฆ่าสัตว์เพื่อบูชาพระเจ้า นอกจากนี้พระพุทธศาสนาถือว่ากรรมเป็นกฎธรรมชาติโดยอิสระที่ไม่มีใครควบคุมหรือบันดาลให้เป็นไปแต่ศาสนาฮินดูกลับมองว่าพระเจ้าเป็นผู้บันดาลให้สรรพสิ่งเกิดขึ้นแล้วเป็นไปตามอำนาจและควบคุมกฎแห่งกรรม

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงว่านักเรียนมีความเข้าใจเรื่องหลักกรรมเป็นอย่างดีทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นชาวพุทธทั้งหมดมีพื้นฐานความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่ศึกษาพระพุทธศาสนาได้ศึกษาจากสถานศึกษาที่ได้สอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรสถานศึกษาที่จัดให้และประการสำคัญคือ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ดังที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้ศาสนิกชนใช้เหตุผล และทดสอบด้วยตัวของเราก่อนจะเชื่อ มีบางเรื่องเท่านั้นที่ทรงสอนให้เชื่อโดยไม่ตรัสสอนให้ทดสอบก่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ (๑) เกินปัญญาของคนธรรมดา และ (๒) ทดสอบแล้วอาจเกิดความเสียหาย เช่น ไปทำปิตุฆาต เพื่อพิสูจน์กรรมชั่ว เรื่องที่ทรงสอนให้ใช้ศรัทธาเป็นตัวนำมี ๔ ประการ เกี่ยวข้องกับกรรม ๔ ประการ คือ

๑. กัมมสัทธา เชื่อกรรม, เชื่อกฎแห่งกรรม, เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไร โดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งที่รู้ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่วความดี มีขึ้นในตนเป็นเหตุ ปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่า และเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จ ได้ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วยอำนาจอนหรืออนคยโชค เป็นต้น

๒. วิปากสัทธา เชื่อวิบาก, เชื่อผลของกรรม, เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

๓. กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน, เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน

๔. ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า, มั่นใจในองค์พระตถาคตว่า ท่านเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง ๘ ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุดบริสุทธิหลุดพ้นได้ ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง

ศรัทธาทั้ง ๔ ประการนี้พระราชาวรมุณี (ประยูรค์ ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ว่าเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับพุทธศาสนิกชน หากคนไม่มีศรัทธาทั้ง ๔ ประการ ก็ไม่นับถือ ไม่ปฏิบัติตาม เป็นเพียงแต่ชื่อว่าชาวพุทธเท่านั้น แต่หาได้ประพฤติปฏิบัติเป็นชาวพุทธที่ดีไม่

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยโดยแบ่งเป็น ๒ ประเด็น ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ที่มีผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายและอาชีพเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจเรื่องหลักกรรม ในพระพุทธศาสนาเดรวาท ต่ำกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองมีอาชีพอื่น โรงเรียนควรให้ความสนใจกับนักเรียนกลุ่มดังกล่าว ควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านหลักกรรม “พระพุทธศาสนาถือว่ากรรม เป็นกฎธรรมชาติ” เพื่อให้ นักเรียนกลุ่มดังกล่าวหรือนักเรียนที่มีความสนใจได้ศึกษาเพิ่มเติมหรือจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการพาไปศึกษานอกสถานที่ เช่น บ้านพักคนพิการ บ้านเด็กปัญญาอ่อน เป็นต้น นอกจากนี้ครูควรมีบทบาทสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มดังกล่าว โดยให้ผู้ปกครองร่วมมือกับครูในการอบรมสั่งสอนนักเรียน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัย

ควรทำวิจัยเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรม เบี่ยงเบน ดำเนินชีวิตในทางที่ผิดประพฤติกกรรมชั่วจนได้รับโทษทางกฎหมาย ถูกคุมความ ประพฤติหรือตามสถานพินิจต่าง ๆ

บรรณานุกรม

ข้อมูลปฐมภูมิ

๑. พระไตรปิฎก

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับในพระบรมราชูปถัมภ์, (๕๑ เล่ม) เล่มที่ ๑๒, ๑๔, ๒๐, ๒๕, ๓๖, ๔๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

ข้อมูลทุติยภูมิ

๒. หนังสือภาษาไทย

กิตติวุฒ โสภณ. กรรม-การให้ผล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เมืองพิมพ์, ๒๕๓๒.

ธรรมรักษา. พระไตรปิฎก และอรรถกถา ฉบับกรมลิขิต. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สติ, ๒๕๔๒.

ธัมมวิฑ โสภณ. กรรมลิขิต. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, กรุงเทพมหานคร : บริษัท เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๔๒.

บัณฑิตวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย. มหาวิทยาลัย. คู่มือการเขียนวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

บุญย์ นิลเกษ,ดร. โครงการวิจัย : ข้อมูลประจักษ์ตายตัวเกิด. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : สหมิตรออฟเซต, ๒๕๓๓.

พระธรรมปิฎก (ประยูร ปยุตโต). กรรม นรก สวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, พ.ศ. ๒๕๔๒.

.....พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

.....พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

.....พจนานุกรมฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระเทพกิตติปัญญาคุณ (กิตติวุฒ โสภณ). กรรม-การให้ผล. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๘.

พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). กฏแห่งกรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

ภาคผนวก ก.

รายนามผู้ทรงคุณและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อสารนิพนธ์

๑. ผศ. ชัยณพงษ์ ศรีจันทร์	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขต ศรีล้านช้าง จังหวัดเลย
๒. อาจารย์วิทยา เกริกศุกุลวนิชย์	กศ. ๓ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ
สตรีวิทยา พุทธมณฑล
๓. อาจารย์ธนรัตน์ ทองพึ่ง	กศ. ๒ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ
สตรีวิทยา พุทธมณฑล

ภาคผนวก ข

ที่ ศธ ๖๐๐๒ / ๔๕๗

(สำเนา)

๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัยเพื่อทำสารนิพนธ์
เจริญพร ผศ.ชัชฌพงษ์ ศรีจันทร์

ด้วยนายธนภุต นาคศรี นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับความเห็นชอบให้ทำวิจัยเพื่อสารนิพนธ์
ในหัวข้อเรื่อง “ความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล” โดยมี พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และอาจารย์สุจินต์ ธรรมชาติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ร่วม

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถ มีประสบการณ์เหมาะสมที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ หรือให้
ข้อเสนอแนะการวิจัยดังกล่าวได้ตามสำเนาแบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด ที่ส่งมาพร้อมนี้แล้ว

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ และหวังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอ
อนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศร ๖๐๐๒ / ๑๒๒

๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัยเพื่อทำสารนิพนธ์

เจริญพร อาจารย์วิทยา เกริกกุลฉนวนิชย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายธนกฤต นาคศรี นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับความเห็นชอบให้ทำวิจัยเพื่อสารนิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง “ความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล” โดยมี พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ เป็น อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และอาจารย์สุจินต์ ธรรมชาติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ร่วม

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์เหมาะสมที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ หรือให้ ข้อเสนอแนะการวิจัยดังกล่าวได้ตามสำเนาแบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด ที่ส่งมาพร้อมนี้แล้ว

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ และหวังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอ อนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศร ๖๐๐๒ / ๑๒๑

๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัยเพื่อทำสารนิพนธ์

เจริญพร อาจารย์ธนรัตน์ ทองพิง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายธนกฤต นาคศรี นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับความเห็นชอบให้ทำวิจัยเพื่อสารนิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง “ความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล” โดยมี พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ เป็น อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และอาจารย์สุจินต์ ธรรมชาติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ร่วม

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์เหมาะสมที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ หรือให้ ข้อเสนอแนะการวิจัยดังกล่าวได้ตามสำเนาแบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด ที่ส่งมาพร้อมนี้แล้ว

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบ และหวังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอ อนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ ๖๐๐๒/๑๒๗

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการ โรงเรียน โทธีสารพิทยากร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วยนายชนกฤต นาคศรี นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับความเห็นชอบให้ทำวิจัยเพื่อสารนิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง “ความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธรูปของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล” โดยมี พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ (Ph.D.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และอาจารย์สุจินต์ ธรรมชาติ (M.A.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ร่วมและมีความประสงค์ใคร่ขอแจกแบบสอบถามข้อมูล (Try out) แก่นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนโทธีสารพิทยากร จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อเสนอประกอบก่อนทำ วิจัยจริงต่อไป

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อให้ ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาผู้ติดตามแต่จะเห็นสมควร ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตึก สว.ธรรมนิเวศ ชั้น ๕

โทร. ๐-๒ ๒๘๒-๘๓๗๕, ๐-๒ ๘๒-๘๓๐๒-๓ ต่อ ๒๔๕,

โทรสาร : ๐-๒ ๖๒๕-๐๕๔๗

นายชนกฤต นาคศรี : โทร. ๐-๑ ๕๐๘-๕๑๕๒

ที่ ศธ ๖๐๐๒/๑๒๘

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๒๐๐ ชุด

ด้วยนายธนกฤต นาคศรี นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับความเห็นชอบให้ทำวิจัยเพื่อสารนิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง “ความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธรูปของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล” โดยมี พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ (Ph.D.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และอาจารย์สุจินต์ ธรรมชาติ (M.A.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ร่วมและมีความประสงค์ใคร่ขอแจกแบบสอบถามข้อมูล กลุ่มตัวอย่างแก่นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล จำนวน ๒๐๐ ชุด เพื่อทำวิจัยต่อไป

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อให้ ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาผู้นี้ตามแต่จะเห็นสมควร ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตึก สว.ธรรมนิเวศ ชั้น ๕

โทร. ๐-๒ ๒๘๒-๘๓๗๕, ๐-๒ ๘๒-๘๓๐๒-๓ ต่อ ๒๔๕,

โทรสาร : ๐-๒ ๖๒๕-๐๕๔๗

นายธนกฤต นาคศรี : โทร. ๐-๑ ๕๐๘-๕๑๕๒

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามเพื่อสารนิพนธ์

เรื่อง

หลักกรรมในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทของนักเรียน

2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวนักเรียน ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนาของนักเรียน ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็น

3. ขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อจึงจะเป็นข้อมูลที่สมบูรณ์ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ในช่อง ที่ตรงกับข้อมูลของนักเรียน

1. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
2. อายุ	☐ น้อยกว่า 16 ปี	☐ 16 ปีขึ้นไป
3. อาชีพของผู้ปกครองนักเรียน	☐ รับราชการ	☐ ธุรกิจส่วนตัว
	☐ ค้าขาย	☐ รับจ้าง
	☐ เกษตรกรรม	☐ อื่น ๆ

4. นักเรียนได้ศึกษาพระพุทธศาสนาจากที่ใดมาบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ วัด หรือสำนักสงฆ์ (พระสงฆ์)	
☐ โรงเรียน	
☐ บิดา มารดา	
☐ ผู้ปกครอง - ญาติ	
☐ เพื่อน ๆ	
☐ สำนักปฏิบัติธรรม (ฆราวาส)	☐ ศึกษาด้วยตนเอง
☐ ไม่เคยศึกษาจากที่ใดเลย	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)-----

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาความเข้าใจเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ในช่องว่างแต่ละข้อเพียงช่องเดียว ซึ่งแสดงระดับความคิดเห็นเรื่องหลักกรรมในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท

ระดับความคิดเห็น 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
4 หมายถึง เห็นด้วย 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. กรรม คือ การกระทำที่มีเจตนาโดยแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะเป็นการกระทำดีหรือชั่วก็ตาม					
2. การกระทำกรรมมีอยู่ 3 ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ การกระทำทางใจสำคัญที่สุด					
3. กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือ ให้ทราบและประณีตต่างกันทั้งรูปร่าง ความคิด ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต มีลักษณะแตกต่างกัน					
4. กรรมดีเกิดจากความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ไม่เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น กรรมชั่วเกิดจากความโลภ โกรธ หลง เป็นโทษกับตนเองและผู้อื่น					
5. หลักกรรมที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในปัจจุบันพุทธศาสนิกชนก็ยังเชื่ออย่างไม่เปลี่ยนแปลง					
6. พระพุทธศาสนาถือว่ากรรมเป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีใครควบคุมหรือบันดาลให้เป็นไปได้					
7. ผู้เชื่อกฎแห่งกรรมอย่างมั่นคง มุ่งแต่ทำความดี ทำให้เป็นคนดีในปัจจุบัน และรับผลกรรมดีในอนาคต					
8. คำว่า “หวานพืชเช่นใด ก็ต้องได้ผลเช่นนั้น” ข้อความนี้นำมาใช้กับการให้ผลของกรรม					
9. กรรมมี 4 ประเภท มี 1. กรรมดี 2. กรรมชั่ว 3. กรรมทั้งดีและชั่ว 4. กรรมไม่ดีไม่ชั่ว มีผลต่างกัน พุทธศาสนิกชนทุกคนต้องการมีกรรมดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น					
10. สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมชั่ว คือ มิจฉาทิฎฐิ (ความเห็นผิด) สาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมดี คือ สัมมาทิฎฐิ (ความเห็นถูก)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
11. เมื่อเรามองเห็นคนขอทานที่แขนขาพิการ หน้าตาอัปลักษณ์มักจะมีคนพูดว่า “เขาทำกรรมไม่ดีมาแต่ชาติก่อนชาตินี้จึงต้องมาใช้กรรม”					
12. ภัยพิบัติภาคได้จากคลื่นสึนามิ มีผลทำให้เสียชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าวในอดีตเขาทำกรรมร่วมกัน จึงต้องมารับผลกรรมในปัจจุบันเสียชีวิตในเหตุการณ์เดียวกัน					
13. นักเรียนหญิงบางคน ไปมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายก่อนวันอันควร ต่อมาเกิดตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แล้วแก้ปัญหาโดยการไปทำแท้ง เขาทำอกุศลกรรมในปัจจุบันจะต้องได้รับผลกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน					
14. มีผู้กล่าวว่า “ชาตินี้เกิดมาลำบากต้องทำบุญไว้มาก ๆ ชาติหน้าจะได้สบาย” แสดงว่าผู้พูดมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด					
15. การกระทำอนันตริยกรรมฝ่ายอกุศลมี 5 อย่าง คือ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดา ฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อ และยุยงสงฆ์ให้แตกแยกกัน ผู้ใดกระทำความยอมส่งผลเกี่ยวกับการเกิดในชาติถัดไปก่อนกรรมอื่น					
16. พ่อแม่ป่วยหนักลูกพยายามให้แพทย์รักษาจนสุดความสามารถ แต่ไม่มีโอกาสหาย ลูกจึงคิดที่จะให้แพทย์ช่วยพ่อแม่ให้พ้นทุกข์ให้ตายอย่างไม่ทรมาน แพทย์แนะนำให้ถอดสายออกซิเจนออก ลูกจึงทำตามแพทย์แนะนำสุดท้ายพ่อแม่ตาย ถือว่าเป็นการฆ่าพ่อแม่เข้าข่าอนันตริยกรรมเป็นกรรมหนัก					
17. ทฤษฎีหลัก ปฏิจสงรูปบาท กล่าวไว้ว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมีเหตุปัจจัยทำให้เกิด เมื่อตั้งอยู่มีเหตุปัจจัยให้ตั้งอยู่ เมื่อแตกดับมีเหตุปัจจัยให้แตกดับ					
18. การปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนทุกวันนี้เพื่อความสุขในชาตินี้ และเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วจะได้เกิดในที่สุดติ					
19. มนุษย์ต้องการสิ้นกรรม ต้องปฏิบัติตามทางสายกลาง “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ มรรค 8 ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา					
20. อโหสิกรรมเป็นกรรมที่ไม่มีโอกาสให้ผลอีกแล้ว เมื่อให้ผลแล้วก็สิ้นสุดลง เหมือนกับการเป็นหนี้ เมื่อใช้หนี้แล้วหนี้ก็หมดไป					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแสดงความคิดเห็น

๑. ท่านคิดว่าผู้ที่มีความเข้าใจเรื่องหลักกรรมควรมีพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องหลักกรรม
(โปรดแสดงความคิดเห็นตามความเข้าใจของท่าน)

.....

.....

.....

.....

.....

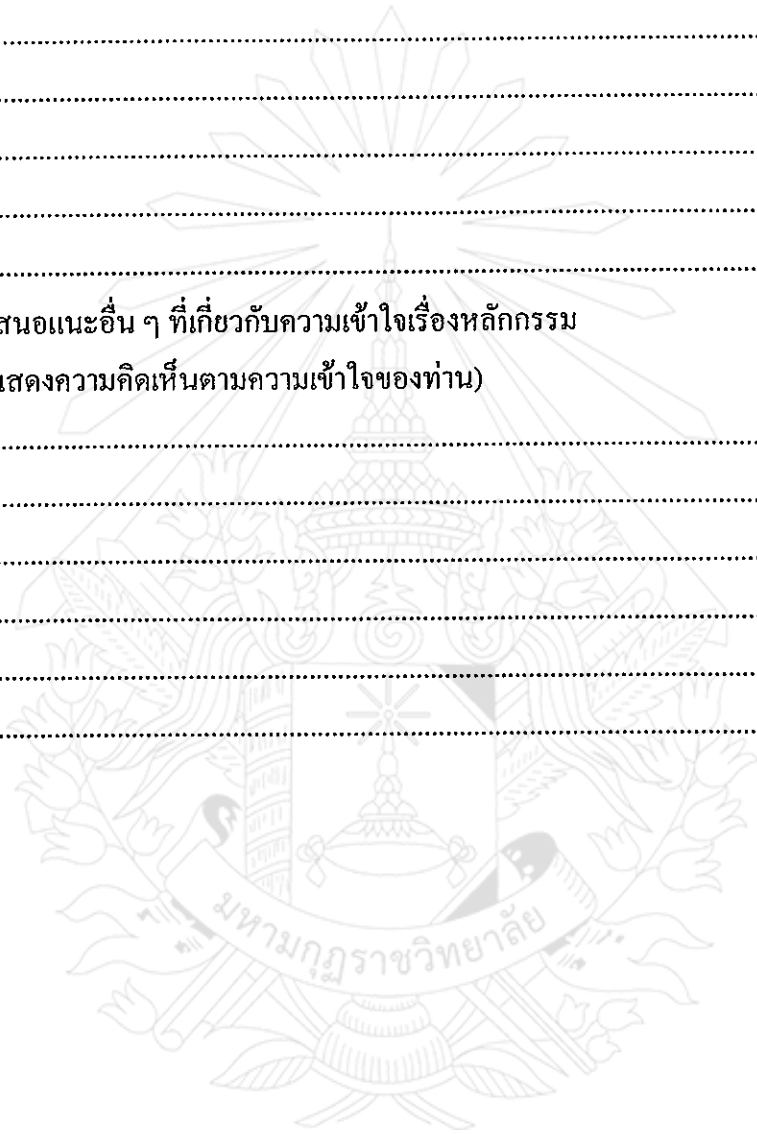
.....

.....

.....

.....

.....

นายธนกฤต นาคศรี
ผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นายธนภุต นาคศรี
 เกิด ๑๒ กันยายน ๒๕๐๓ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
 ที่อยู่ปัจจุบัน ๖/๓๔๗ หมู่ที่ ๑ ตำบลบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
 โทร. ๐ - ๒๕๕๔ - ๖๘๘๗ , ๐ - ๑๕๐๘ - ๕๑๕๒
 การศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๖ ครุศาสตรบัณฑิต (พลศึกษา) วิทยาลัยครูเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

สิ่งพิมพ์นี้เป็นสมบัติของห้องสมุด มจร.
 ผู้ใดพบอยู่ในที่อื่นไม่สมควร
 ไปรูดนำหรือส่งที่แผนกห้องสมุดด้วย ขอบคุณ